

◆ બી.કોમ. (બેચલર ઓફ કોમર્સ)

ધોરણ 12TH કૉમર્સ પાસ થનાર વિદ્યાર્થી રાજ્યની યુનિવર્સિટીઓ સાથે સંલગ્ન કૉલેજોમાં બી.કોમ. (બેચલર ઓફ કોમર્સ)નો ત્રણ વર્ષનો અભ્યાસક્રમ કરી શકે છે. બી.કોમ. થયા પછી અનુસ્નાતક કક્ષાએ બે વર્ષનો અભ્યાસ કરવાથી એમ.કોમ. (માસ્ટર ઓફ કોમર્સ), એમ.બી.એ., એમ.સી.એ. થઈ શકે છે.

○ બી.કોમ.ના વિષયો :

- (1) કોસ્ટ એકાઉન્ટિંગ,
- (2) સ્ટેટિસ્ટિક્સ,
- (3) બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ,
- (4) બેંકિંગ,
- (5) એકાઉન્ટન્સી,
- (6) ઇન્ડસ્ટ્રીઝ એન્ડ લેબર.

◆ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ (C.A.)

ઝડપથી વિકાસ પામી રહેલા આજના યુગમાં ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ(સી.એ.)નો અભ્યાસક્રમ ખૂબ જ મહત્વનો અને મોલાદાર કારકિર્દીવાળો ગણી શકાય. સી.એ.ની એકઝામ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા, નવી દિલ્હી મારફતે લેવાય છે.

સીએ એન્ટ્રી લેવલ કોર્સમાં પ્રવેશ માટે ઇન્સ્ટીટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્સ ઓફ ઇન્ડિયાની કોમન પ્રોફિશિયન્સી ટેસ્ટ (CPT) જૂન મહિનામાં યોજાતી હોય છે. આ પરીક્ષા વર્ષમાં બે વખત (જૂન અને ડિસેમ્બર) યોજવામાં આવે છે. આ પરીક્ષામાં બેઠકોની સંખ્યા નિશ્ચિત હોતી નથી. જેટલા વિદ્યાર્થીઓ સીપીટી ક્લીયર કરે છે તેમને બીજા લેવલમાં પ્રવેશ મળી જાય છે. પરંતુ આકરી પરીક્ષા હોવાને કારણે માત્ર 30-40% વિદ્યાર્થીઓ જ ક્વોલીફાઈ થાય છે. વર્ષ 2019માં 3.00 લાખ વિદ્યાર્થીઓએ આ પરીક્ષા આપી હતી, જેમાંથી 1 લાખ વિદ્યાર્થીઓ ક્વોલીફાઈ થયા હતા. આ પરીક્ષાનું પરિણામ જુલાઈઆસપાસ જાહેર થશે.

બે સત્રમાં થનારી આ પરીક્ષામાં ફંડામેન્ટલ્સ ઓફ એકાઉન્ટિંગ, મર્કેન્ટાઈલ લો, જનરલ ઇકોનોમીક્સ અને ક્વોન્ટિટેટીવ એપ્લીટ્યુડ સંબંધિત પ્રશ્નો પૂછાય છે. અ પરીક્ષામાં માર્કિંગ હોય છે. સાચા જવાબ માટે 1 અંક મળશે અને ખોટા જવાબ માટે 0.25 અંક કાપી લેવાય છે. પરીક્ષા દરમિયાન વિદ્યાર્થી બેટરી ઓપરેટેડ પોર્ટેબલ કેલક્યુલેટરનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

આ પરીક્ષામાં લાગ લેવા માટે 12મા ધોરણની પરીક્ષા પાસ કરી હોવી જોઈએ અને આ પરીક્ષા માટે એપ્રિલ 2019 અગાઉ સીપીટી માટે રજીસ્ટ્રેશન કરાવ્યું હોવું જોઈએ. વિદ્યાર્થીઓ સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન સીપીટી માટે રજીસ્ટ્રેશન કરાવી શકે છે. સાથે બી.કોમ., એમ.કોમ, અને કોઈ અન્ય સ્ટ્રીમમાં 60% સાથે ગ્રેજ્યુએટ અથવા પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિગ્રી મેળવનાર વિદ્યાર્થીને સીપીટી આપવાની જરૂર નહીં પડે, તે સીધા જ સીએના બીજા સ્તર આઈપીસીસીમાં પ્રવેશ મેળવી શકે છે. આ વર્ષથી 30% પાસિંગ માર્ક્સનો નિયમ લાગુ કરાશે. તેમાં વિદ્યાર્થીએ ચારેય સેક્શનમાં ઓછામાં ઓછા 30% અને ચારેય સેક્શનના કુલ 50% માર્ક્સ લાવવા જરૂરી બનશે. એકઝામ પેટર્નમાં ફેરફાર થવાથી હવે વિદ્યાર્થીઓએ બધા જ વિષયમાં સારા માર્ક્સ મેળવવા પડશે. ગયા વર્ષ સુધી અનેક વિદ્યાર્થી ગણિતની અવગણના કરતા હતા અને ફંડામેન્ટલ ઓફ એકાઉન્ટિંગ તથા ઇકોનોમિક્સમાં સ્કોરકરી લેતા હતા, પરંતુ હવે બધા જ વિષયોમાં 30% માર્ક્સ લાવવા જરૂરી છે.

વર્ષ 2008માં સી.એ.ના વિદ્યાર્થીઓ 75 હજાર હતા, જ્યારે 2012માં 1,11,961 વિદ્યાર્થી હતા. વર્ષ 2011માં દેશમાં 20% સી.એ. પ્રેક્ટીસ કરતા હતા. 2020 સુધીમાં આ આંકડો 80% વધી જશે. 2011માં દેશમાં 16% મહિલાઓ સી.એ. હતી. એક દાયકા બાદ આ આંકડો 30% હશે,

◆ કોસ્ટ એકાઉન્ટન્ટ : (CWA)

ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ કોસ્ટ એન્ડ વર્ક્સ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા કોલકતા દ્વારા આ અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે પ્રાઇવેટ કંપનીમાં કોસ્ટ એકાઉન્ટન્ટના હોદ્દા ઉપર આ લાયકાત ધરાવનારને લેવામાં આવે છે. તદ્ઉપરાંત જાહેરક્ષેત્રની કંપનીમાં એકાઉન્ટ ઓફિસર તરીકે નિમણૂક મળી શકે છે.

સંપર્ક: 303, 'MW બિલ્ડિંગ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ પાછળ, નવજીવન પ્રેસની સામે, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ.

વેબસાઇટ : www.icwai.org

ધ ઇન્સ્ટીટ્યૂટ ઓફ કોસ્ટ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયાના ફાઉન્ડેશન કોર્સ માટે જૂન, 2019માં યોજાશે. ઇન્ટરમીડીયેટ અને ફાઇનલ કોર્સની પરીક્ષા પણ જૂન મહિનામાં જ યોજાશે અને તેનું પરિણામ પરીક્ષાના બે મહિના બાદ આવશે. ડિસેમ્બર અને

જુનમાં યોજાનારી આ પરીક્ષામાં ગવા વર્ષે અંદાજે 40 હજાર વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો તતો. આ વર્ષે પણ અંદાજે તેટલા જ વિદ્યાર્થીઓ ભાગ લેશે.

ફાઉન્ડેશન કોર્સમાં પ્રવેશ માટે વય ઓછામાં ઓછી 17 વર્ષ અને ઇન્ટરમીડીયેટ કોર્સ માટે 18 વર્ષ જરૂરી છે. ફાઉન્ડેશન માટે 12મું પાસ અને ઇન્ટરમીડીયેટ માટે ગ્રેજ્યુએશનની ડીગ્રી આનિવાર્ય છે. આ ડીગ્રી માટે ફાઉન્ડેશન કોર્સ ઓરલ અને પોસ્ટલની ફી Rs. 3500 અને ઇન્ટરમીડીયેટ કોર્સ ઓરલ માટે Rs. 19,700 તથા પોસ્ટલ માટે રૂ. 15,700 છે.

ICAIના ઓરલ કોર્સમાં વિદ્યાર્થીઓ સેન્ટરમાં ક્લાસમાં હાજર રહે છે. કોઈ સામાન્ય કોલેજની જેમ બધા જ વિષયોના ક્લાસ લેવાય છે. દેશના 75% ICAI વિદ્યાર્થી ઓરલ પસંદ કરે છે, જ્યારે 25% વિદ્યાર્થીઓ પોસ્ટલ કોર્સ પસંદ કરે છે. પોસ્ટલ કોર્સમાં વિદ્યાર્થીઓને પહેલાં પ્રેક્ટીસનું મટીરીયલ આપવામાં આવે છે. તેનાથી તેમને સેન્ટર પર જઈને ક્લાસમાં હાજરી આપવાની જરૂર પડતી નથી.

આ પરીક્ષામાં એક-એક ક્લાસના ચાર પેપરમાં 100 માર્ક્સના પ્રશ્નો હોય છે. તેમાં ઓર્ગેનાઇઝેશન અને મેનેજમેન્ટ ફંડામેન્ટલ્સ, એકાઉન્ટિંગ, ઇકોનોમિક્સ એન્ડ બિઝનેસ ફંડામેન્ટલ્સ અને બિઝનેસ મેથેમેટીક્સ એન્ડ સ્ટેટિસ્ટીક્સ ફંડામેન્ટલ વિષય છે. ક્વોલીફાઇ કરવા માટે બધા જ પેપરમાં 40% અને કુલ 50% માર્ક્સ જરૂરી છે.

◆ કંપની સેક્રેટરી (C.S.)

આ અભ્યાસક્રમ ધી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ કંપની સેક્રેટરીઝ ઓફ ઇન્ડિયા, નવી દિલ્હી દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે. આ અભ્યાસ પાસ કરનારને ખાનગી અને જાહેરશાત્રની કંપનીમાં આસિસ્ટન્ટ કંપની સેક્રેટરી કે “કંપની સેક્રેટરી” કે ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજરના હોદ્દાની નોકરી મળી શકે છે. વૈશ્વિકયુગમાં આ અભ્યાસક્રમની માંગ વધી રહી છે. વેબસાઇટ : www.icsiedu.edu

સી.એફ.એ. (ચાર્ટર્ડ ફાયનાન્સિયલ એનાલિસ્ટ) :

આ અભ્યાસક્રમ ધી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ ફાયનાન્સિયલ એનાલિસ્ટ ઓફ ઇન્ડિયા, હૈદરાબાદ દ્વારા ચલાવાય છે. ધો-12 પાસ લયુત્તમ 50 ટકા મૌખિક કે પોસ્ટલ કોચિંગ લઈ ફાઉન્ડેશનની પરીક્ષા આપી શકાય.

વેબસાઇટ : www.icfi.org

◆ M.Sc. (CA & IT) & MBA (5 years)

ધોરણ 12 પછી શું direct M.Sc. / MBA કોર્સમાં પ્રવેશ મળી શકે ? ઘણાને આ વાતથી નવાઈ પણ લાગશે. પરંતુ આ વાત સાચી તો છે જ અને આ કોર્સ એક career option તરીકે ઊંચી ટકાવારી ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રથમ પસંદગી બને છે.

કોર્સ : (1) M.Sc. in Computer Applications and Information Technology (CA & IT), (2) MBA (5 yrs)

આ કોર્સ ગુજરાત યુનિવર્સિટીની કે. એસ. સ્કુલ ઓફ બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ, અમદાવાદ ખાતે થઈ શકે છે.

- પાંચ વર્ષનો (પૂર્ણ સમયનો) ઇન્ટિગ્રેટેડ ડિગ્રી કોર્સ છે.
- ધોરણ 10 (પ્રથમ પ્રયત્નમાં) અને ધોરણ 12 (પ્રથમ પ્રયત્નમાં જ)
- જનરલ અથવા સાયન્સ શાખામાં પાસ થયા હોય તે જરૂરી છે. (અંગ્રેજી પણ એક વિષય તરીકે જરૂરી.)
- આમાંનો કોઈ એક વિષય પણ ધો. 12માં આવશ્યક છે :

- (1) મેથેમેટિક્સ
- (2) સ્ટેટિસ્ટિક્સ
- (3) એલિમેન્ટ્સ ઓફ એકાઉન્ટન્સી
- (4) એલિમેન્ટ્સ ઓફ બુક-કીપિંગ
- (5) કેમિસ્ટ્રી
- (8) બાયોલોજી
- (7) ફિઝિક્સ

ધો. 12 ઓછામાં ઓછા 507 માર્ક્સ (SC/ST 45% માર્ક્સ) સાથે પાસ થયા હોય તે જરૂરી છે.

બેઠકો : • MBA (5 YEARS ઇન્ટિગ્રેટેડ કોર્સ) - કુલ 225 બેઠકો.

• M.Sc. (CA & IT) - 210 બેઠકો

ધો. 12ના પરિણામના જાહેર થયા બાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટીની પ્રવેશ જાતેરાત બહાર પડે છે. ધો.12ના Meritને આધારે જ પ્રવેશ મળે છે.

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી પાટણ ખાતે પણ M.Sc. (CA & IT)નો પાંચ વર્ષનો કોર્સ ઉપલબ્ધ છે જ. અહીં પણ ઉપર જણાવેલ લાયકાત ધરાવતા હોય તેઓ પ્રવેશ માટે અરજી કરી શકે છે. પાટણ ખાતે કુલ 80 બેઠકો છે.

સામાન્ય રીતે ધો. 12માં 80% કે વધુ માર્ક્સ ધરાવતા હોય તેઓ જ આ અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવવાની આશા રાખી શકે છે. MBA (ઇન્ટિગ્રેટેડ) અને M.Sc. (CA & IT) - આ બંને અભ્યાસક્રમો સારા કારકિર્દી વિકલ્પો માનવામાં આવે છે.

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત ખાતે M.Sc. (ઇન્ફોર્મેશન એન્ડ કૉમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી) નો બે વર્ષનો કોર્સ પણ થઈ શકે છે. યાદ રહે, આ કોર્સમાં ધો. 12 પછી નહીં પરંતુ ગ્રેજ્યુએશન પછી જ પ્રવેશ મળે છે. એટલે કે B.Sc. (કમ્પ્યુટર સાયન્સ / B.C.A. / B.E. કમ્પ્યુટર / IT)માં ઓછામાં ઓછા 50% સાથે પાસ થયા હોય તેઓ જ આ વીર નર્મદ દ. ગુજરાત યુનિ.ના કોર્સમાં પ્રવેશ મેળવી શકે છે.

• **M.Sc. IT પાંચ વર્ષનો કોર્સ**

1. કે.એસ.સ્કૂલ ઓફ મેનેજમેન્ટ, ગુજ. યુનિ. અમદાવાદ	210 બેઠક
2. હેમચંદ્રાચાર્ય નોર્થ ગુજ. યુનિ., પાટણ	160 બેઠક
3. કૃષ્ણવર્મા કચ્છ યુનિવર્સિટી, ભૂજ	80 બેઠક
4. સૌરાષ્ટ્ર યુનિ., રાજકોટ	70 બેઠક
5. વીર નર્મદ સાઉથ ગુજ. યુનિ., સુરત	120 બેઠક

• **MBA પાંચ વર્ષનો કોર્સ**

1. કે.એસ.સ્કૂલ ઓફ મેનેજમેન્ટ, ગુજ. યુનિ. અમદાવાદ	225 બેઠક
2. કૃષ્ણવર્મા કચ્છ યુનિવર્સિટી, ભૂજ	75 બેઠક

રાજ્યમાં કડી સર્વ વિશ્વવિદ્યાલય, ગાંધીનગર, ગણપત વિધાનનગર, ખેરવા વગેરે ખાનગી યુનિવર્સિટીઓ પણ M.Sc. IT 11 પાંચ વર્ષનો કોર્સ, MBA પાંચ વર્ષનો કોર્સ તાજેતરમાં અમલમાં મૂક્યો છે.

♦ **કોર્પોરેટ ક્ષેત્રે કારકિર્દી (MBA)**

આજનો જમાનો ટેકનોલોજીનો છે. ટેકનોલોજીના વિકાસને પરિણામે આજનો આધુનિક યુગ આર્થિક યુગમાં બદલાઈ ગયો છે. જેના પરિણામે વહોવટી ક્ષેત્રે કાબેલ યુવક-યુવતીઓની જબ્બર માંગ ઊભી થઈ છે. નેશનલ તથા મલ્ટીનેશનલ કંપનીઓના સફળ સંચાલન માટે કુશળ વહોવટકર્તાઓની માંગને પહોંચી વળવા યુનિવર્સિટીઓ તથા તેને સંલગ્ન સંસ્થાઓ દ્વારા મેનેજમેન્ટના ખાસ કોર્સો ચલાવવામાં આવે છે. જેની વિગતવાર માહિતી નીચે પ્રમાણે છે.

IIM. :- IIM. ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ મેનેજમેન્ટ એ ભારત સરકાર દ્વારા સ્થાપેલી દેશની નંબર વન મેનેજમેન્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુટ છે. સમગ્ર ભારત દેશમાં IIMની માત્ર છ કોલેજો છે. જે નીચે પ્રમાણેના શહેરોમાં આવેલી છે : (1) અમદાવાદ, (2) કોલકત્તા, (3) લખનૌ, (4) બેંગલોર, (5) ઇન્દોર, (6) કોચિન, આ છ કોલેજો પૈકી અમદાવાદ IIM.નું આકર્ષણ અને દબદબો સવિશેષ છે. IIMમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે CAT (કોમન એડમીશન ટેસ્ટ) પસાર કરવી પડે છે. CATનું ફોર્મ ભરવા માટે કોઈપણ શાખામાં બેચલર ડિગ્રી ધરાવતા હોવા જોઈએ. B.Sc., B.E., B.Tech, BAMS, BHMS, MBBS, B.Pharm. વગેરે જેવી ડિગ્રી ધરાવતા ઉમેદવારોને IIM નું આકર્ષણ રહ્યું છે, કારણ કે IIM.માથી MBA કરેલ સ્ટુડન્ટની મલ્ટીનેશનલ કંપનીઓ, કોર્પોરેટ સેક્ટરમાં જબરી માંગ છે. કોમર્સ અને આર્ટ્સના સ્નાતકોની સાપેક્ષે એન્જિનિયરો અને અન્ય સાયન્સ ગ્રેજ્યુએટ્સ આ પરીક્ષામાં વધુ મેદાન મારી શકે છે અને સાયન્સ શાખાના સ્નાતકોની પાછળ MBA ની ડીગ્રી ઉમેરાય ત્યારે તે ક્ષેત્ર રર કેરેટ સોનું બની જાય છે.

• **MBA માં પ્રવેશ મેળવવા માટે :**

ગુજરાત રાજ્યમાં આવેલી IIM કોલેજમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે CATમાં પાસ થવું જરૂરી છે.

IIM. સિવાયની ગુજરાતની કોલેજોમાં પ્રવેશ માટે કોમન મેનેજમેન્ટ એપ્ટીટ્યુડ ટેસ્ટ CMAT આપવી પડે છે. આ પરીક્ષા જૂન-જુલાઈમાં યોજાય છે. CMATમાં એપીયર થવા માટે કોઈપણ બ્રાન્ચમાં 50% સાથે ગ્રેજ્યુએશન હોવું જોઈએ. છેલ્લા વર્ષની પરીક્ષા આપવાની બાકી હોય તે વિદ્યાર્થીઓ પણ CMATનું ફોર્મ ભરી શકે છે.

ગુજરાત રાજ્યમાં MBAની 80થી વધુ કોલેજો છે.

Website : www.aicte-cmat.in

ગુજરાત રાજ્યની બહાર MBA કરવા માટે :

ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ટેકનોલોજી (IITS) અને ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સ (IISc) જેવી સંસ્થાઓમાં ચાલતા મેનેજમેન્ટના અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે જોઈન્ટ મેનેજમેન્ટ એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટ (JMET) લેવામાં આવે છે. જેમાં વિજ્ઞાન, એન્જિનિયરીંગ, ટેકનીકલ, કૃષિ, ફાર્મસી વગેરે શાખાના સ્નાતકો પ્રવેશપાત્ર છે. કોમર્સ અને ઇકોનોમિક્સના અનુસ્નાતકો પણ JMET આપી શકે છે.

◆ બેચલર ઓફ બિઝનેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન (BBA)

જો ભવિષ્યમાં આપનું લક્ષ્ય ઉદ્યોગ સાહસિક અથવા તો કંપનીમાં કામ કરવાનું હોય તો બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ અથવા બિઝનેસ એડમિનિસ્ટ્રેશનની ડિગ્રી તમારી સફળતા માટે ખૂબ જ જરૂરી છે. આ એક અન્ડર ગ્રેજ્યુએટ મેનેજમેન્ટ અભ્યાસક્રમ છે, જેમાં 10+2 પછી પ્રવેશ આપવામાં આવે છે. બેચલર ઓફ બિઝનેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન (BBA), બેચલર ઓફ મેનેજમેન્ટ સ્ટડી (BMS) અને બેચલર ઓફ બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ (BBM) જે વ્યવસાય અને કોર્પોરેટ મેનેજમેન્ટમાં આકર્ષક કારકિર્દી માટે વિકલ્પ આપે છે. અન્ડર ગ્રેજ્યુએટ અભ્યાસક્રમમાં મેનેજમેન્ટના કામો અંગે પૂરતી સમજ આપવામાં આવે છે. સાથોસાથ નેતૃત્વ તાલીમ અને કૌશલ્યના ગુણ સાથે સમસ્યા ઉકેલવા જ્ઞાન આપવામાં આવે છે. 3 વર્ષના અભ્યાસક્રમમાં અર્થશાસ્ત્ર, એકાઉન્ટ, માર્કેટિંગ અને બિઝનેસ લો ની સાથે કોમ્પ્યુટર વિષેનો સમાવેશ થાય છે. ઉદ્યોગોની જરૂરિયાત મુજબ માનવસંસાધન તૈયાર કરવું આવશ્યક છે. ઘણી બધી સંસ્થાઓ ઉદ્યોગોને જરૂરી માનવસંસાધન માટે અભ્યાસક્રમમાં ફેરફાર કરતી હોય છે.

◆ બેચલર ઓફ કમ્પ્યુટર એપ્લિકેશન (BCA)

● બેચલર ઓફ કમ્પ્યુટર એપ્લિકેશન (બી.સી.એ.)નો અભ્યાસક્રમ :

પ્રવેશ લાયકાત : કોઈપણ પ્રવાહમાં નીચે દર્શાવેલા વિષયો પૈકીના કોઈ એક વિષય સાથે ધો.12 પાસ હોવા જોઈએ.

વિષયો : ગણિત, વાણિજ્ય ગણિત, આંકડાશાસ્ત્ર, કમ્પ્યુટર સાયન્સ, એકાઉન્ટિંગ, એકાઉન્ટન્સી, બુક કીપિંગ.

લઘતમ લાયકાત : 50% ગુણ. અનામત ઉમેદવારો માટે 45% ગુણ.

પ્રવેશ કાર્યવાહી : ધોરણ-12નાં પરિણામ જાહેર થયા પછી યુનિવર્સિટી દ્વારા દૈનિકપત્રોમાં અપાતી જાહેરાત મુજબ કાર્યવાહી કરીને પ્રવેશ મેળવી શકાય છે. મેરિટને આધારે પ્રવેશ અપાય છે.

● DOEACCના અભ્યાસક્રમો :

ભારત સરકારે ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અંતર્ગત ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એકેડિમીશન ઓફ કમ્પ્યુટર કોર્સીસ DOEACCની રચના છે. DOEACC તથા AICTE માન્ય કેટલીક સંસ્થાઓ પણ શરૂ કરવામાં આવેલ છે, જે વિદ્યાર્થીઓને તાલીમ, શિક્ષણ આપીને પરીક્ષા માટે તૈયાર કરે છે. DOEACC (ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એકેડિમીશન ઓફ કમ્પ્યુટર કોર્સીસ), DOEACC સોસાયટી, ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ, નિકેતન CGO કોમ્પ્લેક્સ, લોધી રોડ, ન્યુ દિલ્હી-110003.

website : <http://www.doeacc.org.in>

ઈન્ડેક્સ-બી, કમ્પ્યુટર સેન્ટર, બ્લોક નં. ૧૫, ૧લો માળ, ઉદ્યોગ ભવન, ઘ-4, સેક્ટર-૧૧, ગાંધીનગર.

● ત્વરિત રોજગારી આપતા ટૂંકાગાળાના કમ્પ્યુટર કોર્સ :

વેબસાઈટ www.gujaratvidhyapith.org

અમદાવાદ ખાતે આવેલી ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના કૅમ્પસમાં “યુસીક” (USIC) ના ટૂંકા નામે ઓળખાતું એક સેન્ટર કાર્યરત છે, જેનું પૂરું નામ “યુનિવર્સિટી સાયન્સ ઇન્સ્ટિટ્યુશન સેન્ટર” છે. આ સેન્ટરમાં યુવાનો ઓછા ખર્ચે ઝડપથી પગલર થઈ શકે તે માટે બે ટૂંકાગાળાના સર્ટિફિકેટ અભ્યાસક્રમ ઉપરાંત એક વર્ષની મુદતનો ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમ પણ ચાલે છે.

◆ મલ્ટીમીડિયા ડેવલપમેન્ટ ક્ષેત્રે સ્નાતકો અને ફાઇન-આર્ટ્સના વિદ્યાર્થીઓ માટે આકર્ષક તકો

આવનાર યુગ મલ્ટીમીડિયાનો યુગ છે. મનોરંજન અબજોની ઇન્ડસ્ટ્રી ઉપર મલ્ટીમીડિયા અને એનિમેશન ટેકનોલોજીએ કબ્જો જમાવી દીધો છે. હવે તો હોલિવુડની તમામ ફિલ્મોમાં આવી ટેકનોલોજીની કરામત જોવા મળે છે. હિન્દી ફિલ્મ ઉદ્યોગ ઉપરાંત પ્રિન્ટ મીડિયામાં મલ્ટીમીડિયા ટેકનોલોજી છવાઈ ગઈ છે.

ઇન્ટરનેટ ઉપર લૉન્ચ કરવામાં આવતી વેબસાઇટનું નિર્માણ પણ મલ્ટીમીડિયાનો આભારી છે. મોટો ઔદ્યોગિક ગૃહોના ઇન્ટરેક્ટિવ એપ્લિકેશન ડેવલપમેન્ટ અને આર્કિટેક્ચર મોડેલિંગ ક્ષેત્રે પણ મલ્ટીમીડિયાનો ફાળો દિનપ્રતિદિન વધતો જાય છે. ટૂંકમાં કહીએ તો કલ્પનાશક્તિ અને સર્જનશક્તિની આ કળાઓ કસબીઓ એક કમાઉ કારકિર્દીનું નિર્માણ કરી શકે છે. મલ્ટીમીડિયા અને કમ્પ્યુટર આર્ટ્સના નિષ્ણાતોની આજે ભારતમાં જ નહિ દુનિયાભરમાં ખૂબ જ માંગ છે. આ ક્ષેત્રમાં તાલીમ લીધી હોય તેવા યુવાનો અને યુવતીઓએ સોફ્ટવેર કંપનીઓ, પ્રકાશનગૃહ, ફિલ્મપ્રોડક્શન હાઉસ અને એડ-એન્જન્સી શોધતી આવે છે.

મલ્ટીમીડિયા ક્ષેત્ર કુશળ તજજ્ઞોની આટલી મોટી માંગને ધ્યાનમાં લઈને કેન્દ્ર સરકારે વિચારણા હાથ ધરી હતી. તેને અનુસંધાનમાં ભારત સરકારના કોમ્યુનિકેશન એન્ડ ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી (આઇ.ટી.) ડિપાર્ટમેન્ટ સંચાલિત સેન્ટર ફૉર ડેવલપમેન્ટ ઓફ એડવાન્સ કમ્પ્યુટિંગ (સી-ડેક)ને તેની જવાબદારી સોંપવામાં આવી હતી.

◆ વીડિયો એડિટીંગનો અભ્યાસક્રમ

વીડિયો એડિટીંગ એટલે એક કે તેથી વધુ વીડિયો ટેપમાંથી જરૂરી દશ્યોના લાગ લઈ તેમાં જરૂરી સુધારા-વધારા કરી આવા જુદા જુદા ભાગોને જોડી એક સળંગ ફિલ્મ બનાવવી.

વીડિયો એડિટીંગના મુખ્યત્વે બે પ્રકારો છે : એક “લિનિયર એડિટીંગ” અથવા “ટેપ ટુ ટેપ એડિટીંગ” અને બીજું “નોન લિનિયર એડિટીંગ” નોન લિનિયર એડિટીંગને “ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગ” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

લિનિયર એડિટીંગમાં એક ટેપ પરથી જરૂરી દશ્યોને બીજી ટેપ પર કોપી કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ તેમાં સુધારા- વધારા કરવામાં આવે છે. જો કે આમ કરવામાં ઘણીવાર દશ્યોની ગુણવત્તા ઘટી જતી હોય છે. આ એક પરંપરાગત અને લગભગ લુપ્ત થતી જતી ટેકનીક છે.

નોન-લિનિયર એટલે કે ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગમાં શુટિંગ કરેલી વિવિધ કેસેટને કમ્પ્યુટરની ડીસ્ક પર ડીજીટલ સ્વરૂપે તબદીલ (કેપ્ચર) કરવામાં આવે છે. ત્યારબાદ કોઈ ચોક્કસ વીડિયો એડિટીંગ સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરી તેમાં જરૂરી સુધારા- વધારા કરવા ઉપરાંત દશ્યોને વધુ અસરકારક બનાવવા જાતજાતની ઈફેક્ટ પણ આપી શકાય છે.

વીડિયો એડિટર થવાનું વિચારીએ તો કયા પ્રકારનું એડિટીંગ શીખવું જોઈએ? લિનિયર એડિટીંગ હવે લુપ્ત થવાના આરે છે. જ્યાં પહેલેથી ઉપલબ્ધ છે ત્યાં આ ટેકનીકનો ઉપયોગ થાય છે. પરંતુ મોટેભાગે હવે આ જૂની પદ્ધતિને બદલે ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગ સિસ્ટમ ઉપયોગમાં આવતી જાય છે, કારણ કે લિનિયર એડિટીંગ સિસ્ટમની સરખામણીએ આ ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગ સિસ્ટમ ઝડપી, ઓછી ખર્ચાળ અને સરળ છે. વીડિયો એડિટર તરીકે કારકિર્દી ઘડવા ઇચ્છતા યુવાનોએ ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગમાં જ માસ્ટરી મેળવવી જોઈએ. આ અભ્યાસક્રમમાં બંને પદ્ધતિ હોવાથી ગુજરાત વિદ્યાપીઠમાં આ બંને પદ્ધતિ શીખવાડાય છે, પરંતુ સમયની માંગ પ્રમાણે નોન-લિનિયર એડિટીંગ પદ્ધતિ ઉપર વિશેષ ભાર આપવામાં આવે છે.

● વીડિયો એડિટરની કામગીરી :

વીડિયો એડિટર એ વીડિયો શુટિંગ થઈ ગયા પછીનું “પોસ્ટ પ્રોડક્શન” કાર્ય કરે છે અને તેથી ઘણી વખત વીડિયો એડિટરને “પ્રોડક્શન આસીસ્ટન્ટ” તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. શુટીંગ કરીને લાવવામાં આવેલી વીડિયો કેસેટના દશ્યો (રો- મટીરીયલ)ને ફૂટેજ કહે છે, જેમાં ક્યાંય જરૂર કરતાં વધારાના દશ્યો પણ હોઈ શકે તેમજ કોઈ ક્ષતિ કે ભૂલને કારણે રીટેઈક પણ હોઈ શકેને! આ બધું કંઈ આપણને થોડું બતાવાય ! આમ વીડિયો એડિટર ફૂટેજનું પૃથક્કરણ કરી પ્રોડ્યુસર કે ડિરેક્ટરની જરૂરિયાત પ્રમાણે તેમજ સ્ક્રિપ્ટ અનુસાર બિનજરૂરી દશ્યો કાઢી નાંખે છે . સમયમર્યાદાને ધ્યાનમાં રાખી જરૂરી દશ્યોનું યોગ્ય માત્રામાં સમાયોજન કરે છે. એક તો છૂટાછવાયાં દશ્યો હોય તેમજ પ્રોગ્રામની સમયમર્યાદાને ધ્યાને રાખી દશ્યોમાં કાપકૂપ કરવી પડી હોય અને તેમ છતાં એ જોતી વખતે આપણને જકડી રાખે એટલે કે ક્યાંય પ્રવાહિતા તૂટતી ન લાગે તો તે કમાલ છે વીડિયો એડિટરની.

● કોણ બની શકે ?

સર્જનાત્મક વિચારસરણી ધરાવતા એવા યુવાનો કે જે કમ્પ્યુટરનું સામાન્ય જ્ઞાન ધરાવતા હોય તેઓ જો ડીજીટલ વીડિયો એડિટીંગના પ્રોગ્રામનો ઉપયોગ કરવાનું શીખી લે તો તેઓ પણ વીડિયો એડિટર બની શકે છે. આ માટે વીડિયો એડિટીંગ કરતાં કોઈ અનુભવી વ્યક્તિ પાસે કામ કરતાં કરતાં ટ્રેનીંગ લઈને તૈયાર થઈ શકાય.

લગ્નની કે ગીતોની કેસેટનું એડિટીંગ કરવું પ્રમાણમાં સહેલું છે, જ્યારે ફિલ્મોનું એડિટીંગ કરવું અઘરું છે. એટલે ફિલ્મોના એડિટીંગ કરવા સુધી પહોંચવું હોય તો ફિલ્મ પ્રોડક્શનને લગતું પદ્ધતિસરનું શિક્ષણ અને અનુભવ અનિવાર્ય બની જાય છે.

● ઉપલબ્ધ અભ્યાસક્રમો :

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ ખાતે એક વર્ષનો ફુલટાઈમ “પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા ઈન ઓડિયો વિઝ્યુઅલ પ્રોડક્શન” નામનો અભ્યાસક્રમ ચાલે છે. જેમાં ટીવી પ્રોડક્શન સંબંધી તમામ પાસાંઓને આવરી લેવામાં આવે છે. ગુજરાત બહાર પુના ખાતે આવેલી પ્રસિદ્ધ ફિલ્મ એન્ડ ટેલિવિઝન ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ઈન્ડિયા ખાતે તેમજ ન્યુ દિલ્હી ખાતે આવેલી અરવિંદ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ માસ કોમ્યુનિકેશન ખાતે એક વર્ષનો “સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઈન વીડિયો એડિટીંગ” ઉપલબ્ધ છે. મુંબઈમાં આવેલી ઝી ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ મીડિયા આર્ટ્સ ખાતે પણ આ વિષયમાં એક વર્ષના ડિપ્લોમા તેમજ છ માસના સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઉપલબ્ધ છે.

● નોકરીની તકો :

પ્રતિષ્ઠિત સ્ટુડીયો, જાણીતા વીડિયો આલ્બમ બનાવતી કંપનીઓ, એડવર્ટાઇઝીંગ એજન્સીઓ, મલ્ટીમીડિયાનો ઉપયોગ કરતી દરેક સંસ્થાઓ, મોટી ફિલ્મ પ્રોડક્શન સંસ્થાઓ તેમજ ગુજરાતમાં સ્થપાઈ ચૂકેલી અનેક ટીવી ચેનલો, દૂરદર્શન વગેરે જગ્યાએ નોકરી મળવાની પૂરી શક્યતાઓ રહેલી છે.

સારા વીડિયો એડિટરની મોટી માંગ છે. અમદાવાદ બરોડા ઉપરાંત મુંબઈમાં મોટી માંગ છે. અમદાવાદમાં એક શિફ્ટ (8 કલાક) કામ કરનાર અનુભવી વીડિયો એડિટરને આશરે રૂ. 10,000 મળી શકે છે. મુંબઈમાં એક દિવસના એડિટીંગ ચાર્જ તરીકે રૂ. 30,000 થી 40,000 લેનારા પણ છે. ફિલ્મોનું સારું એડિટીંગ કરી શકનારને તો મોં માંગી કિંમત ચૂકવાય છે.

● ઓડિયો એડિટર :

વીડિયો એડિટરની જેમ જ ટેપ પર રેકોર્ડ થયેલ અવાજનું એડિટીંગ કરનાર ઓડિયો એડિટરની પણ હવે સારી માંગ છે. આકાશવાણી, એફ.એમ. રેડિયો સ્ટેશનોની બોલબાલાને લીધે ઓડિયો એડિટર કે સાઉન્ડ રેકોર્ડિસ્ટની પણ સારી એવી માંગ છે. ડીજીટલ સાઉન્ડના જમાનામાં ડીજીટલ ઓડિયો એડિટ માટે કુલ એડિટ સાઉન્ડ ફોર્જ જેવા સોફ્ટવેર વધુ ઉપયોગી છે.

◆ ગેમ ડિઝાઇનિંગમાં કેરિયર

● મોબાઇલ ગેમ :

મોબાઇલ ફોન, પીડીએ, હેન્ડ હેલ્ડ પર રમી શકાય છે. નેટવર્ક ગેમ માટે અનેક ટેકનીકનો ઉપયોગ થાય છે. કેટલાક નોન નેટવર્ક એપ્લિકેશન પણ છે. તેનો ઉપયોગ ડિવાઇસ પ્લેટફોર્મનું ગેમ સોફ્ટવેર ચલાવવામાં થાય છે. સામાન્ય રીતે મોબાઇલ ઓપરેટર કે રેડિયો નેટવર્કના માધ્યમથી ડાઉનલોડ કરાય છે. તો ઘણાં કિસ્સામાં આ મોબાઇલ હેન્ડસેટ ખરીદતી વખતે બ્લૂ ટૂથ કે પછી મેમરી કાર્ડ દ્વારા ડાઉનલોડ કરાય છે. અમુક પ્લેટફોર્મ અને ટેકનીકનો ઉપયોગ કરીને મોબાઇલ ગેમ વિકસાવાય છે. જેમ કે વિન્ડોઝ મોબાઇલ, પાલ્મ ઓએસ, સિમ્બિયાન ઓએસ, એડોબ ફ્લેશ લાઇટ, ડોકોમો ડોઝા, સન્સ જેટુએમઇ (જાવા ટુ માઇક્રો એડિશન), ક્વૉલકૉમ્સ બીઆરઓડબલ્યૂ (બાઇનરી રનટાઇમ એન્વાયર્નમેન્ટ ફૉર વાયરલેસ-બ્ર) ડબલ્યૂઆઇપીઆઇ કે ઈન્ફ્યુસિયો એક્સએન. આ સિવાય પણ અન્ય પ્લેટફોર્મ ઉપલબ્ધ છે પણ તે એટલા જાણીતા નથી.

વીડિયો ગેમ વિકસાવવાનું કામ મુખ્યત્વે પ્રોગ્રામર અને ગ્રાફિક ડિઝાઇનરનું હોય છે. મલ્ટીમીડિયા મનોરંજનના રૂપમાં આધુનિક વીડિયો ગેમમાં ૩-ડી આર્ટ, સીજી ઇફેક્ટ, સાઉન્ડ ઇફેક્ટ, સંગીત, નાટકીય રજૂઆત અને સૌથી મહત્વની પરસ્પર ક્રિયાઓનો અદ્ભુત તાલમેળ હોય છે.

● અભ્યાસ ક્યાં કરી શકાય ?

- 0 નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ડિઝાઇન, અમદાવાદ,
- 0 ઇમેજ કૉલેજ ઓફ આર્ટ્સ એનિમેશન એન્ડ ટેકનોલોજી, ચેન્નઈ,
- 0 સ્કૂલ ઓફ એડવાન્સ ગ્રાફિક્સ એન્જિનિયરિંગ, નવી દિલ્હી,
- 0 નેશનલ મલ્ટિમીડિયા રિસોર્સ સેન્ટર, પુણે,
- 0 માયા એકેડમી ઓફ એડવાન્સ્ડ સિનેમેટિક્સ, મુંબઈ.

◆ કારકિર્દીની શરૂઆત અથવા તેને તેજ રફતાર માટે આઈ.ટી. સર્ટીફિકેશન

આધુનિક કૌશલ પ્રાપ્ત કરવાથી માત્ર યોગ્ય નોકરી જ નહીં પણ સાથોસાથ કારકિર્દીને આગળ વધારવા માટે પણ મદદરૂપ થાય છે. આઈ.ટી. સર્ટીફિકેશન સાથે ટેકનોલોજીમાં નિપુણતા હાંસલ કરવાથી કારકિર્દીમાં અનેક ફાયદા મળે છે. એક સમયે ડેસ્ક ઉપર રહેતા કોમ્પ્યુટર હવે હથેળી આકારના બની ગયા છે એટલે કે ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજીમાં તેજીથી વિકાસ થઈ રહ્યો છે. જુદી જુદી કંપનીમાં જરૂરિયાત મુજબ ટેકનોલોજીની સ્કીમ જેના હાથમાં હશે તેની પ્રગતિ અને જરૂરિયાત હંમેશા રહેવાની. સાથેસાથે ટેકનોલોજીમાં થઈ રહેલ બદલાવ સાથે વ્યવસાયિકોએ સતત નવી વસ્તુ શીખવી પડશે. નિયમિત ડિગ્રી અભ્યાસક્રમ સિવાય વ્યવસાયમાં આગળ રહેવા માટે સર્ટીફિકેટ ડિપ્લોમાના માધ્યમથી તકનીકો કૌશલ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. સર્ટીફિકેશન કોમ્પ્યુટર સ્કોલમાં વૃદ્ધિ કરે છે. સર્ટીફિકેશનમાં મુખ્યત્વે ક્લાઉડ કોમ્પ્યુટિંગ, નેટવર્ક સિક્યોરીટી અને પ્રાઇવસીનો સમાવેશ થાય છે. મોબાઇલમાં એમ્બેડેડ સિસ્ટમની સાથે નવી નવી મોબાઇલ એપ્લિકેશન કંપની માટે નવી કારકિર્દીના દ્વારા ખોલે છે. ઈ- ગવર્નન્સ અને ડીજીટલ મિડીયા સર્વિસ સાથે ઈ-કોમર્સ અને હેલ્થ ઈન્ફોર્મેટિક્સ રોજીંદી જીવન ઉપયોગી સેવાઓની માંગ વધી રહી છે. પ્રોફેશનલ સર્ટીફિકેશન કારકિર્દીને આગળ વધારતા પહેલાં અભ્યાસક્રમ માટેની સંસ્થા પસંદગીમાં ધ્યાન રાખવી. ધોરણ- 12 પછી બુનિયાદી પ્રોગ્રામિંગ લૅંગ્વેજ શીખવા માટે અવસર પ્રાપ્ત થાય છે. દરેક પ્રવાહના વિદ્યાર્થીઓ પ્રવેશ મેળવી શકે છે. સર્ટીફિકેશનના લીધે કૌશલ્યમાં સુધારો થાય છે. પ્રોગ્રામ અનુલવી લોકોની જાણકારીમાં વધારો થાય છે. ક્લાઉડ ફ્લેટ ફોર્મ ઉપર બિઝનેસ એનાલીસીસ શીખવાથી વ્યવહારિક બાબતો જાણવા મળે છે. ઈ-કોમર્સને ડીજીટલ માર્કેટિંગથી મદદ મળે છે. વ્યાપક પ્રવૃત્તિમાં સર્ચ કી-વર્ડ, સોશયલ મીડીયાની પ્રસિદ્ધિ અને ગુગલ એડવર્ડ મદદગાર સાબિત થયા છે.

એકવીસમી સદી જ્યારે મોર્ડન યુગની હાઈટેક હોય, ત્યારે 1.1. ફીલ્ડનો ઉલ્લેખ ન કરીએ, તો કેવી રીતે ચાલી શકે ? ઉચ્ચકક્ષાના ટેકનીકલ અભ્યાસક્રમોમાં તેમજ પ્રતિષ્ઠિત શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં શિક્ષણ લેનારા સ્ટુડન્ટ્સને તો રોજગારી મેળવવામાં કોઈ ખાસ તકલીફ પડતી નથી અથવા તો કેમ્પસ ઈન્ટરવ્યુ દ્વારા પ્લેસમેન્ટ થઈ જાય છે. ટૂંકાગાળાના IT. અભ્યાસક્રમો કરીને સરળતાથી જોબ મેળવી શકાય. આવા કેટલાક અભ્યાસક્રમો નીચે મુજબ છે –

- (1) મોબાઇલ એપ્સ ડેવલપમેન્ટ : એન્ડ્રોઇડ મોબાઇલ એપ્સ, વિન્ડોઝ મોબાઇલ એપ્સ વગેરે જેવા અભ્યાસક્રમો ધરાવતો અભ્યાસક્રમ આજના જમાનાની માંગ છે. અભ્યાસક્રમની મુદત ૩ થી ૧૨ માસની હોય છે.

- (2) સિક્યુરીટી ટેસ્ટીંગને લગતા કોર્સ : મોબાઇલ એપ્લિકેશન બન્યા બાદ તેની સિક્યુરીટી પણ ચકાસવી પડે. આજના મોબાઇલ યુગમાં મોબાઇલ એપ્સ પર સાયબ એટેક વધી રહ્યા છે, આથી અભ્યાસક્રમ ઇન ડીમાન્ડ છે.
- (3) સાયબર સિક્યુરીટી અને ફોરેન્સિક કોર્સીસ : જેના I.T. ફીલ્ડમાં સંપર્કો હોય, તેણે અભ્યાસક્રમ કરવા જેવો છે. આવા અભ્યાસક્રમની Head બે માસથી શરૂ કરીને બે વર્ષની હોય છે.
- (4) સર્ચ એન્જીન ઓપ્ટીમાઇઝેશન : અભ્યાસક્રમમાં ગુગલ અને યાહુ જેવા સર્ચ એન્જીનમાં પહેલા પેઈજ પર કંપનીની વેબસાઇટની લીંક આવે તે માટેની ટ્રેનિંગ આપવામાં આવે છે.
- (5) ટેકનીકલ સપોર્ટ કોર્સીસ : કોમ્પ્યુટરમાં એરર અથવા કોમ્પ્યુટરની સ્પીડ ધીમી થઈ જવી કે ડેટા ઉડી જવા વગેરે આવી નાની-મોટી સપોર્ટ સર્વિસ માટે ટેકનીકલ સપોર્ટ કોર્સીસમાં જોડાઈને ઓછી ફી ભરીને સારી કમાણી કરી શકાય.

◆ હોમ સાયન્સ તથા અન્ય અભ્યાસક્રમો

એગ્રિકલ્ચર યુનિવર્સિટી, દાંતીવાડા, જિલ્લા બનાસકાંઠામાં B.Sc. હોમ સાયન્સનો ચાર વર્ષનો કોર્સ ચલાવે છે. જેમાં ફક્ત બહેનોને જ પ્રવેશ મળે છે. આ ઉપરાંત બી.એ. હોમ સાયન્સનો એ એક અલગ મહત્વ ધરાવતો વિષય છે. ઇન્ટરિયરડેકોરેશન અને ઘરની સાજ-સજાવટથી માંડીને આયોજન સુધીની તાલીમ આપતો આ કોર્સ ત્રણ વર્ષનો હોય છે. અભ્યાસ બાદ ડેકોરેશનની રીતે કન્સલ્ટિંગ સર્વિસ સુધીનાં ક્ષેત્રોનો વિકાસ આ ક્ષેત્રમાં થયો છે. આ અભ્યાસક્રમ શીખવનાર સંસ્થાઓ નીચે મુજબ છે. કેટલીક કોલેજોમાં B.Sc. હોમ સાયન્સ પણ થઈ શકે છે.

(1) એગ્રિકલ્ચર યુનિવર્સિટી, દાંતીવાડા (ચાર વર્ષ)

(2) એસ. એલ. યુ. આર્ટ્સ કોલેજ, અમદાવાદ

(3) શામળદાસ આર્ટ્સ કોલેજ, ભાવનગર

(4) આર્ટ્સ કોલેજ, મોડાસા.

(5) ફેકલ્ટી ઓફ હોમ સાયન્સ, વડોદરા

(6) ઝેડ. એફ. વિમેન્સ કોલેજ, સુરત

(7) બી. ડી. આર્ટ્સ કોલેજ, અમદાવાદ.

(8) એ. કે. દોશી મહિલા કોલેજ, જામનગર.

● બેચલર ઓફ ડ્રલ સ્ટડીઝ (BRS) ● બેચલર ઓફ સોશ્યલ વર્ક્સ (BSW) ● સોશ્યલ સાયન્સ

◆ પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષક બનવું છે ?

પી.ટી.સી. (પ્રાઈમરી ટીચર્સ ટ્રેનિંગ સર્ટિફિકેટ) :

ધોરણ 12 પછી ઉપલબ્ધ પી.ટી.સી. અભ્યાસક્રમમાં રાજ્ય સરકારના શિક્ષણ વિભાગ અંતર્ગત પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકની કચેરી દ્વારા કેન્દ્રીય પ્રવેશ યોજના હેઠળ પ્રવેશ આપવામાં આવે છે. પ્રાથમિક શાળાઓમાં તાલીમ શિક્ષક તરીકેની નોકરી મેળવવા માટે આ અભ્યાસક્રમ ખૂબ જરૂરી બને છે. ગુજરાતની પ્રાથમિક શાળામાં વિદ્યાસહાયકના ફિક્સ પગારથી મેરિટ આધારે નિમણૂક થાય છે.

ગુજરાતમાં ધોરણ- 1 થી 5 અને ધોરણ-6, 7, 8માં બી.એડ. કરેલ વિદ્યાર્થીઓને ઉચ્ચ પ્રાથમિક અને માધ્યમિકમાં શિક્ષકતરીકે જોડાવા માટે ગુજરાતમાં ટીચર્સ એપ્રીટ્યુડ/એલીજબીલીટી ટેસ્ટ-TAT અને TET પરીક્ષા આપવી ફરજિયાત છે. ભારત સરકાર 6 થી 14 વર્ષના બાળકો માટે મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ મૂળભૂત અધિકાર તરીકે (આર.ટી.ઈ.) એતિહાસિક કાયદોઅમલમાં લાવી છે. કમનસીબે ગુજરાતની સરકાર આ કાયદાનો અસરકારક અમલ કરતી નથી, પરિણામે સામાન્ય અને મધ્યમ વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ તેમને મળતા શિક્ષણના મૂળભૂત અધિકારોથી વંચિત રહે છે.

www.gujarat-education.gov.in

◆ ગ્રામ સમાજ શિક્ષણ

● ગ્રામ-વિદ્યા વિશારદ

0 બેચલર ઓફ ડ્રલ સ્ટડીઝ (બી.આર.એસ.) - અભ્યાસક્રમની મુદત : 3 વર્ષ

પ્રવેશ લાયકાત : ધોરણ 12 પાસ - ઉત્તર બુનિયાદીના વિદ્યાર્થીઓને સારી તક - અનામત વિદ્યાર્થીઓ માટે 40 ટકાથી

વધુ - બિનઅનામત વિદ્યાર્થીઓ માટે 50 ટકાથી વધુ. સંપર્ક : લોકસેવા મહાવિદ્યાલય લોકભારતી, સણોસરા, જિ. ભાવનગર.

આ ઉપરાંત ધોરણ 12 સામાન્ય કે કોમર્સ વિષયો સાથે પાસ થયા પછી ગુજરાત યુનિવર્સિટીમાં એક્સટર્નલ બી.એ.થઈ

શકાય છે. ગુજરાતની તમામ યુનિવર્સિટીઓમાં જાહેરાતના અનુસંધાને અરજી કરી ધોરણ 12 પછી ત્રણ વર્ષના રેગ્યુલર કોર્સમાં બેચલર ઓફ આર્ટ્સ થઈ શકાય છે.

● સમાજવિદ્યા વિશારદ

આ અભ્યાસક્રમ ધોરણ 12 પછી ત્રણ વર્ષનો છે. નીચેની સંસ્થાઓમાં ઉપલબ્ધ છે :

- (1) શ્રી મહાદેવભાઈ દેસાઈ ગ્રામ સેવા મહાવિદ્યાલય (ભાઈઓ માટે), ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, સાદરા, જિ. ગાંધીનગર
- (2) શ્રી મહાદેવભાઈ દેસાઈ ગ્રામ સેવા મહાવિદ્યાલય (બહેનો માટે), ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, રાંધેજા, જિ. ગાંધીનગર

◆ ગ્રામશિક્ષણ (BRS) (3 વર્ષ)

નવી તાલીમને ધ્યાનમાં રાખી BRS (બેચલર ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ)નો 3 વર્ષનો અભ્યાસક્રમ હાલ અનેક સ્થળો ઉપર ચાલે છે. આ અભ્યાસક્રમ ગ્રામ્ય પુનરુત્થાન માટે કામ કરનાર સ્નાતકોને તૈયાર કરવાનો છે. તે દેશનાં ગામડાંઓનો વિકાસ કરે તેનાં પ્રશ્નો, મુશ્કેલીઓને હલ કરી શકે તેવા યુવાપેઢીની ખૂબ જ જરૂર છે. આ વિદ્યાશાખાઓના અભ્યાસક્રમમાં તમામ વિષયોને આવરી લેવામાં આવેલ છે. જેમ કે ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી, નામું, ગાંધી વિચાર, ગાંધી જીવનદર્શન, રસાયણશાસ્ત્ર, ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ, મનોવિજ્ઞાન, આરોગ્યશાસ્ત્ર, ગ્રામ અર્થશાસ્ત્ર, આંકડાશાસ્ત્ર, સહકાર અને પંચાયત, પશુપાલન, કૃષિ, બાગાયત, વિસ્તરણ, સંશોધન કાર્ય, રાજનીતિશાસ્ત્ર, જગતના ધર્મો વગેરે જેવા વિષયનું જ્ઞાન સેદ્ધાંતિક તથા પ્રાયોગિક રીતે આપવામાં આવે છે. મોટાભાગની કોલેજોમાં છાત્ર નિવાસ ફરજિયાત છે.

● લાયકાત : સામાન્ય રીતે ઉચ્ચતર બુનિયાદી પ્રવાહના ઉમેદવારોને પહેલો પ્રવેશ આપે છે. ક્યાંક પ્રવેશ કસોટી દ્વારા તો ક્યાંક 50% ગુણ હોય તો પ્રવેશ આપે છે. કૃષિ, વન તથા ગામડાને લગતી જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં લઈ આ કોર્સ ઘડવામાં આવ્યા છે. આ કોલેજોની જાહેર ખબર જૂન-જુલાઈમાં આવે છે.

● રોજગાર : આવા કોર્સ પછી નોકરીની તક મર્યાદિત છે. આ અભ્યાસક્રમ પછી પોતાની ખેતી, પશુપાલન કે ડેરી કે નર્સરી - ફાર્મ બનાવીને કે બાગાયતથી સારી એવી કમાણી કરી શકાય છે. આગળ લણવા બી.એ ડ્, ડી.બી.એ ડ્, ડી.પી.એ ડ્, એમ.એ., એમ.એસ.ડબલ્યુ. કે એમ.આર.ડી. કે એમ.આર.એસ. જેવા અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવી શકાય છે.

ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ઉ.બુ. શાળામાં મદદનીશ શિક્ષક, ગ્રામ વિદ્યાપીઠોમાં શિક્ષક, સંયોજક, સંશોધન મદદનીશ, ગૌશાળા મદદનીશ, વિદ્યા વિસ્તાર, સ્ટોકમેન, ગૃહપતિ વગેરે નોકરી કરી શકાય. ખેત ઉત્પાદન તથા દવાઓની કંપનીમાં તક રહે છે. જિલ્લા ગ્રામવિકાસ એજન્સી, વિવિધ સરકારી કાર્યક્રમો તથા સહકારી બેંક-મંડળીઓમાં પણ તક રહે છે.

(1) ડિપ્લોમા કો.ઓ.મેનેજમેન્ટ (6 માસ), (2) બેચલર ઓફ સોશયલ વર્ક્સ (3 વર્ષ), (3) ડિપ્લોમા લેબર સ્ટડીઝ (6 માસ), (4) ડિપ્લોમા નેચરોપેથી એન્ડ યોગિક સાયન્સ, (5) યોગ ડિપ્લોમા (2 વર્ષ) પાર્ટ ટાઈમ, (6) ડિપ્લોમા ઇન પેઈન્ટિંગ (2 વર્ષ).

◆ સમાજસેવાનો અભ્યાસક્રમ (1150/1)

17મી સદીમાં ઇંગ્લેન્ડમાં થયેલી ઔદ્યોગિક ક્રાંતિથી માનવસમાજ માટે ઊભી થયેલી અનેક મનોસામાજિક સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે દાન, દયા, સખાવત, પરોપકાર વગેરેની પદ્ધતિઓ નાકામિયાબ નીવડી, અને પરિણામે વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન આધારિત પદ્ધતિઓનો વિકાસ થયો. જેને વ્યવસાયિક સમાજકાર્ય કહે છે. સમાજસેવામાં મદદ કરવા માટે કોઈ વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ કોઈ આચારસંહિતા કે કોઈ નિયમ નથી હોતા. વળી તેમાં સમાજને આત્મનિર્ભર બનાવવાનો ખ્યાલ ધ્યાને લેવાતો નથી. જ્યારે સમાજકાર્ય સમાજને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી મદદ કરવા સાથે લાભાર્થીને એવી મદદ કરે છે કે જેથી લાભાર્થી ધીરે ધીરે સ્વનિર્ભર બની શકે. સમાજસેવા ફક્ત સેવાના ઉદ્દેશથી જ કરવામાં આવે છે, જ્યારે સમાજકાર્યમાં સેવાની સાથે આર્થિક ઉત્પાદનનો ખ્યાલ પણ સમાયેલો હોય છે.

● ઉપલબ્ધ અભ્યાસક્રમો : સામાજિક ક્ષેત્રે સમાજકાર્ય (SOCIAL WORK) અંગેની કારકિર્દી ઘડવા માટે સ્નાતક કક્ષાએ બેચલર ઓફ સોશયલ વર્ક (BSW), બેચલર ઓફ સોશયલ સાયન્સ (B.Sc.) અને અનુસ્નાતક કક્ષાએ માસ્ટર ઓફ સોશયલ વર્ક (MSW) નામના અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે. MSW કર્યા પછી આગળ એમ.ફિલ. અને પીએચ.ડી. સુધી અભ્યાસ કરવાની તકો પણ રહેલી છે.

ધો. 12 પછી ત્રણ વર્ષનો ફુલટાઈમ બેચલર ઇન સોશયલ વર્ક (BSW)નો અભ્યાસક્રમ આણંદ ખાતે આવેલી આણંદ આર્ટ્સ કોલેજમાં ચાલે છે. તદ્ઉપરાંત ડિસ્ટન્સ લર્નિંગ મોડ દ્વારા ઇન્દિરા ગાંધી નેશનલ ઓપન યુનિવર્સિટીમાં ઘેરબેઠાં અંગ્રેજી અને હિન્દી માધ્યમમાં પણ આ અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે. ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા ચિલોડા પાસેના સાદરા તેમજ ગાંધીનગર પાસેના રાંધેજા ખાતે BSWની સમકક્ષ બેચલર ઓફ સોશયલ સાયન્સ અભ્યાસક્રમ પણ સમાજકાર્યમાં કારકિર્દી ઘડવા ઉપલબ્ધ છે.

- (1) એમ.એસ. યુનિવર્સિટી, વડોદરા,
- (2) સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભવિદ્યાનગર,
- (3) ભાવનગર યુનિવર્સિટી સ્વામી સહજાનંદ કોલેજ ઓફ કોમર્સ એન્ડ મેનેજમેન્ટ (ત્રણેય જગ્યાએ અંગ્રેજી માધ્યમ),

- (4) ગુજરાત વિધાપીઠ, અમદાવાદ,
- (5) વીર નર્મદ યુનિવર્સિટી, સુરત,
- (6) સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ,
- (7) ક્રાંતિવીર શ્યામજી કૃષ્ણવર્મા યુનિવર્સિટી, ભુજ
- (8) હેમચંદ્રાચાર્ય યુનિવર્સિટી, પાટણ ઉપરાંત યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન કોલેજ ખાતે અભ્યાસ ચાલે છે.

• નોકરીની તકો : આ અભ્યાસક્રમ પાસ કર્યા પછી સરકારમાં સમાજ કલ્યાણ અધિકારી, સમાજ સુરક્ષા અધિકારી, આઈ.સી.ડી.એસ.માં પ્રોગ્રામ ઓફિસર, સરકારી હોસ્પિટલોમાં પી.એસ.એમ વિભાગોમાં યુ.એન.ડી.પી. સંચાલિત કાર્યક્રમો, તેમજ કોર્પોરેશન અને નગરપાલિકાઓમાં વિવિધ હોદ્દાઓ પર નોકરી મળવાની શક્યતા રહેલી છે. તદ્ઉપરાંત બિનસરકારી સંસ્થા (NGO)માં સંચાલન, વહીવટ તેમજ કાર્યક્રમ અમલીકરણ જેવા વિવિધ સ્તરે પણ નોકરીની અનેક તકો રહેલી છે. કેટલીક મોટી કંપનીઓ પણ પોતાની સામાજિક જવાબદારી અદા કરવા કોઈ ચોક્કસ ક્ષેત્રમાં સમાજકાર્ય કરવા આવા MSW થયેલા વિદ્યાર્થીઓને નોકરીએ રાખે છે. રાજ્યની મોટાભાગની યુનિવર્સિટીઓમાં MSW ચાલે છે.

◆ ગુજરાત વિધાપીઠ, મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા/ સાદરા, જિ. ગાંધીનગર ખાતે સમાજવિદ્યા વિશારદ(B.S.Sc) નો સ્નાતક કક્ષાનો 6 સત્ર આધારિત અભ્યાસક્રમ

ગુજરાત વિધાપીઠ, અમદાવાદ દ્વારા ગાંધીનગર જિલ્લાના રાંધેજા કેન્દ્રમાં બહેનો અને સાદરા કેન્દ્રમાં ભાઈઓ માટે ત્રણવર્ષનો સ્નાતક અભ્યાસક્રમ સમાજવિદ્યા વિશારદ ચાલે છે, તે વર્ષ 2010થી સેમેસ્ટર અને કેડીટ પદ્ધતિ પ્રમાણે શરૂ કરવામાં આવેલ છે. ગુજરાત વિધાપીઠના મૂળભૂત ધ્યેયને અનુરૂપ, વર્તમાન સમયમાં જરૂરી અને વ્યવહારીક જીવનમાં ઉપયોગી એવા આ અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને ભાષા વ્યવહાર, નેતૃત્વગીરી, માહિતી પ્રસાર, આયોજન, ટેકનોલોજી અને ગ્રામીણ સમાજ માટે વિવિધ વિકાસ પરિયોજનાનું અમલીકરણ અને વ્યવસ્થાપન જેવા વિવિધ ગુણોની તાલીમ આપવાનો ધ્યેય છે.

વર્ષ 2010થી રાંધેજા ખાતે ગ્રામવિકાસ, ગ્રામ અર્થશાસ્ત્ર, સમાજશાસ્ત્ર અને સાદરા ખાતે ગ્રામ અર્થશાસ્ત્ર, સમાજશાસ્ત્રનો નવો અભ્યાસક્રમ ચાલુ કરવામાં આવેલ છે. આ અભ્યાસક્રમ ચાલુ કરવા પાછળનો હેતુ ગ્રામીણ વિકાસ માટે કામ કરતી સ્વૈચ્છિક, અર્ધસરકારી કે સરકારી સંસ્થાઓ કે ગામડા, તાલુકા કે જિલ્લા કક્ષાએ કાર્ય કરતા નાના ઉદ્યોગો કે કો-ઓપરેટીવ સંસ્થાઓમાં વધતી જતી માંગ માટે તાલીમબદ્ધ કાર્યકરો પૂરા પાડવા અને સ્વરોજગારી મેળવી શકે તે છે.

• અભ્યાસક્રમની માહિતી :

અભ્યાસક્રમ : સમાજવિદ્યા વિશારદ

સમયગાળો : ત્રણ વર્ષ (૬ સત્ર)નો સ્નાતક અભ્યાસક્રમ

ભાષા : ગુજરાતી અને હિન્દી

સામાજિક વિજ્ઞાન : ઇતિહાસ, સમાજશાસ્ત્ર અને ગ્રામ અર્થશાસ્ત્ર, ગૃહ વિજ્ઞાન, ગ્રામવિકાસ

પ્રવેશ કોર્મ : મે-જૂન મહિનામાં અમદાવાદ, સાદરા અને રાંધેજાથી મળી શકશે.

લાયકાત : કોઈપણ વિદ્યાશાખાના એચ.એસ.સી. (ધોરણ-12) જેમણે 40% કે વધારે ગુણ પ્રાપ્ત કરેલ હોય. ધોરણ-12ના ગુણાંક ઉપરાંત ગાંધી વિચાર અને સામાન્ય જ્ઞાન આધારિત પ્રવેશ કસોટીના આધારે પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

સંખ્યા : 125 વિદ્યાર્થીઓ

શિષ્યવૃત્તિ : 60% ગુણથી વધારે ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીને મેરીટ આધારિત લોન શિષ્યવૃત્તિ મળી શકશે. એસ.સી./એસ.ટી.ના વિદ્યાર્થીઓને સરકારના નિયમ મુજબ શિષ્યવૃત્તિ મળી શકશે.

◆ અર્થશાસ્ત્રમાં આગવી કારકિર્દી

વર્તમાન સમયને આર્થિક વૈશ્વિકીકરણના યુગ તરીકે જોવામાં આવે છે. વિશ્વના બધા જ દેશોમાં ઔદ્યોગિકીકરણ વધ્યું છે. ઉદ્યોગોનાં ઉત્પાદનમાં અનેકગણો વધારો થયો છે. યંત્ર વિદ્યાકીય સુવિધાઓ સાથે ઉત્પાદન પદ્ધતિ વધુ ઝડપી અને વધુકાર્યક્ષમ બની છે. ભારતના ઉદ્યોગોએ પણ છેલ્લાં પચાસ વર્ષમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ સાધી છે. બજારમાં અવનવી વિવિધતાભરી વસ્તુઓ વેચાવા માંડી છે. આમ એક તરફ પુરવઠો વધ્યું છે. આર્થિક પરિબળોનો સંદર્ભ ખૂબ વ્યાપક બન્યો છે. બજારના પરિપ્રેક્ષ્યમાં કાર્ય કરતી વ્યવસ્થામાં જેમની પાસે આર્થિક પરિબળોની જાણકારી હોય, તેનું યોગ્ય વિશ્લેષણ કરી શકતા હોય તેવા વિશેષજ્ઞોની જરૂર ઊભી થાય છે. ખાનગી ક્ષેત્રોએ અનેક ગૂંચવણભરી વિગતોનું પૃથક્કરણ કરવાનું હોય છે. તેમજ સરકારી વિભાગોની પણ આર્થિક ચલરાશિઓની ઊંડી સમજણ હોવી જરૂરી બને છે. સ્થાનિક સ્તરથી શરૂ કરીને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે આર્થિક પરિબળોનાં યોગ્ય વિશ્લેષણ દ્વારા જ સાચા નિર્ણયો લઈ શકાય છે.

● ગુજરાતમાં અર્થશાસ્ત્ર ક્ષેત્રે વિવિધ અભ્યાસક્રમ :

બી.એ. (અર્થશાસ્ત્ર) એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર)

લાયકાત : ધોરણ ૧૨ પાસ લાયકાત : બી.એ.

સમયગાળો : ૩ વર્ષ સમયગાળો : એમ.એ. ૨ વર્ષ

શાળા-કોલેજમાં અર્થશાસ્ત્ર વિષયના શિક્ષકો પ્રાધ્યાપકો-આચાર્યોની વિશેષ આવશ્યકતા હોય છે. દેશભરની 500થી વધુ યુનિવર્સિટીઓ પૈકી મોટાભાગની યુનિવર્સિટીમાં આર્ટ્સ કોલેજ તથા અર્થશાસ્ત્ર ભવન છે.

આ સિવાય દેશમાં ફાઇનાન્સીઅલ એક્સપ્રેસ, ઇકોનોમિક ટાઇમ્સ, વ્યાપાર વગેરે અખબારો તથા બિઝનેસ ટૂડે, બિઝનેસ ઇન્ડિયા, બિઝનેસ વર્લ્ડ, બિઝનેસ સ્ટાન્ડર્ડ વગેરે આર્થિક ક્ષેત્રના માતબર સામયિકોમાં જર્નાલિસ્ટ, એડિટર જેવા પદ માટે અર્થશાસ્ત્રનું જ્ઞાન તથા રસ ધરાવતા ઉમેદવારની જરૂરિયાત હોય છે.

◆ ધોરણ ૧૨ પછી જનરલ નર્સિંગનો કોર્સ

કેટલાક અભ્યાસક્રમો ખૂબ જ સારા હોય છે, પરંતુ એમાં રસ બહુ ઓછા લોકોને હોય છે. કેટલાકને એ ક્ષેત્ર ગમતું તથી. કેટલાક અભ્યાસક્રમો અંગે સમાજમાં ગેરસમજ અથવા મર્યાદિત જાણકારી હોય છે. નર્સિંગ તથા હોટેલ મેનેજમેન્ટના કોર્સ વિશે ગુજરાતીઓમાં આવી સ્થિતિ છે. જેના માટે શૈક્ષણિક જાગૃતતા જરૂરી છે. આ અભ્યાસક્રમ બાદ નોકરીની વિપુલ તકો છે. જરૂરી લાયકાત : (1) સામાન્ય પ્રવાહ અથવા વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં ધોરણ 12 પાસ,

(2) વય : 17 થી 35 વર્ષ હોવી જોઈએ.

મેરિટનું ધોરણ :

જનરલ નર્સિંગના કોર્સમાં પ્રવેશ ધોરણ 12માં મેળવેલ માર્ક્સની મેરિટ મુજબ મળે છે. વિજ્ઞાનપ્રવાહના વિદ્યાર્થીઓને અગ્રિમતા આપવામાં આવે છે.

ફોર્મ ક્યાંથી લેવાનું ? : તમે જે જિલ્લામાંથી ધોરણ 12ની પરીક્ષા પાસ કરેલ હોય તે જિલ્લાની સિવિલ હોસ્પિટલ (સરકારી હોસ્પિટલ)માં આવેલ જનરલ નર્સિંગ સ્કૂલમાંથી એપ્લિકેશન ફોર્મ મળશે. રાજ્યમાં ખાનગી નર્સિંગ સ્કૂલ પણ શરૂ થયેલ છે. દરેક જિલ્લાની નર્સિંગ સ્કૂલમાં તે જિલ્લાનું મેરિટ લિસ્ટ મૂકવામાં આવશે.

નર્સિંગનો કોર્સ કર્યા પછી અમેરિકા અને ઇંગ્લેન્ડમાં નોકરીની ખૂબ સારી તકો છે.

પહેલી પસંદગી બી.એસસી. નર્સિંગ : અમેરિકા, ઇંગ્લેન્ડ અને બીજા દેશોમાં બી.એસસી. નર્સિંગ કરેલ હોય તેમને નોકરી મળે છે. ગુજરાત બહાર કહાટકમાં બી.એસસી. નર્સિંગમાં ફિઝિક્સ, કેમિસ્ટ્રી અને બાયોલોજી પ્રેક્ટિકલ સાથે 45% માર્ક્સ હોય ત્યાં એડમિશન મળે છે. બહેનો ઉપરાંત ભાઈઓ પણ આ કોર્સ કરી શકે છે. બી.એસ.સી. નર્સિંગમાં સરકારી તથા ખાનગી સંસ્થામાં પ્રવેશ માટે કેન્દ્રીય સમિતિ, બી.જે.મેડિકલ કોલેજ, સિવિલ કંમ્પસ પ્રવેશ ફોર્મ ભરવું.

◆ વોકેશનલ અભ્યાસક્રમ

B.Sc./B.A./B.Com (વોકેશનલ)-૩ વર્ષ. UGC દ્વારા 1995થી ગુજરાતની ઘણી કૉલેજોમાં વ્યવસાયલક્ષી અભ્યાસ શરૂ થયા છે. આ અભ્યાસક્રમમાં એક વર્ષ માટે સર્ટિફિકેટ, બે વર્ષ માટે ડિપ્લોમા તથા ત્રણ વર્ષ અભ્યાસ કરવાથી એડવાન્સ ડિપ્લોમા વિદ્યાર્થીઓને એનાયત થાય છે. (1) કમ્પ્યુનિકેટીવ ઇંગ્લિશ (૨) કમ્પ્યુટર એપ્લિકેશન (૩) કાર્યાલય વ્યવસ્થા (4) એડવર્ટાઇઝિંગ, સેલ્સ પ્રમોશન એન્ડ સેલ્સ મેનેજમેન્ટ (5) સેક્રેટરિયલ પ્રેક્ટિસ (6) જેમોલોજી (7) ફોરેન ટ્રેડ પ્રેક્ટિસ એન્ડ પ્રોસીજર (8) ટેક્સ પ્રોસીજર એન્ડ પ્રેક્ટિસ (9) બાયોટેકનોલોજી (10) ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કેમેસ્ટ્રી (11) ઇન્ડસ્ટ્રીયલ માઇક્રોબાયોલોજી (12) ફુડ સાયન્સ (13) મોબાઇલ રીપેરિંગ (14) ડેટા કેર મેનેજમેન્ટ (15) ઇલેક્ટ્રોનિક્સ મરામત (16) બાયો ઇન્ફર્મટીવ (17) ગ્રામ ટેકનોલોજી

0 એમ.જી. સાયન્સ કોલેજ, અમદાવાદ (9)

0 શામળદાસ આર્ટ્સ કોલેજ, ભાવનગર (1, 2, 3)

0 સેન્ટ ઝેવિયર્સ, અમદાવાદ (9, 10)

0 બી.સી.જે. સાયન્સ, ખંભાત (6, 10)

0 એલ.ડી.આર્ટ્સ, અમદાવાદ (3, 4)

0 જે. એન્ડ જે. સાયન્સ, નડિયાદ (10)

0 એલ. જે. કોમર્સ, અમદાવાદ (2)

- 0 તોલાણી કોમર્સ, આદીપુર (7, 8)
- 0 એસ.વી.કોમર્સ, અમદાવાદ (2, 3, 5)
- 0 પી.ટી.આર્ટ્સ, ગોધરા (1)
- 0 એચ.ડે.આર્ટ્સ, અમદાવાદ (2)
- 0 કોમર્સ કોલેજ, ધોળકા (3)
- 0 મણિનગર સાયન્સ કોલેજ, અમદાવાદ (13, 14, 16)
- 0 કામાણી સાયન્સ, અમરેલી (2)
- 0 એસ.એલ.યુ. આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ, અમદાવાદ (3, 5 - બહેનો માટે)
- 0 શ્રી મ.દે.ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, સાદરા, જિ.ગાંધીનગર (3, 12, 15 - બહેનો માટે)
- 0 શ્રી મ.દે.ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, સાદરા, જિ.ગાંધીનગર (3, 12, 17 - લાઈઓ માટે)

◆ શારીરિક તેમજ માનસિક ખોડખાંપણ ધરાવતાં બાળકોને તાલીમ આપતા શિક્ષકોના અભ્યાસક્રમો

નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર ધ મેન્ટલ હેન્ડિકેપ્ડ, સિકંદરાબાદ 1984માં સ્થાપેલી આ સંસ્થા ભારત સરકારના સમાજકલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે. તેનાં પ્રાદેશિક તાલીમ કેન્દ્રો, મુંબઈ, કોલકત્તા અને દિલ્હીમાં આવેલાં છે. આ સંસ્થા મેન્ટલ રીટાર્ડેશનમાં સ્નાતક કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ ચલાવે છે. ત્રણ વર્ષનો અભ્યાસક્રમ હૈદરાબાદની ઓસ્માનિયા યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન છે. કોર્સમાં ન્યૂરોબાયોલોજી, સાયકોલોજી, સ્પેશ્યલ એજ્યુકેશન, સ્પીચ એપોલોજી, ફિઝિયોથેરાપી વગેરે પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. આ અભ્યાસક્રમમાં ધો-12માં 50 ટકા ગુણ સાથે પાસ વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવે છે.

National Institute for Mentally Handicapped, Manovikas nagar, P.O. Bowenpally, Secunderabad.

- (1) બી.એમ. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેન્ટલ હેલ્થ આશ્રમરોડ, નહેરુ બ્રીજ, નવરંગપુરા, અમદાવાદ.
- (2) ટ્રેનિંગ કોલેજ ફોર ટીચર્સ ઓફ ડેફ એન્ડ બ્લાઈન્ડ, નવરંગપુરા, આશ્રમરોડ, અમદાવાદ.
- (3) કે.એલ.ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર ધ ડેફ, 51, વિધાનગર, લાવનગર-364002
- (4) એસ. એન. ડી. ટી. વુમન્સ યુનિવર્સિટી, ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ સ્પેશ્યલ એજ્યુકેશન, સર વિઠ્ઠલદાસ વિદ્યાવિહાર, જુહુ રોડ સાંતાક્રુઝ (વેસ્ટ), મુંબઈ 400049.

ગુજરાતમાં કાર્યરત નીચેની સંસ્થાઓમાં મંદબુદ્ધિનાં બાળકોને તાલીમ આપવામાં આવે છે :

- (1) લગિની મંદિર, 8, ત્રિમૂર્તિ, નિર્મલ એસ્ટેટ, આર.સી.દત્ત રોડ, વડોદરા-390005.
- (2) ઉત્થાન તાલીમ કેન્દ્ર, પાલડી, અમદાવાદ-380007.
- (3) ડે સ્કૂલ ફોર મેન્ટલી રીટાર્ડેડ, હિમાવન, પાલડી, અમદાવાદ-380007.
- (4) પ્રકાશ રેસિડેન્સિયલ સ્કૂલ, સરખેજ, અમદાવાદ.

મૂકબધિરોને તાલીમ આપવા માટે સરકારમાન્ય અલીપાવર જંગ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર હિયરિંગ હેન્ડિકેપ્ડ મુંબઈમાં ચાલી રહી છે. આ સંસ્થાનાં કોલકત્તા, દિલ્હી અને હૈદરાબાદ ખાતે તાલીમ કેન્દ્રો પણ આવેલાં છે.

મુંબઈ યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન અભ્યાસક્રમોમાં સ્નાતક કક્ષાનો એક વર્ષનો શિક્ષકો માટેનો અભ્યાસક્રમ છે. જ્યારે ધો-12 પાસ વિદ્યાર્થીઓને બેચલર ડિગ્રી ઇન ઓડિયોલોજી નામનો ત્રણ વર્ષનો સ્નાતક અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે.

◆ વિકલાંગ શિક્ષણ

0 ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ રિહેબિલિટેશન, સફદરજંગ હોસ્પિટલ, ન્યૂ દિલ્હી-110029

અઢી વર્ષના અભ્યાસક્રમમાં ધો. 12 સાયન્સ (ભૌતિક, રસાયણ, ગણિત અને અંગ્રેજી) 50% સાથે પાસ (SC/ST 45%) તથા આ અભ્યાસક્રમ માટે 17 વર્ષની ઉંમર હોવી જરૂરી છે. જાહેરાત આવ્યા બાદ અરજીપત્ર મેળવવા જાહેરાતમાં દર્શાવેલ રકમનો IPO એકાઉન્ટ ઓફિસર, સફદરજંગ હોસ્પિટલ, ન્યૂ દિલ્હીના નામનો ડિમાન્ડ ફંડ તથા પોતાના નામ-સરનામાવાળું 14 x 24 સેમી.નું યોગ્ય ટિકિટ લગાવેલ કવર સાથે મોકલવું.

0 ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફિઝિકલ મેડિસીન એન્ડ રિહેબિલિટેશન, હાજીઅલી પાર્ક, મહાલક્ષ્મી, મુંબઈ-400003.

અપંગ કે પોલિયોગ્રસ્ટ માણસો માટેના કેલિપર્સ તથા સાધનો બનાવવાનો તથા ડિઝાઇન કરવાનો આ કોર્સ તબીબી તથા ઇજનેરી શાખાનો સંયુક્ત અભ્યાસક્રમ છે. 100 મેડિકલ કોલેજો વચ્ચે આ એક જ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ છે. જેના પ્રવેશપત્ર માટે જૂનમાં જાહેરાતમાં દર્શાવેલ રકમનો પો.ઓ. ડાયરેક્ટર, ALLPMR Bombay નો કઢાવી સાથે 23 x 12 સેમી.નું ટિકિટવાળું કવર મોકલવું.

www.aiipmr.gov.in

0 રિહેબિલિટેશન કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા, 4 વિષ્ણુ દિગમ્બર માર્ગ, ન્યૂ દિલ્હી-૧૧૦૦૦૨

ધો. 12 વિજ્ઞાનમાં 50% હોય તેવા ઉમેદવારે જાહેરાતમાં દર્શાવેલ રકમનો (SC/ST ડી. 120) DD/PO રિહેબિલિટેશન કાઉન્સિલ, ન્યુ દિલ્હીના નામે કઢાવી 28 x 12 સેમી. સાઈઝનું સરનામાવાળું કવર મોકલી માર્ચના અંત સુધીમાં પ્રવેશપત્ર ભરવું
www.rehabcouncil.org

0 જવાહરલાલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ પી.જી. મેડિકલ એજ્યુ. એન્ડ રિસર્ચ પોર્ટિયેરી-605006

એપ્રિલ-મે માં એકાઉન્ટ ઓફિસર 4121/1:2 પોર્ટિયેરીના નામે જાહેરાતમાં દર્શાવેલ રકમનો કોરુડ ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ (30 x 20 સેમી. માપનું ટિકિટ સાથેનું કવર) મોકલી પ્રવેશપત્ર ભરવું. પ્રવેશ પરીક્ષા જુલાઈ માસમાં પોર્ટિયેરી લેવાશે.

0 તાતા મેમોરિયલ હોસ્પિટલ, પરેલ, મુંબઈ-400012.

બે વર્ષના રેડિયોથેરાપી ટેકનિશિયન તાલીમ કોર્સમાં 8 બેઠક ઉપર પ્રવેશ આપવામાં આવે છે. તાલીમ દરમિયાન ૨૫ વર્ષથી નીચેના ઉમેદવારોને માસિક રૂ. 1200નું સ્ટાઈપેન્ડ પણ અપાય છે. પ્રવેશપત્ર માટે 23 X 10 સેમી. સાઈઝનું ટિકિટવાળું કવર મોકલવાથી વિનામૂલ્યે મે-જૂનમાં મળશે.

-: વિકલાંગ પુનઃવસન ક્ષેત્રે કારકિર્દી :-

વિકલાંગોની શક્તિ પ્રમાણે શારીરિક, માનસિક લાગણી, સામાજિક અને વ્યવસાયિક ઉપયોગિતા, પુનઃવસન વિજ્ઞાનનાં વૈજ્ઞાનિક મેઝરમેન્ટ માટે તાલીમ, શિક્ષણ અને થેરાપીક વ્યવસ્થા છે. પુનઃવસન વિજ્ઞાન એ ગુણવત્તા અને કોમ્પ્રેહેન્સીવની ડીઝાઈન વિકલાંગો માટે કરવામાં આવે છે. વિકલાંગો અને કુટુંબી દ્વારા પુનઃવસન એટલે વ્યવસાય માટેની લાંબી પ્રક્રિયા કરાય છે. જુદા જુદા સ્તરે નોકરી અને વ્યવસાયની વ્યવસ્થા કરે છે. પુનઃવસન એ સતત ચાલતી પ્રક્રિયા છે અને તેની અસર જુદા જુદા વિભાગો ઉપર પડે છે. વિકલાંગો માટે પુનઃવસનના મુખ્ય હેતુ (1) આત્મક્ષમતા (2) સામાજિક ક્ષમતા (3) વ્યવસાયિક ક્ષમતાનો રહેલો છે. વિકલાંગોના એમ્પાઈરમેન્ટ માટે પુનઃવસન વ્યવસાયિક/કર્મચારી પાસે તે કામ કરે છે.

વ્યક્તિઓને જુદા જુદા પ્રકારની વિકલાંગતાની અસરો જોવા મળે છે. તેથી તેની જુદા જુદા પ્રકારનાં પુનઃવસનની જરૂરીયાત ઊભી થાય છે અને તેમાં સ્વતંત્રતા અને ગતિશીલતા, વૈદકીય હસ્તક્ષેપ (10૯વાંતલા), કસરત, ખાસ શાળામાં શિક્ષણ, વ્યવસાયિક તાલીમ અને રોજગાર વગેરેની મદદ લેવાય છે.

ભારત સરકારે વિકલાંગો માટે સમાન હક્ક, રક્ષણ, પૂર્ણ ભાગીદારીનો ૧૯૯૫નો વિકલાંગ ધારો બનાવ્યો. 40%થી વધુ વિકલાંગતા હોય તો તેને વિકલાંગ ગણવામાં આવે છે. તેમાં જુદી જુદી કેટેગરી આવે છે. અંધત્વ અલ્પદષ્ટી, લેપ્રોસ્કુડ, બહેરા મૂંગા, અસ્થિવિષયક, માનસિક વિકલાંગ હોય તેમને શિક્ષણ રોજગારી સામાજિક રક્ષણનાં હક્ક આપ્યા છે. વિકલાંગોના કેરીયર અને વિકાસ માટે ખાસ શાળા, તાલીમ વર્ગો, પુનઃવસન કેન્દ્રોની યોજનાઓ બનાવાઈ છે. ૨૦! રિહેબિલિટેશન કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ ૧૯૯૨ હેઠળ સ્થાપના થઈ. તેમાં પ્રોફેશનલ કોર્સ શરૂ કરવામાં આવ્યા. પુનઃવસન માટે તાલીમ કોર્સ શરૂ કરવામાં આવ્યા. દેશમાં જુદી જુદી સંસ્થાઓ દ્વારા વિકલાંગો માટે જુદા જુદા પુનઃવસનના વ્યવસાયિક તાલીમ કેન્દ્રો શરૂ કરાયા.

પુનઃવસનમાં સંશોધન અને વિકલાંગો માટે ખાસ શિક્ષણ શરૂ કરાયા તેમાં રજીસ્ટર થયેલ વ્યક્તિ પ્રેક્ટિસ કરી શકે છે.

- Indian Association of Physical Medicine & Rehabilitation (IAPMO) મેડીકલ પુનઃવસન માટે રજીસ્ટર ડૉક્ટર હોય છે.
- ફીઝીયોથેરાપી Indian Association of Physiotherapists (IAP) રજીસ્ટર થાય છે. તેમાં ટ્રેનિંગ કોલેજ ચલાવાય છે.
- All India Occupational Therapists (AIAOT) દ્વારા પણ તાલીમ અને કોલેજો રજીસ્ટર હોય છે.

-: પુનઃવસન વિજ્ઞાનની શાખાઓ :-

ખાસ પ્રકારનું પુનઃવસન એટલે કે 18 વર્ષ સુધીનાં વિકલાંગ બાળકોને ખાસ પ્રકારની પદ્ધતિથી શિક્ષણ આપવું ખાસ પ્રકારની સુવિધા, મટિરિયલ, ખાસ પ્રકારની શાળામાં શિક્ષણ આપવું. અને તે ખાસ પ્રકારના શિક્ષણ આપવા માટે જુદી જુદી સ્થાઓમાં જુદા જુદા ખાસ પ્રકારના કોર્સ ચાલે છે. જેમાં અભ્યાસ કરી યોગ્ય કારકિર્દી બનાવી જીવનભર એક સેવા કર્યાનો સંતોષ મानी શકાય છે. જેમાં જુદા જુદા પ્રકારના તાલીમવર્ગોમાં જોડાઈને વિકલાંગોના પુનઃવસનમાં મદદરૂપ થઈ શકાય અને સાથે સાથે આપણી કારકિર્દી બનાવી શકાય.

(A) ડિપ્લોમા કક્ષાના કોર્સ :

- (1) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન ઈન મેન્ટલ રિટાયડેશન (DSE-MR)
- (2) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન સેરેબલ પાલ્સી (DSE-CP)
- (3) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન હીયરીંગ ઈમ્પાયરમેન્ટ (DSR-HI)
- (4) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન વિઝ્યુઅલ ઈમ્પાયરમેન્ટ (DSR-VI)
- (5) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન ઓટીઝમ સ્પેક્ટમ ડીસોર્ડર (DSE-ASD)
- (6) ડિપ્લોમા ઈન ઈયરલી ચાઇલ્ડહુડ સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન મેન્ટલ રીટાયડેશન (MR)
- (7) ડિપ્લોમા ઈન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન ડીફ્લાઈન્ડ (DSE-DEAF BLIND)

(8) ડિપ્લોમા ઇન ઇન્ડિયન સાઈન લેંગ્વેજ ઇન્ટરપ્રિટીંગ એચ.આઈ.વી. ચિલ્ડન (DIYHI)

(9) ડિપ્લોમા ઇન ઇન્ડિયન સાઈન લેંગ્વેજ ઇન્ટરપ્રિટીંગ (DISLI) લેવલ

(B) ડીગ્રી કક્ષાના કોર્સ :

(1) બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન મેન્ટલ રીટાર્ડેશન (MR) (B.Ed./BS.Ed.)

(2) બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (B.Ed., BS.Ed.) હીયરીંગ ઇમ્પારમેન્ટ (HI)

(3) બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (B.Ed., BS.Ed.) ઇમ્પારમેન્ટ એન્ડ સેરેબલ uel (CP)

(4) બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (B.Ed., BS.Ed.) વિઝ્યુઅલ ઇમ્પારમેન્ટ (VI)

(5) આર.એસ.સી. સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન એન્ડ રિહેબિલીટેશન મલ્ટીપલ કેટેગરી બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (B.Ed./B.A.B.Ed.) (VI, HIRMR)

(6) બેચલર ઓફ આર્ટ્સ એન્ડ બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (B.A., B.Ed.) વિઝ્યુઅલ ઇમ્પારમેન્ટ

(c) પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા લેવલ કોર્સીસ :

(1) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન ઇથરલી ઇન્ટરવેશન (મેન્ટલ રિટાર્ડેશન) (PGDEIM-MR)

(2) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (મેન્ટલ રિટાર્ડેશન) (PGDSE-MR)

(3) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (સેરેબલ પાલ્સી એન્ડ ન્યુરોલોજીકલ ડિસેબિલીટી) (PGDSE-CP & ND)

(4) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (મલ્ટીપલ ડિસેબિલીટી ફિઝિકલ એન્ડ ન્યુરોલોજીકલ ડિસેબિલીટી)

(5) પી.જી. પ્રોફેશનલ ડિપ્લોમા ઇન સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (PGPDSE-ME/VI/HI/LI)

(D) માસ્ટર ડીગ્રી કક્ષાના કોર્સ :

બેચલર ઓફ એજ્યુકેશન/સ્પેશિયલ એજ્યુકેશન (એમ.એડ./એમ.એસ.એડ.)મા મેન્ટલ રીટાર્ડેશન (MR), મલ્ટીપલ કેટેગરી, હીયરીંગ ઇમ્પારમેન્ટ (HI), વિઝ્યુઅલ ઇમ્પારમેન્ટ (VI)

મનોવૈજ્ઞાનિક પુનઃવસન વિજ્ઞાન :

મનોવૈજ્ઞાનિક પુનઃવસન વિજ્ઞાન શાખા એટલે મનોવૈજ્ઞાનિક એસેસમેન્ટ જેવા કે બૌદ્ધિક વર્તન, વિકાસ પેટર્ન, પર્સનાલિટી એટિટ્યુડ, એપ્ટિટ્યુડ વગેરે અને મનોવૈજ્ઞાનિક થેરાપી આપવામાં આવે છે. કાઉન્સિલીંગ અને માગંદર્શન સેવા ઘરેલુ તાલીમ વગેરે જે વ્યક્તિગત અને કુટુંબોને અસરકર્તા હોય, સામાજિક સંસ્થાઓ અને રમત, આર્ટ, મા, મ્યુઝિક, કલ્ચરલ અને વધારાની પ્રવૃત્તિ. આ મનોવૈજ્ઞાનિક પુનઃવસન વિજ્ઞાનને લગતા અભ્યાસક્રમો નીચે મુજબ છે :

(A) સર્ટીફિકેટ/ડિપ્લોમા લેવલ કોર્સ

(1) સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઇન ક્લિનિકલ સાયકોલોજી

(2) ડિપ્લોમા ઇન ક્લિનિકલ સાયકોલોજી (DCP)

(B) પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા લેવલ કોર્સ

(1) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન ક્લિનિકલ સાયકોલોજી (PGDCP)

(2) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન રિહેબિલિટેશન સાયકોલોજી (PGDRP)

(3) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન ગાઈડન્સ અને કાઉન્સિલીંગ (PGDG&C)

(4) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન ડેવલોપમેન્ટ રિહેબિલિટેશન (PGRSW)

(5) પી.જી. ડિપ્લોમા ઇન સોશયલ વર્ક (PGDSW)

(c) માસ્ટર ડિગ્રી લેવલ અભ્યાસક્રમ

(1) માસ્ટર ઇન સોશયલ વર્ક (MSW)

(2) માસ્ટર ઇન રિહેબિલિટેશન સાયન્સ (1/.૨.50.)

(3) સાયકોલોજીકલ રિહેબિલિટેશન (1/.5૮0.)

(D) એમ.ફીલ. લેવલ અભ્યાસક્રમ

(1) એમ.ફીલ ઇન સોશયલ વર્ક

(2) એમ.ફીલ ઇન રિહેબિલિટેશન સાયકોલોજી

(3) એમ.ફીલ ક્લિનિકલ સાયકોલોજી

(4) એમ.ફીલ ઇન મેડિકલ એન્ડ સોશયલ સાયકોલોજી

-: ક્લિનિકલ થેરાપી / પુનઃવસન વિજ્ઞાન :-

પુનઃવસન વિજ્ઞાનમાં વિકલાંગોને ખાસ થેરાપીની સેવા અપાય છે. વિકલાંગતાની ઓળખ મેડિકલ વ્યવસ્થાપન, સ્પિચ અને ઓડિયોલોજીકલ વ્યવસ્થાપન હોય છે. અને તે માટે નીચે મુજબના અભ્યાસક્રમ કરી કારકિર્દી બનાવી શકાય.

(A) ડિપ્લોમા લેવલનાં અભ્યાસક્રમ

- (1) ડિપ્લોમા ઈન રિહેબીલિટેશન થેરાપી (DRT)
- (2) ડિપ્લોમા ઈન હિયરીંગ, લેંગ્વેજ અને સ્પિચ (DHLS)
- (3) ડિપ્લોમા ઈન ફિઝિયોથેરાપી (DPT)

(B) ડીગ્રી લેવલના અભ્યાસક્રમ

- (1) બેચલર ઈન મેન્ટલ રિટારડેશન/બેચલર ઈન રિહેબીલિટેશન સર્વિસ/થેરાપી (BMR/BRB/BRT)
- (2) સ્પિચ એન્ડ હિયરીંગ (B.Sc.)
- (3) ઓડિયોલોજી એન્ડ સ્પિચ રિહેબિલિટેશન (3.5૮.)

(d) માસ્ટર ડિગ્રી લેવલ અભ્યાસક્રમ

- (1) માસ્ટર ઈન ઓક્યુપેશનલ થેરાપી (MOT)
 - (2) માસ્ટર ઈન ફિઝિયોથેરાપી (MPT)
 - (3) સ્પિચ એન્ડ હિયરીંગ (M.Sc.)
 - (4) માસ્ટર ઈન ઓડિયોલોજી, સ્પિચ એન્ડ લેંગ્વેજ પેથોલોજી (MASLP)
- ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમની વિશેષ માહિતી નીચેની સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રાપ્ય બનશે :
- (1) મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (MCI), ન્યુ દિલ્હી - www.mciindia.org
 - (2) રિહેબીલિટેશન કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (RCI), ન્યુ દિલ્હી - www.rehabcouncil.org

◆ આઈ.ટી.આઈ.ના રોજગારલક્ષી અભ્યાસક્રમો

દેશમાં જરૂરી સ્કીલ માનવબળ તૈયાર કરવા માટે તત્કાલીન વડાપ્રધાન ડૉ મનમોહનસિંહની સીધી દેખરેખ હેઠળ નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ મિશનની રચના કરવામાં આવી હતી. જે અન્વયે વિવિધ રાજ્યોને સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ માટે રૂ.20,000 કરોડ જેટલા જંગી નાણાંની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી, જેનો લાભ વિવિધ રાજ્યોના લાખો યુવાનોને કૌશલ્ય પ્રાપ્તિ માટે થઈ રહ્યો છે.

ગુજરાતની નીચેની આઈ.ટી.આઈ. (ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ)માં DPCS (ડેટા પ્રિપરેશન એન્ડ કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર)ના પ્રમાણપત્ર (સર્ટિ.) 1 વર્ષના અભ્યાસક્રમમાં ઉમેદવારોને ગુણવત્તાના ધોરણે પ્રવેશ અપાય છે. (1) કુબેરનગર, અમદાવાદ, (2) સ્ટેશન રોડ, અંકલેશ્વર, (3) તરસાલી રોડ, વડોદરા, (4) સબસ્ટેશન સામે, સુરેન્દ્રનગર, (5) વિધાનગર, ભાવનગર, (6) ખેરાલુ રોડ, વિસનગર, (7) ગાંધીનગર (8) પાલનપુર. વિશેષ માહિતી નજીકની ITI પરથી મળશે. www.talimrojgar.org

લાયકાત : આ માટે ધો.12 પાસ ઉપરાંત કમ્પ્યુટરનું કોઈ પણ સર્ટિફિકેટ જરૂરી છે.

(૧) ઇન્ટરનેટ, ઇ-મેઇલ સર્વિસ એન્ડ વેબપેઇજ ડેવલપમેન્ટ, (૨) ફાયનાન્સિયલ એકાઉન્ટિંગ વિથ ઇન્વેન્ટરી સિસ્ટમ ઓન કમ્પ્યુટર, (૩) DTP વિન્ડો-98, કોરલ ડ્રો, પેજમેકર, (4) વેબ ડિઝાઇનિંગ યુઝિંગ HTML, DHTML & JAVA સ્ક્રિપ્ટ, (5) ક્લાયન્ટ સર્વર ટેક.યુઝિંગ ઓરેકલ એન્ડ ડેવલપર-2000, (6) મલ્ટીમીડીયા, (7) કમ્પ્યુટર મેન્ટેનન્સ એન્ડ રીપેરિંગ (હાર્ડવેર લેવલ).

● આઈ.ટી. (ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી) :

SCVT પેટર્નના બે પ્રકારના માન્ય અભ્યાસ ૧ વર્ષની મુદતના અભ્યાસક્રમનું માધ્યમ અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી હોય છે.

● ITI કમ્પ્યુટર :

કમ્પ્યુટર ઓપરેટર કમ પ્રોગ્રામિંગ આસિસ્ટન્ટ લાયકાત : ધો.12 પાસ ઉપરાંત અંગ્રેજી ટાઇપની જાણકારી જરૂરી છે. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા દેશમાં જરૂરી માનવબળ અને ખાસ કરીને સ્કિલ્ડ વર્કસ અભ્યાસ માટે ITI દરેક જિલ્લામાં તાલુકા કક્ષાએ આવેલી છે.

ઘેરબેઠાં લાભો : નીચેના બે અભ્યાસક્રમો માટે પરીક્ષા આપી ITI સરકારી પ્રમાણપત્ર મેળવી શકાય છે.

(1) ઇન્ટ્રોડક્શન ટુ કમ્પ્યુટર : વિન્ડો 98, ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ એન્ડ એમ.એસ. ઓફિસ-2000(ધો.10 પાસ માટે)

(2) Auto CAD લાયકાત : ધો.૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહ પાસ.

અરજીપત્ર રાજ્યની તમામ ITI પરથી મેળવી પરત કરવું. આઈ.ટી.આઈ. માં અનેકવિધ અભ્યાસક્રમો જેવા કે ઓટોમોબાઇલ, ઇલેક્ટ્રોશિયન, મોબાઇલ રીપેરિંગ જે જીવનમાં નાના હુન્નર માટે અતિ ઉપયોગી છે.

કોંગ્રેસના વડાપણ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારની અનેક યોજના અન્વયે સ્કિલ માનવબળ માટે દેશની આઈ.ટી.આઈ.માં માળખાકીય સુધારા અને નવી આઈ.ટી.આઈ. સ્થાપવાની કામગીરી ઝડપી ચાલી રહી છે. જેના લાગે ૩૫૦૦ નવી આઈ.ટી.આઈ.તી સ્થાપના તથા હાલની આઈ.ટી.આઈ.ના આધુનિકીરણ માટે રૂ.1.750 કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તથા દર વર્ષે સ્કોલ ડેવલપમેન્ટ હેઠળ જંગી નાણાંની ફાળવણી કરીને દેશમાં ઉત્તમ કૌશલ્ય ધરાવતું માનવબળ તૈયાર કરવા માટે કમર કસી હતી.

◆ ગુજરાત નેશનલ લો યુનિવર્સિટી-5 વર્ષનો ઇન્ટેગ્રેટેડ LL.B.(Hons.) પ્રોગ્રામ

ગુજરાત લો યુનિવર્સિટીમાં પાંચ વર્ષના સમયગાળાના ત્રણ અભ્યાસક્રમ છે :

(1) B.A., LL.B. (Honours),

(2) B.Sc., LL.B. (Honours),

(3) B.Com., LL.B. (Honours)

દરેક અભ્યાસક્રમ માટે 60-60 બેઠકો છે.

• કોણ આ કોર્સમાં પ્રવેશ મેળવી શકે ?

ઓછામાં ઓછા 50% માર્ક્સ સાથે 10 4- 2 એકઝામ. જે તે વિષયજૂથમાં પાસ કરી હોવી જોઈએ. આ ક્વૉલિફાઇંગ 10 + 2ની પરીક્ષા આપી રહેલા વિદ્યાર્થી પણ ઉપર્યુક્ત અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે અરજી કરી શકે.

• વયમર્યાદા :

જે તે શૈક્ષણિક વર્ષની 1 લી જુલાઈના રોજ ઉમેદવારની વય 20 વર્ષથી ઓછી હોવી જોઈએ.

(SC/ST ઉમેદવારો માટે 22 વર્ષથી ઓછી.)

આ અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ All India Entrance Test અને Pre Admission ઇન્ટરવ્યુને આધારે આપવામાં આવશે. પ્રવેશ પરીક્ષા મે માસમાં અમદાવાદ, વડોદરા, ચેન્નાઈ, દિલ્હી, જયપુર, કોલકતા, મુંબઈ, રાજકોટ અને સુરત કેન્દ્રો પર લેવામાં આવશે. આ પ્રવેશ પરીક્ષા અંતર્ગત ઉમેદવારોનો કાયદાને કારકિર્દી તરીકે અપનાવવા માટેનો અભિગમ જનરલ નોલેજ તથા વર્ણનાત્મક/analytical જવાબો આપવાની ઉમેદવારની આવડત ચકાસવામાં આવશે. Entrance Test ને 80% તથા ઇન્ટરવ્યુને 20% weightage આપવામાં આવશે.

સરનામું : Registrar, Gujarat National Law University, Old NIFT Campus, E-4, GIDC, Electronic Zone, Gandhinagar 382 028. de2ids2 : www.gnlu.ac.in

◆ કોમન લો એડમિશન ટેસ્ટ (ક્લેટ)

યોગ્યતા અંડર ગ્રેજ્યુએટ માટે :

બારમા ધોરણમાં ઓછામાં ઓછા 50% મેળવેલા હોવા જોઈએ.

એસસી/એસટી/ઓબીસી અને વિકલાંગોએ 45% સાથે બારમું ધોરણ પાસ કરેલું હોવું જોઈએ.

બારમા ધોરણની પરીક્ષા આપી રહેલા વિદ્યાર્થીઓ પણ ક્લેટની પરીક્ષા આપી શકે છે.

સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવારો માટે મહત્તમ વયમર્યાદા 20 વર્ષ.

એસસી/એસટી અને વિકલાંગ ઉમેદવારો માટે મહત્તમ વયમર્યાદા 22 વર્ષની છે.

પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ માટે :

કોઈપણ માન્યતાપ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી એલએલ.બી./બી.એલ.ની ડિગ્રી હોવી જોઈએ.

એલએલ.બી./બી.એલ.માં ઉમેદવારે 55% કરતાં ઓછા માર્ક મેળવેલા ન હોવા જોઈએ.

એસસી/એસટી/ઓબીસી અને વિકલાંગોએ ઓછામાં ઓછા 50% મેળવેલા હોવા જોઈએ.

ક્લેટ પરીક્ષાની પદ્ધતિ : અંડર ગ્રેજ્યુએટ માટે

કુલ 20 માર્કની પરીક્ષા હોય છે, જેમાં 40 માર્ક અંગ્રેજી અને કોમ્પીયુટેશન, 50 માર્કનું સામાન્ય જ્ઞાન તથા કરંટ અફેર્સ, 20 માર્કનું ગણિત, 45 માર્કનું લોજીકલ રીઝનીંગ અને 45 માર્કના કાયદાકીય જાગૃતિ સંબંધિત પ્રશ્નો પૂછવામાં આવે છે. પરીક્ષામાં કુલ ૨૦૦ પ્રશ્નો પૂછાય છે. પરીક્ષાનો સમય બે કલાકનો હોય છે.

પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ માટે :

પરીક્ષામાં લો ઓફ કોન્ટ્રેક્ટ્સ, લો ઓફ ટોર્ટ્સ, ક્રિમિનલ લો, બંધારણીય કાયદો અને લીગલ થિયરી સાથે જોડાયેલા સવાલ પૂછવામાં આવે છે.

પરીક્ષામાં 100 પ્રશ્નો વૈકલ્પિક હોય છે. જેમાં દરેકનો 1 માર્ક હોય છે. બે નિબંધ પૂછાય છે, જેમાં દરેકના 50 માર્ક હોય છે.

પરીક્ષાનો કુલ સમય બે કલાકનો હોય છે.

ફોર્મ ક્યાં મળશે ?

ક્લેટ પરીક્ષા માટે ઓએમઆર અરજીપત્ર, બ્રોશર સાથે રૂ. 150 આપીને દેશની બધી જ પોસ્ટ ઓફિસોમાંથી કે દેશની 12 નેશનલ લો યુનિવર્સિટીઓમાંથી પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. www.clat.ac.in

દેશની 14 નેશનલ લો ઈન્સ્ટીટ્યુટ યુનિવર્સિટીઝના અન્ડર ગ્રેજ્યુએટ (યુજી) અને પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ (પીજી) ડીગ્રી પ્રોગ્રામ્સમાં પ્રવેશ માટે મે મહિનામાં કોમન લો એડમિશન ટેસ્ટ(CLAT)નું આયોજન થતું હોય છે.

યુજીની 1,685 બેઠકો માટે અંદાજે 35,000થી વધુ વિદ્યાર્થીઓ આ પરીક્ષા આપે તેવી શક્યતા છે. જેમાં જનરલ માટે 45% સાથે 12મું અને 20 વર્ષથી ઓછી વય તથા અ.જા./જ.જા. માટે 40% અને વય 22 વર્ષથી ઓછી હોવી જોઈએ. પીજીની 398 બેઠક માટે 1,385 વિદ્યાર્થીઓ આ પરીક્ષા આપશે. જેમાં જનરલ માટે 55% સાથે LL.B. પાસ કર્યું હોવું જરૂરી છે તથા અ.જા./જ.જા.ના વિદ્યાર્થી માટે 50% જરૂરી છે. દેશની બધી જ નેશનલ લો ઈન્સ્ટીટ્યુટોમાં સરેરાશ વાર્ષિક ફી રૂ. 1.40 લાખ જેટલી છે. ખાનગી લો ઈન્સ્ટીટ્યુટ સિમ્બાયોસીસમાં વાર્ષિક ફી રૂ. 1.46 લાખ જેટલી છે.

દેશની ટોચની 5 લો ઈન્સ્ટીટ્યુટમાં NLIU, બેંગ્લોર, નેશનલ એકેડેમી ઓફ લીગલ સ્ટડીઝ એન્ડ રિસર્ચ યુનિવર્સિટી, હૈદરાબાદ, NLIU, ભોપાલ, કેમ્પસ લો સેન્ટર, નવી દિલ્હી તથા સિમ્બાયોસીસ સોસાયટી લો કોલેજ, પૂણેનો સમાવેશ થાય છે.

અન્ડર ગ્રેજ્યુએટમાં 200 માકર્સના પ્રશ્નપત્રમાં મલ્ટીપલ ચોઈસવાળા 200 પ્રશ્ન પૂછાશે. તેમાં અંગ્રેજીના 40, જનરલ નોલેજના 50, ન્યુમેરિકલ એબિલીટીના 20, લીગલ એપ્લીટ્યુડના 50 અને લોજીકલ રીઝનીંગના 40 માકર્સ હશે. પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટમાં ૧૫૦ માકર્સના પ્રશ્નપત્રમાં કોન્સ્ટીટ્યુશનલ લો અને જ્યુડીસિયલ પ્રોસીડર્સ સંબંધિત ચાર પ્રશ્ન 25-25 માકર્સના હશે, જેનો જવાબ વિસ્તારથી આપવાનો રહેશે. આ ઉપરાંત 50 મલ્ટીપલ ચોઈસવાળા પ્રશ્ન હશે. પરીક્ષાનો સમય બે કલાકનો હશે.

એક ગણતરી પ્રમાણે ભારતમાં એક લાખ લોકો પર એક કાયદાકીય સલાહકાર છે, જ્યારે અમેરિકામાં તેની સંખ્યા 256 લોકોએ એકની છે. ભારતભરમાં દર વર્ષે 60-70 લાખ જેટલા લો ગ્રેજ્યુએટ પાસ થાય છે, જ્યારે અમેરિકામાં દર વર્ષે 45 લાખ જેટલા લો ગ્રેજ્યુએટ પાસ થાય છે.

◆ કલેટ પરીક્ષા આયોજિત કરતી નેશનલ લો યુનિવર્સિટીઓ

ગુજરાત નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, ગાંધીનગર (જીએનએલયુ)

ધ વેસ્ટ બંગાલ નેશનલ લો યુનિવર્સિટી ઓફ જ્યુડીશીયલ સાયન્સીસ, કોલકાતા (ડબલ્યુબીએનયુજેએસ)

નેશનલ લો સ્કુલ ઓફ ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી, બેંગાલુરુ (એનએલએસઆઈટયુ)

એલએએલએસએએઆર યુનિવર્સિટી ઓફ લો, હૈદરાબાદ (એનએએલએસએઆર)

નેશનલ લો ઈન્સ્ટીટ્યુટ યુનિવર્સિટી, ભોપાલ (એનએલઆઈટયુ)

ધ વેસ્ટ બંગાલ નેશનલ લો યુનિવર્સિટી ઓફ જ્યુડીશીયલ સાયન્સીસ, કોલકાતા (ડબલ્યુબીએનયુજેએસ)

નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, જોધપુર (એનએલયુ)

હિદાયતુલ્લા નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, રાયપુર (એચએનએલયુ)

ડૉ. રામમનોહર લોહિયા, નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, લખનઉ (આરએમએલએનએલયુ)

રાજીવ ગાંધી નેશનલ લો યુનિવર્સિટી ઓફ લો, પટિયાલા (આરજીએનયુએલ)

ચાણક્ય નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, પટના (સીએનએલયુ)

નેશનલ લો યુનિવર્સિટી ઓફ એડવાન્સ્ડ લીગલ સ્ટડીઝ, કોચી (એનયુએએલએસ)

નેશનલ લો યુનિવર્સિટી, દિલ્હી (એનએલયુડી)

વકીલાતનો વ્યવસાય :

ઘરમાં, સ્કુલ-કોલેજમાં કે ઓફિસમાં પોતાના હક્કની રજૂઆત ન કરી શકતી વ્યક્તિ માટે જો આપણે રજૂઆત કરીએ તો આપણને ઘણીવાર 'એના બદલે તું કેમ વકીલાત કરે છે?' એવું કહેવામાં આવે છે, ખરું ને! બસ, આ રીતે કોઈકના હક્ક માટે કે કોઈકને થયેલ અન્યાય કે નુકસાનને કાયદાની પરિભાષામાં તર્કબદ્ધ દલીલો સાથે અસરકારક રીતે રજૂઆત કરી નિવેડો લાવી આપનાર વ્યક્તિને વકીલ, એડવોકેટ કે લોયર કહે છે, અને તેમના દ્વારા કરવામાં આવતી કામગીરીને વકીલાત તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. એ રીતે, એડવોકેટ ન્યાય પ્રણાલી તેમજ દેશમાં પ્રવર્તમાન વિવિધ બાબતોના કાયદાનો જાણકાર નિષ્ણાત છે. એડવોકેટ તેના અસીલની વાત ધ્યાનથી સાંભળે છે, બરાબર સમજે છે અને તેને લાગુ પડતા કાયદા તેમજ ભૂતકાળના સંબંધિત ચુકાદાઓને ટાંકીને વ્યક્તિને ન્યાય અપાવવા ભારતીય ન્યાય પ્રણાલી અનુસાર યોગ્ય સ્તરે યોગ્ય રીતે રજૂઆત કરે છે. કાયદા ક્ષેત્રે અભ્યાસક્રમો

કાયદાના ક્ષેત્રે કારકિર્દી ઘડવા એલએલ.બી.ની ડિગ્રી મેળવવી આવશ્યક છે. કોઈપણ ફેકલ્ટીમાં ગ્રેજ્યુએટ થયા પછી એલએલ.બી.ના અભ્યાસક્રમમાં જોડાઈ શકાય. આ અભ્યાસક્રમ ગ્રેજ્યુએટ પછી ત્રણ વર્ષનો છે, જેના બે ભાગ પડે છે,

શરૂઆતના બે વર્ષને એલએલ.બી. જનરલ અને પાછળના એક વર્ષને એલએલ.બી. સ્પેશ્યલ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. એટલે એમ કહી શકાય કે ત્રણ વર્ષમાં બે ડિગ્રી મળે છે. એલએલ.બી. સ્પેશ્યલમાં ખાસ કરીને ન્યાય પ્રણાલીની પ્રક્રિયાના કાયદા તેમજ વિવિધ અંગેની પ્રેક્ટિકલ ટ્રેનિંગ આપવામાં આવે છે. આમ, ગ્રેજ્યુએટ થવાના ત્રણ વર્ષ અને એ પછી એલએલ.બી.ના

ત્રણ વર્ષ ગણીએ તો એ રીતે કારકિર્દી શરૂ કરવા માટે કુલ છ વર્ષ લાગે છે. એના બદલે જે યુવાનોએ કાયદાના ક્ષેત્રે જ પોતાની કારકિર્દી ઘડવી છે, તેમના માટે પાંચ વર્ષનો ઈન્ટીગ્રેટેડ બી.એ. એલએલ.બી.નો અભ્યાસક્રમ એ ઉત્તમ વિકલ્પ ગણી શકાય. કોઈપણ પ્રવાહમાં 45% સાથે ધોરણ-12 પાસ કરનાર વિદ્યાર્થી આ પાંચ વર્ષના અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવી શકે છે. બાર કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા જુદા જુદા રાજ્યોમાં નેશનલ લો યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી છે જે અંતર્ગત ગાંધીનગર ખાતે ગુજરાત નેશનલ લો યુનિવર્સિટી આવેલી છે. આ ઉપરાંત એમ.એસ. યુનિવર્સિટી વડોદરા તેમજ સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન આણંદ લો કોલેજ સહિત અમદાવાદની નિરમા યુનિવર્સિટી ખાતે ગુજરાતમાં માત્ર ચાર જ જગ્યાએ પાંચ વર્ષનો આ ઈન્ટીગ્રેટેડ અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે.

પાંચ વર્ષના અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે નેશનલ લેવલ ઉપર કોમન એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટ યોજાય છે. જેના પરિણામને આધારે પ્રવેશ ફાળવવામાં આવે છે. એલએલ.બી. થયા પછી આગળ એલએલ.એમ. પણ કરી શકાય છે. એલએલ.એમ.માં કોર્પોરેટ લો ઈન્ટરનેશનલ લો, ઈન્ટેલેકચ્યુઅલ પ્રોપર્ટી લો, સિવિલ લો, ક્રિમીનલ લો વગેરે વિષયોમાંથી કોઈ એક પસંદ કરી કોઈ એક ચોક્કસ કાયદાના સ્પેશ્યાલીસ્ટ થઈ શકાય છે. એલએલ.એમ. પ્રમાણમાં અઘરું છે, અને દર વર્ષે તેનું પરિણામ ખૂબ જ નીચું આવે છે. જો કે, એ વાત મહત્વની છે કે, એલએલ.એમ. કરનારનું સ્ટેટસ ખાસ્સું ઉચું ગણાય છે.

સફળ કેમ થવું ? : માત્ર કાયદાની ડિગ્રી મેળવવાથી 'એડવોકેટ' જરૂર થઈ શકાય છે, પરંતુ સફળ એડવોકેટ બની શકાતું નથી. કાયદાના ક્ષેત્રે સફળ કારકિર્દી ઘડવી હોય તો તમારામાં માહિતી વાંચીને તેનું સચોટ અર્થઘટન કરવાની આવડત હોવી અત્યંત જરૂરી છે. કોઈપણ કિસ્સાની વિગતવાર છણાવટ કરીને વિશ્લેષણાત્મક વિચાર કરવાની ક્ષમતા તમને બીજા એડવોકેટ કરતાં જુદા પાડે છે. કોર્ટરૂમમાં કેસ ચાલતો હોય ત્યારે અપીલ કરવા, વ્યવસ્થિત વિરોધ કરવા તેમજ અમુક કિસ્સામાં અન્યાય સામે લાંગી પડ્યા હોવાનો અભિનય કરવાની આવડત વ્યક્તિને પ્રસિદ્ધ એડવોકેટ બનાવે છે. અંગ્રેજી ભાષા પર પ્રભુત્વ ધરાવનાર વ્યક્તિ પોતાનું કાયદાકીય સ્થાનિક સ્તરેથી રાષ્ટ્રીય સ્તરે વિકસાવી શકે છે.

નોકરી કે સ્વ-વ્યવસાય : LL.B. કે LL.M. થયા પછી નોકરી અને સ્વતંત્ર વ્યવસાય બંનેની તકો છે. એલએલ.એમ. થયેલા યુવાનોને કોલેજોમાં અધ્યાપક તરીકે નોકરી મળી શકે છે. વકીલાતના થોડાક અનુભવ પછી ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર તેમજ બહોળા અનુભવ પછી દેશમાં મહત્વના ગણાતા એડવોકેટ જનરલ, એટર્ની જનરલ, સોલીસિટર જનરલ, જસ્ટીસ વગેરે હોદ્દાઓ ઉપર પણ કાનુની સેવાઓ આપવાનું સૌભાગ્ય મળી શકે છે. એલએલ.બી. સ્પેશ્યલ પાસ થયેલા યુવાનો જી.પી.એસ.સી.ની જાહેરાત અન્વયે અરજી કરી પરીક્ષા પાસ કરે તો ફર્સ્ટ ક્લાસ જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટ પણ થઈ શકે છે. ખાનગી ક્ષેત્રે પણ કેટલાક નામાંકિત વકીલોની પેઢીમાં તેમજ કેટલીક મલ્ટીનેશનલ કંપનીઓમાં પણ કંપની વતી કાયદાકીય પ્રશ્નો હલ કરવા માટે LL.B. કે LL.M. થયેલા થોડા અનુભવી વ્યક્તિઓને નોકરી મળી શકે છે. કોઈ નામાંકિત એડવોકેટ સાથે ટ્રેનિંગ લઈ સ્વતંત્ર વ્યવસાય કરનાર એડવોકેટ વ્યવસાયમાં માન અને મોલા સાથે ઘણી સારી આવક ઉભી કરી શકે છે. એલએલ.બી. એ એક પ્રોફેશનલ ડિગ્રી હોઈ LL.B. કે LL.M. કરનાર યુવાનો નોકરી કરતાં પોતાનો સ્વતંત્ર વ્યવસાય કરે તે વધુ ઈચ્છનીય છે.

♦ LL.B.ની સાથે અન્ય ડિગ્રી/ડિપ્લોમા કોર્સ

LL.B. ની સાથે અન્ય ડિગ્રી/ડિપ્લોમા કે સર્ટફિકેશન હોય, તો કારકિર્દીમાં વધુ મદદરૂપ થાય. ચાલુ વર્ષનો ટ્રેન્ડ જોતાં આગામી વર્ષોમાં નીચેના અભ્યાસક્રમ સોનામાં સુગંધ ભેળવે તેવા છે.

- (1) Diploma in IPR (Intra Actual Property Rights) : પેટન્ટ, કોપીરાઇટ, ગુડવિલ વગેરેનું વેલ્યુએશન કરવાનું શીખવતો અભ્યાસક્રમ.
- (2) Certificate in Space Law : અવકાશી કાયદાનો અભ્યાસક્રમ.
- (3) Certificate/Diploma in Energy Law: પેટ્રોલિયમ પ્લાન્ટ, સોલાર એનર્જી, વિન્ડ એનર્જીના કાયદાનું જ્ઞાન મેળવવા માટે કરવા જેવો અભ્યાસક્રમ.
- (4) Certificate in cyber criminology : પ્રોફેશનલ્સ તેમજ નોકરીયાતોએ કરવા જેવો અભ્યાસક્રમ.
- (5) Diploma/Certificate in DNA Finger Print : પ્રોફેશનલ્સ તેમજ નોકરીયાતોએ કરવા જેવો અભ્યાસક્રમ.
- (6) Management Field : માર્કેટીંગ, એચ.આર., પ્રોડક્શન, ફાઇનાન્સ જેવા પરંપરાગત ક્ષેત્રો ઉપરાંત મીડીયા મેનેજમેન્ટ, ઈવેન્ટ મેનેજમેન્ટ, હોસ્પિટલ મેનેજમેન્ટ, હોસ્પિટાલિટી મેનેજમેન્ટ, ટુર્સ એન્ડ ટ્રાવેલિંગ મેનેજમેન્ટ, ઈમેજ મેનેજમેન્ટ વગેરે.

♦ પેટન્ટ લો

ઈન્ટેલેકચ્યુઅલ પ્રોપર્ટી અથવા બૌદ્ધિક સમ્પત્તિ બિઝનેસ કોમ્પીટન્સના મુખ્ય ક્ષેત્ર તરીકે ઊપસ્યું છે. પાંચ વર્ષના ગાળા 1997-2001 દરમિયાન યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ પેટન્ટ એન્ડ ટ્રેડમાર્ક ઓફિસ (યુએસપીટીઓ)એ લગભગ 5 લાખ પેટન્ટો આપ્યાં છે. આ આંકડાઓથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સમગ્ર વિશ્વમાં કંપનીઓમાં પેટન્ટિંગની પ્રવૃત્તિ પુરજોશમાં ચાલી રહી છે.

દિલ્હી સ્થિત ગ્લોબલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી (જીઆઈઆઈપી)માં ઇન્ટરનેશનલ પેટન્ટ અને ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટીમાં છ માસનો પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ચલાવાય છે. આ કોર્સમાં પેટન્ટ કાનૂન તથા કૉપીરાઇટ કાનૂન જેવા પરંપરાગત આઈપી કોર્સિસ ઉપરાંત ફામાસ્યેટિકલ્સ, આઈટી, મિકેનિકલ, કેમિકલ અને બાયોટેકનોલોજી પેટન્ટ પ્રેક્ટિસ જેવા વધુ એડવાન્સ કોર્સિસ પણ ભણાવાય છે. આંતરરાષ્ટ્રીય એકેડમિશિયન આઈપી એટોર્ની, પેટન્ટ એજન્ટ અને રેસિડન્ટ ફેકલ્ટી આંતરરાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમોથી વાકેફ કરાવવા તાલીમ આપે છે. તેમાં પેટન્ટ અને આઈપીના પ્રેક્ટિકલ બિઝનેસ અને કાનૂની પાસાઓ પર ખાસ ધ્યાન અપાય છે. આ પ્રોગ્રામમાં લાગ લેનારા મેન્ટરિંગ સેશન વડે અમેરિકી અને યુરોપિયન પ્રૉક્ટેશનર તેમજ એટોર્ની દ્વારા શીખે છે. આ કોર્સ સાઈસ તથા એન્જિનિયરિંગ કે તેનાથી સંબંધિત વિષયના બેકગ્રાઉન્ડ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ માટે તૈયાર કરાયો છે.

આઈઆઈટી-ખડગપુરની રાજીવ ગાંધી સ્કૂલ ઓફ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી લોમાં ત્રણ વર્ષનો ફુલ ટાઇમ રેસિડેન્સિયલ એલએલબી પ્રોગ્રામ ચલાવાય છે, જેનાથી ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સમાં સ્પેશિયલાઇઝેશન બાદ બેચલર ઓફ લોની ડિગ્રી અપાય છે. બીજી બાજુ એકેડેમી ઓફ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી સ્ટડીઝમાં એક વર્ષનો પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમાનો કોર્સ ચલાવવામાં આવે છે. કોર્સ કર્યા બાદ વ્યક્તિ પાસે એવી યોગ્યતા હોય છે કે તે કોઈ પણ આઈપી અને પેટન્ટ સાથે સંકળાયેલ કામ કરી શકે છે. ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટીમાં કૅરિયર સલામત છે. ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી પ્રોફેશનલ ઉચ્ચાભ્યાસ તેમજ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટીના વિવિધ ક્ષેત્રોમાંથી કોઈ એકમાં વિશેષજ્ઞતા હાંસલ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરી પોતાનું લાગ્ય પોતે જ બદલી શકાય છે.

ભારતીય કંપનીઓ સમગ્ર વિશ્વમાં સફળ થવા માટે સંશોધન અને વિકાસમાં રોકાણ વધારી રહી છે. આ રોકાણોના અસરકારક કૉમર્શિયલ વળતર માટે આઈપીમાં શાર્પ સ્કિલ્સની જરૂરિયાત છે. ઇન્ટરનેશનલ પેટન્ટ્સ તેમજ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સના કોર્સ આ મહત્વની અને વધતી જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે.

યોગ્યતા : ગ્રેજ્યુએટ (એઆઈપીએસ) સાયન્સ/અંગ્રેજી. ગ્રેજ્યુએટ (જીઆઈઆઈપી)

કોર્સ ફી : રૂ. 1.5 લાખ (એઆઈપીએસ) રૂ. 3.95 લાખ (જીઆઈઆઈપી)

ઇન્સ્ટિટ્યૂટ : એઆઈપીએસ-મુંબઈ, જીઆઈઆઈપી-દિલ્હી, આઈઆઈટી-ખડગપુર (એલએલબી)

◆ પ્રિન્ટ મીડિયા અથવા ટેલિવિઝનના જર્નાલિસ્ટ બનવા માટે ઉપયોગી કોર્સ

શું તમે રેડિયો, ટેલિવિઝન કે પ્રિન્ટ મીડિયામાં જર્નાલિસ્ટ (પત્રકાર) બનીને કારકિર્દીની શરૂઆત કરવા માંગો છો? જો હા, તો તે કોર્સ કરવા માટે “ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ માસ કૉમ્યુનિકેશન” બેસ્ટ ગણાય.

આઈઆઈએમસી (IIMC) 2019

ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ માસ કૉમ્યુનિકેશન (આઈઆઈએમસી)ના પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ કોર્સિસમાં પ્રવેશ માટે પરીક્ષા મે મહિનામાં યોજાશે. આઈઆઈએમસીના ઢેકનાળ કેમ્પસમાં જર્નાલિઝમ(ઉડિયા)ની પરીક્ષા મે મહિનામાં યોજાશે અને તેનું પરિણામ જૂનના પ્રથમ સપ્તાહમાં આવશે, આ મીડિયા કોર્સમાં પ્રવેશ માટેની લાયકાત ગ્રેજ્યુએશનની ડિગ્રી અથવા 2019માં ત્રીજા વર્ષની પરીક્ષા આપી હોવા તેવા વિદ્યાર્થી છે. આ કોર્સની કુલ 385 બેઠકો માટે અંદાજે 4000 હજાર વિદ્યાર્થીઓ આ પરીક્ષામાં લાગ લેશે. (1) અંગ્રેજી જર્નાલિઝમ, (2) હિન્દી જર્નાલિઝમ, (3) રેડિયો એન્ડ ટેલિવિઝન જર્નાલિઝમ, (4) એડવર્ટાઇઝિંગ એન્ડ પબ્લિક રિલેશન્સ અને (5) જર્નાલિઝમ (ઉડિયા) એમ પાંચ પીજીડીએમ કોર્સિસમાં પ્રવેશ મેળવવા માટેની આ પરીક્ષા છે. આ કોર્સમાં કોર્સ 1 અને 2 માટે Rs. 50 હજાર, કોર્સ 3 માટે Rs. 92 હજાર, કોર્સ 4 માટે Rs. 70 હજાર અને કોર્સ 5 માટે રૂ. 28 હજાર વાર્ષિક ફી છે. જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયાના એજેકે માસ કૉમ્યુનિકેશન રિસર્ચ સેન્ટરમાં બે વર્ષના એમએ (જર્નાલિઝમ)ની ફી અંદાજે રૂ. 1.30 લાખ જ્યારે માખનલાલ ચતુર્વેદી યુનિવર્સિટીમાં અંદાજે રૂ. 3.34 હજાર જેટલી ફી છે. 2 કલાકની આ પ્રવેશ પરીક્ષામાં વૈકલ્પિક અને વર્ણનાત્મક પ્રકારના પ્રશ્નો પૂછાય છે. તેમાં સામાન્ય જાગૃતિ આંતરરાષ્ટ્રીય ડેવલપમેન્ટ, સામાજિક ઇતિહાસ, સામાજિક અભિગમ, એપીટ્યુડ અને મેન્ટલ મેકઅપ, લૅંગ્વેજ કેપેબિલિટી, એનાલિટિકલ કોમ્પ્રિહેન્શન સ્કિલ્સ, એડવર્ટાઇઝિંગ અને પબ્લિક રિલેશન્સ, બ્રાંડ અવેરનેસ અને રિકોલ તથા ક્વોન્ટિફિકેશન સ્કીલના પ્રશ્નો પૂછાશે.

આઈઆઈએમસીના બે નવા પ્રાદેશિક સેન્ટર્સ-અમરાવતી (મહારાષ્ટ્ર) અને આઈઝોલ (મિઝોરમ)માં વર્ષ 2011માં શરૂ થયા હતા. આ બંને સેન્ટર પર ક્ષેત્રોમાં મીડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટની ખોટ પૂરી કરવા માટે શરૂ કરાયા છે. આ ઉપરાંત આઈઆઈએમસીના અન્ય સેન્ટર દિલ્હી, જમ્મુ-કાશ્મીર, કોટ્ટાચમ (કેરળ) અને ઢેકનાળ(ઓરિસ્સા)માં છે. વેબસાઈટ: www.iime.nic.in

રાજ્યની મોટાભાગની યુનિવર્સિટીમાં સ્નાતક પછી પત્રકારત્વનો અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે. ગુજરાત યુનિવર્સિટી ખાતે CDC/MDCનો વિશેષ અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે. ભવન્સ એચબી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ કૉમ્યુનિકેશન, અમદાવાદ ખાતે પણ પત્રકારત્વનો અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે. સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી ખાતે પણ ધોરણ-12 પછી પત્રકારત્વનો અભ્યાસક્રમ ઉપલબ્ધ છે.

આ અભ્યાસક્રમમાં કોઈ પણ વિદ્યાર્થીની પદવી ધરાવતા યુવા મિત્રો જોડાઈ શકે છે. આ વર્ષે સ્નાતક ડિગ્રીના છેલ્લા વર્ષની (ટી.વાય.)ની પરીક્ષા આપવાની હોય તેઓ પણ કોર્સમાં જોડાવા માટે અત્યારે ફોર્મ ભરી શકે છે.

The Registrar, Indian Institute of Mass Communication, Aruna Asaf Ali Marg, JNU Campus. New Delhi - 110067 વેબસાઈટ : www.iime.gov.in

◆ એવિએશન ઉદ્યોગમાં નોકરીની વિશાળ તકો

ભારતમાં એરોનોટીકલ એન્જિનિયરીંગની સીટ માંગના પ્રમાણમાં ઓછી છે. ગુજરાતમાં એરોનોટીકલ એન્જિનિયરનો કોર્સ એકમાત્ર વાસદની કોલેજમાં છે, જેની 60 સીટ છે.

ભારતમાં I.I.T.ની ચાર કોલેજોમાં એરોસ્પેસ એન્જિનિયરીંગનો કોર્સ ચાલે છે. I.I.T.માં એડમિશન મેળવવું એ લોઢાના ચણા ચાવવા જેટલું અઘરું છે. ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓ એન્ડ્રુસ ટેસ્ટની અવેરનેસના અભાવે બહુ માર ખાય છે અને એટલે જા.I.I.T.માં ટોપ રેન્ક મેળવવો ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્વપ્ન સમી વાત રહી છે.

એરોનોટીકલ એન્જિનિયરીંગમાં પ્રવેશ મેળવવાનો બીજો રસ્તો છે. Joint Entrance Examination અર્થાત્ JEE: આ પરીક્ષામાં ટોપ રેન્ક મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રતિષ્ઠિત કોલેજોના દરવાજા ખૂલે છે.

એરોનોટીકલ એન્જિનિયરોની જગતભરમાં ડીમાન્ડ છે. કદાચ ઓછી ટકાવારીને કારણે અથવા મર્યાદિત સીટને કારણે એરોનોટીકલ એન્જિનિયરીંગના કોર્સમાં ધોરણ-12 સાયન્સ પછી સીધો પ્રવેશ ન મળી શકે તો મૂંઝાવા જેવું નથી, વિમાનના મેઈન્ટેનન્સ એન્જિનિયરીંગનો 3 વર્ષનો કોર્સ કરીને મહિને રૂ. 35,000/- થી રૂ. 40,000/- ના પગારની નોકરી આરામથી મળી શકે છે.

એવિએશન ઉદ્યોગમાં ખૂબ મહત્વના એક કોર્સનું નામ છે એરક્રાફ્ટ મેઈન્ટેનન્સ એન્જિનિયરીંગ (AME). AME નું વિમાન ઉડવાની તૈયારી કરે તે પહેલાં તે ઉડવા માટે સંપૂર્ણ જોખમરહિત છે, તેનું પ્રમાણપત્ર આપવાનું છે. AMEની પરમિશન વગર કોઈપણ વિમાન ઉડાડી શકાતું નથી. નો ત્રણ વર્ષનો કોર્સ કરવા માટે તમારે ત્રણ લાખ રૂપિયા જેટલો ખર્ચ આવે છે. ધોરણ-12 સાયન્સ, મેથ્સ, ફીઝિક્સ અને કેમેસ્ટ્રી વિષયો સાથે ઓછામાં ઓછા 50% ગુણ સાથે પાસ કરવું જરૂરી છે. AMEમાં પ્રવેશ લેવા માટે સંસ્થાઓની યાદી આગળના પાના પર આપેલ છે.

Aircraft Maintenance Engineering (AME)માં પ્રવેશ મેળવવા માટે સાયન્સ રીતે ફેબ્રુઆરીમાં તેની પ્રવેશ જાહેરાત આવે છે. Indian institute Aeronautical, Payble at Delhiના નામનો Rs. 1500નો ડ્રાફ્ટ મોકલવાથી રૂબરૂ અથવા રોકડેથી ફોર્મ મેળવી શકાશે. આ ફોર્મ ધોરણ-12માં લખાતા હોય તે વર્ષે પણ ભરી શકાય છે. ફોર્મ ભર્યા પછી મે માસમાં તેની પ્રવેશ પરીક્ષા યોજાય છે. આ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનાર વિદ્યાર્થીને AMEના કોર્સમાં એડમિશન આપવામાં આવે છે.

એરોસ્પેસ ઈન્ડસ્ટ્રી કે વિમાન નિર્માણમાં ઈન્ફોટેકના એન્જિનિયરો, એરોસ્પેસ એન્જિનિયરો અને એરક્રાફ્ટ મેઈન્ટેનન્સ એન્જિનિયરોના નોકરી માટેના સ્કોપ વધતા જ જાય છે, કારણ કે આજે ઉત્તર વિમાન કંપનીઓની સંખ્યા અને ઉડ્ડયનો બંનેમાં ધરખમ વધારો થયો છે. આથી પાઈલટોની પણ ખૂબ જરૂર રહેવાની છે. ઓરિએન્ટ ફ્લાઈટ સ્કુલ ચેન્નાઈ ખાતે ઉડ્ડયનની તાલીમ આપવામાં આવે છે.

વિમાનોની સંખ્યા વધે એટલે પાઈલટોની જરૂર તો પડે જ. આ ઉપરાંત તેના મેઈન્ટેનન્સ માટે કુશળ એન્જિનિયરોની માંગ વધે તે સ્વાભાવિક છે. માત્ર એક બોઈંગ કંપનીની જ વાત કરીએ તો આજે 145 દેશોમાં બોઈંગ વિમાનો વેચાય છે. તેનું વાર્ષિક વેચાણ 27,67,500 કરોડ રૂપિયાનું છે. તેનો નફો 100 અબજથી વધુ છે. આ કંપનીમાં 1,55,938 કર્મચારીઓ કામ કરે છે. જો તમારી પાસે એરોનોટીકલ એન્જિનિયરીંગની ડિગ્રી હોય કે પછી મિકેનિકલ એવિએશનની એન્જિનિયરીંગની ડિગ્રી હોય તો અમેરિકામાં દોઢ-બે લાખના માસિક પગારથી નોકરી પાકી થઈ જાય છે.

◆ એવિએશન મેનેજમેન્ટ

ભારતીય એવિએશન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ આગામી બે વર્ષોમાં 25 ટકાની દરે ગ્રોથ કરશે. આ અનુમાનને જોતાં તેમાં પ્રવેશ કરવા આનાથી બહેતર સમય ન હોઈ શકે. તકને ઝડપી લેવા ઘણી સંસ્થાઓએ એવિએશન મેનેજમેન્ટમાં કોર્સિસ શરૂ કર્યા છે. ડિપ્લોમા કોર્સ છ માસથી બે વર્ષ સુધીના હોઈ શકે છે.

કિંગફિશર ટ્રેનિંગ એકેડેમીએ એવિએશન મેનેજમેન્ટમાં છ માસનો કોર્સ તથા એવિએશન એન્ડ હોસ્પિટાલિટી મેનેજમેન્ટમાં એક વર્ષનો ઈન્ટેન્સિવ કોર્સ શરૂ કર્યો છે. એકેડેમીના બધા સેન્ટરો એકદમ લેટેસ્ટ એર બસ 320 મોક અપ, સુંદર ડાઈનિંગ સૂટ તથા ટ્રૂમિંગ લેબથી સજ્જ છે. છ માસના કોર્સની ફી રૂ. 1 લાખ અને બાદના કોર્સની ફી રૂ. 1.25 લાખ છે.

એર હોસ્ટેસ એકેડેમી એક વર્ષનો એવિએશન એન્ડ હોસ્પિટાલિટી મેનેજમેન્ટ ડિપ્લોમા તથા બે વર્ષનો ગ્લોબલ એવિએશન એન્ડ હોસ્પિટાલિટી ઓફર કરે છે. આ કોર્સની ફી રૂ. 1,18,000 રૂ. છે. કોર્સ હેઠળ કેબિન ક્રૂ, એવિએશન ટર્મિનાલોજી,

ઇમર્જન્સી હેંડલિંગ તથા બૌદ્ધિકતા ખતરા જેવી આપાતકાલીન પરિસ્થિતિઓને પહોંચી વળવાની તાલીમ આપવાનો સમાવેશ થાય છે. કોમ્યુનિકેશન સ્કિલ્સ તથા બિઝનેસ એટિકેટમાં દક્ષતા લાવવા પર્સનાલિટી ઇન્વેસ્ટમેન્ટ પર ભાર મૂકવામાં આવે છે.

ઇન્ડસ્ટ્રીઝના ઝડપી વિસ્તરણને જોતાં એક ટેલેન્ટેડ કેરિક્યુલમ માટે અહીં સારી જોબ મેળવવામાં કોઈ સમસ્યા નથી. સ્ટુડન્ટ્સ ડોમેસ્ટિક તેમજ ઇન્ટરનેશનલ એરલાઇન્સમાં કેબિન ક્રૂ તરીકે કામ કરી શકે છે. તેઓ એરપોર્ટમાં ગ્રાઉન્ડ સ્ટાફ તરીકે સામેલ થઈ શકે છે.

સ્ટુડન્ટ્સની ભરતી કરવા વર્જિન એટલાન્ટિક, અમેરિકન એરલાઇન્સ, સ્પાઇસ જેટ, ઇન્ડીગો, કિંગફિશર એરલાઇન્સ જેવી વિખ્યાત કંપનીઓ લાઇનમાં ઊભી છે. દેશની ટૉપ-હોટેલોમાં આપ ફ્રન્ટ ઓફિસ એક્ઝિક્યુટિવ્સ તેમજ ગેસ્ટ રિલેશન્સ એક્ઝિક્યુટિવ્સ તરીકે કામ કરી શકો છો. કોર્સ આપને બીપીઓની સ્કિલ્સથી પણ સજ્જ કરે છે. આ રીતે જોબની અસામાન્ય તકો મોજૂદ છે. “એવિએશન ઇન્ડસ્ટ્રીઝમાં બૂમ આવ્યા બાદ આ સૌથી વધુ ગ્લૉબલ રેકર્ડિંગ વિકલ્પ છે.

કોર્સ ફી : રૂ. 1થી 2 લાખ

ઇન્સ્ટિટ્યૂટ્સ : કિંગફિશર ટ્રેનિંગ એકેડેમી, ફરેંકલીન, મૉપ્લસ, એરહોસ્ટેસ ટ્રેનિંગ એકેડમી

2011 સુધી ભારતમાં 10 ટકા વાર્ષિકના દરે ઇન્ટરનેશનલ પેસેન્જર ટ્રાફિકમાં વૃદ્ધિ થશે. એશિયા-પેસિફિક રિજયન માટે અંદાજિત ગ્રોથ રેટ 6 ટકાની સરખામણીમાં ઘણો વધુ છે. તેથી કોમ્પીટ અને ટ્રેઇનિંગ લોકોની ભારે માંગ રહેશે.

◆ ઝળહળતી કારકિર્દીનું આકર્ષક ક્ષેત્ર એડવર્ટાઇઝિંગ

ટેલિવિઝન ઉપર આવતી એડવર્ટાઇઝ નાના-મોટા સહુ કોઈના દિલ પર ગજબનો જાદુ કરે છે. જાહેરખબરમાં જે કંઈ દેખાડાય છે તે વાસ્તવિક છે. તેવું આપણે બધા માની લઈએ છીએ. એડવર્ટાઇઝિંગના ક્ષેત્રે કારકિર્દી ઘડવા માગતા વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉજ્જવળ તક રહેલી છે. તેમાં કોપી રાઈટરથી માંડીને રિસર્ચનું કામ કરનારા લોકો માટે સોનેરી તક સાંપડે છે. તેમાં સર્જનાત્મક વૃત્તિ ધરાવનારા લોકો માટે અઢળક તક મળી રહે છે.

એડવર્ટાઇઝિંગમાં મુખ્યત્વે પાંચ વિભાગ છે. ક્લાયન્ટ સર્વિસિંગ, એકાઉન્ટ પ્લાનિંગ, ક્રિએટિવ, માર્કેટ રિસર્ચ અને મીડિયા એમ પાંચ વિભાગ છે. આ બધા વિભાગમાં કામ કરનારની કાર્યક્ષમતા અલગ અલગ હોવા છતાં તે બધાની જ કામ કરવાની રીત સંપૂર્ણપણે સર્જનાત્મક હોય છે.

અભ્યાસ ક્યાં કરશો ?

0 નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ડિઝાઇન, અમદાવાદ (ગુજરાત)

0 ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ

0 મુદ્રા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ કૉમ્યુનિકેશન્સ, અમદાવાદ (ગુજરાત)

0 સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ

0 ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ માસ કૉમ્યુનિકેશન, નવી દિલ્હી

0 ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ

0 એમ.એસ.યુનિવર્સિટી, વડોદરા, (ગુજરાત)

0 સર જે.જે. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એપ્લાઇડ આર્ટ, મુંબઈ (મહારાષ્ટ્ર)

◆ ફેશન તથા ડિઝાઇનિંગ ક્ષેત્ર

વૈશ્વિક દૃષ્ટિકોણ ધરાવતા પ્રથમ વડાપ્રધાન જવાહરલાલ નહેરુ દ્વારા દેશના વિકાસ માટે જરૂરી માનવ સંસાધન તૈયાર કરવા માટે સ્થાપેલ રાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ ગુજરાતમાં આવેલી છે. (1) નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ડિઝાઇન (2) નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફેશન ટેકનોલોજી. ડિઝાઇન એ આપણા જીવનનો આંતરિક ભાગ છે. પ્રક્રિયાનું પરિણામ વસ્તુ પ્રોડક્ટ કે પર્યાવરણ માટે હોઈ શકે. ડિઝાઇન એ એવી જવાબદારીપૂર્વકની પ્રવૃત્તિ છે કે જેમાં સર્જનશક્તિનો સમાવેશ થયેલો છે. જે આકાર આપવાનો છે તે માટે તે વસ્તુ કોના માટે ? શા માટે ? શામાંથી બનાવવી ? આ સમજવાળી વ્યક્તિ એવી હોવી જોઈએ કે જેને ઉપયોગિતાની જાણકારી, મટીરિયલ અને ટેકનોલોજીનું ઊંડાણપૂર્વકનું જ્ઞાન સાથે સમાજઉપયોગી હોય તેવું જવાબદારીપૂર્વક કામ કરવાનું હોય છે. જેથી મોટા ઔદ્યોગિક એકમોમાં, ફેશન ઇન્સ્ટિટ્યૂટમાં તેમજ ભારત સરકારના સાહસોમાં ફેશન ડિઝાઇનરોની માંગ દિવસે દિવસે વધતી જાય છે.

ફેશનના ક્ષેત્રે ભારત સરકારની સંસ્થા નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફેશન ટેકનોલોજી : (NIFT)

વર્તમાન યુગની સ્પર્ધાનો મુખ્ય વિષય બની ચૂકેલી ફેશન કલ્પનાશીલતા અને સર્જનાત્મકતાથી ભરપૂર છે. આવી ફેશનમાં જો ભણતરથી યોગ્ય માર્ગદર્શન લખે તો સફળતા રહેલી છે. વિશ્વના અન્ય દેશોની જેમ ભારતમાં છેલ્લા ઘણાં વર્ષોથી ફેશન પ્રત્યે લોકોમાં વૈજ્ઞાનિક અભિગમ કેળવાતો જાય છે.

NIFT એ ભારત સરકારના ટેક્ષ્ટાઈલ મંત્રાલયના નેજા હેઠળ ચાલતી ફેશન ટેકનોલોજીની અગ્રગણ્ય સંસ્થા છે. NIFT ડિઝાઇન, મેનેજમેન્ટ અને ટેકનોલોજીનો ત્રિવેણી સંગમ થયેલો છે. ફેશનની દુનિયા જેટલી રંગીન છે, તેના કરતાં પણ NIFTમાં કોર્સ વધારે સંગીન છે. ફેશનની દુનિયામાં ઉજ્જવળ અને ફેશનેબલ કારકિર્દી બનાવવા ઇચ્છતા યુવક-યુવતીઓમાં આભને આંબવાની મહત્વકાંક્ષા, દુનિયા પર છવાઈ જવાની ઊંડી ઝંખના, તીવ્ર અવલોકન શક્તિ, નવા પ્રવાહોનું પૂર્વાનુમાન કરવાની દષ્ટિ, ટેકનીકલ માઈન્ડ તેમજ સર્જનશક્તિ જેવા મહત્વના ગુણો ખૂબ જ જરૂરી છે.

NIFTની કોલેજો :-

NIFTની સમગ્ર ભારતમાં સાત કોલેજો છે. દિલ્હી, મુંબઈ, કોલકત્તા, હૈદરાબાદ, બેંગલોર, ચેન્નાઈ તેમજ ગુજરાતમાં ગાંધીનગર ખાતે NIFTની કોલેજ આવેલી છે. સમગ્ર દેશમાં ગાંધીનગરની કોલેજ પ્રથમ સ્થાન ધરાવે છે.

NIFTની અગત્યતા :-

NIFTમાં પ્રવેશ મેળવવો એટલે “સમય સે આગે ચલના” જેવી ગૌરવરૂપ વાત બને છે. NIFTની શિક્ષણ આપવાની પદ્ધતિ અને તાલીમને ફેશન જગતની કોઈપણ સંસ્થા પડકારી શકે તેમ નથી. NIFTના બધા જ કોર્સ સારા છે. NIFTમાં અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યા બાદ નોકરીની વિપુલ તકો ઉપલબ્ધ છે, અલબત્ત તમે આર્થિક રીતે સદ્ગર હોવ તો તમારો પોતાનો મેન્યુફેક્ચરીંગ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરીને તમારા જેવા દસને નોકરીએ રાખી શકો એટલી મોટી કમાણી થઈ શકે છે.

પ્રવેશ પદ્ધતિ :-

NIFTના પ્રવેશની જાહેરાત સામાન્ય રીતે ડિસેમ્બર માસમાં આવે છે. NIFTની કોલેજોમાંથી પ્રવેશ ફોર્મ મળે છે અથવા વેબસાઈટ પરથી મેળવી શકાય છે. NIFT દ્વારા પ્રવેશ પરીક્ષા લેવાય છે. પ્રવેશ પરીક્ષામાંથી Short List કરેલા ઉમેદવારોને સિયુએશન ટેસ્ટ અને ગ્રુપ ડીસ્કશન માટે રૂબરૂ ઇન્ટરવ્યુમાં બોલાવવામાં આવે છે. ઉમેદવારની ફેશન અંગેની જાણકારી રસ, ઋચિ, આત્મવિશ્વાસ, ફેશન અંગેના ખ્યાલો, અભિગમ વિગેરે જેવી બાબતોની ચકાસણી ઇન્ટરવ્યુ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

નોંધ :- લેખિત પરીક્ષામાં ઓબ્જેક્ટીવ પ્રકારના પ્રશ્નો હોય છે, નેગેટીવ માર્કિંગ સિસ્ટમ નથી.

અભ્યાસક્રમો :

(1) અંડર ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ડિઝાઇન (4 વર્ષ)

(એ) ફેશન એન્ડ એપેરલ : 0 ફેશન ડિઝાઇન 0 લેઘર ડિઝાઇન

(બી) ફેશન એન્ડ લાઈફસ્ટાઈલ એસેસરીઝ : 0 ફેશન એન્ડ લાઈફસ્ટાઈલ એસેસરીઝ ડિઝાઇન 0 પર્સનલ પ્રોડક્ટ્સ એન્ડ ઇન્ટિરિયર એસેસરીઝ 0 ફૂટવેર એન્ડ લેઘર પ્રોડક્ટ્સ 0 જવેલરી પ્રોડક્ટ્સ 0 ઇન્ટિરિયર પ્રોડક્ટ્સ

હેન્ડિક્રાફ્ટ્સ, મિક્ષ મીડિયા એન્ડ ગ્લાસ

(સી) ફેશન એન્ડ ટેક્ષ્ટાઈલ : 0 નીટવેર ડિઝાઇન 0 ટેક્ષ્ટાઈલ ડિઝાઇન

(ડી) ફેશન કોમ્યુનિકેશન

(2) અંડર ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન ટેકનોલોજી (4 વર્ષ)

(3) પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન મેનેજમેન્ટ (૨ વર્ષ)

(4) પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન ટેકનોલોજી (૨ વર્ષ)

પ્રવેશ લાયકાત :

0 અંડર ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ડિઝાઇનમાં માન્ય એજ્યુકેશન બોર્ડ દ્વારા ધો. 12 (10+2) પાસ.

0 અંડર ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન ટેકનોલોજીના અભ્યાસક્રમમાં માન્ય એજ્યુકેશન બોર્ડ દ્વારા ધો. 12 (10+2) પાસ.

ફિઝિક્સ, કેમિસ્ટ્રી અને મેથ્સ સાથે ફરજિયાત.

0 પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન મેનેજમેન્ટમાં માન્ય યુનિ.ના સ્નાતક અથવા નિફ્ટ સંસ્થા દ્વારા ચાલતા એસેસરી કે ફેશન ડિઝાઇન કે એફ.આઈ.ટી.માં ડિપ્લોમા પ્રાપ્ત કરનાર.

0 પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ પ્રોગ્રામ ઇન ફેશન ટેકનોલોજીમાં બી.ઈ. / બી.ટેક. (ટેક્ષ્ટાઈલ્સ / એપેરલ્સ / મિકેનિકલ / ઇન્ડસ્ટ્રિયલ / પ્રોડક્શનના ઇલેક્ટ્રોનિક્સ / કમ્પ્યુટર / ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી) . Website : www.nift.ac.in

◆ હોસ્પિટાલિટી મેનેજમેન્ટ અને હોટલ મેનેજમેન્ટ ક્ષેત્રે વિશાળ તકો

સેવા જેનો મૂળ મંત્ર છે અને અતિથિ દેવો ભવ:ના સૂત્ર સાથે હોસ્પિટાલિટી તેજીથી આગળ વધતું ક્ષેત્ર છે જેમાં નિષ્ણાત કોની હંમેશા જરૂરિયાત રહેશે, ભારતમાં પૂરતી પ્રતિભા છે. ભારતના લોકો હંમેશા અતિથિ દેવો ભવ:ના સૂત્રને સાર્થક કરે છે. હોસ્પિટાલિટી ક્ષેત્ર ભારતમાં તેજીથી આગળ વધતું ક્ષેત્ર છે. અનેક વિદેશી ગ્રૂપો હોસ્પિટાલિટી વ્યવસાયમાં ભારતમાં રોકાણ કરી રહ્યા છે. ભારતમાં હોસ્પિટાલિટી ક્ષેત્રે ૨ લાખથી વધુ વ્યવસાયિકોની દર વર્ષે માંગ છે, જેની સામે માત્ર 18 હજાર હોસ્પિટાલિટી ગ્રેજ્યુએટ ઉપલબ્ધ થઈ રહ્યા છે. હોસ્પિટાલિટી ક્ષેત્રમાં કુશળ બુદ્ધિપ્રતિભાની માંગ રહી છે. આ ક્ષેત્રમાં હોટલ ઓપરેશન અને તેનું મેનેજમેન્ટ અગત્યનું હોય છે. સાથોસાથ હોટલ સાથે જોડાયેલ રેસ્ટોરન્ટ પણ એટલું જ મહત્વનું હોય છે.

હોસ્પિટાલિટી ક્ષેત્રે ૨૪ કલાક ગ્રાહકોને સેવા આપવા માટે તત્પર રહેવું પડે છે. હોસ્પિટાલિટી અથવા હોટલ મેનેજમેન્ટ સ્નાતક અભ્યાસક્રમમાં ચાર બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.

૧. ફુડ પ્રોડક્શન - જ્યાં ભોજન તૈયાર થાય છે.

૨. ફુડ એન્ડ બેવેરેજ સર્વિસ - જ્યાં રેસ્ટોરન્ટ અથવા ઓફિસ કેફેટેરિયામાં અતિથિઓની જરૂરિયાત પૂરી કરવામાં આવે છે.

૩. ફ્રન્ટ ઓફિસ - જ્યાં અતિથિના સ્વાગત સાથે હોટલમાં ઉપલબ્ધ વ્યવસ્થા વિષેની જાણકારી આપવાની હોય છે.

૪. એકોમોડેશન મેનેજમેન્ટ - જ્યાં કર્મચારીઓની જવાબદારી હોય છે કે અતિથિઓને તેમના ઘર જેવી સહજતા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે, હોટલને Commercial Hospitality'ના વ્યવસાય તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. હોટલનું પ્રાથમિક કાર્ય જોઈએ તો જેઓ ઘરથી દૂર છે તેમને રહેવાની સગવડ પૂરી પાડવાની સાથે સાથે તેમની મૂળભૂત જરૂરિયાતોની પૂર્તિ કરવાનું છે. આ ઉપરાંત વ્યવસાયિક કારણોસર મિટિંગ્સ, કોન્ફરન્સીઝનું આયોજન હોટલમાં થાય છે. છેલ્લા કેટલાંક વર્ષોમાં આપણે ત્યાં હોટલ ઉદ્યોગમાં જબરદસ્ત પ્રગતિ થઈ છે. આપણા અર્થતંત્ર/અર્થનીતિમાં આવેલ પરિવર્તનની વિધાયક અસર આ વ્યવસાય પર પડી છે.

અભ્યાસક્રમો :

ભારત સરકારના પ્રવાસન મંત્રાલય દ્વારા નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર હોટલ મેનેજમેન્ટ એન્ડ કેટરિંગ ટેકનોલોજી (NCHMCT) ની સ્થાપના વ્યવસાયિકોની તાલીમ આપવા કરવામાં આવી છે. આ NCHMCT એક સંયુક્ત પ્રવેશપરીક્ષા લે છે અને આ પ્રવેશપરીક્ષા દ્વારા ત્રણ વર્ષના “બેચલર ઓફ સાયન્સ પ્રોગ્રામ ઈન હોસ્પિટાલિટી એન્ડ હોટલ એડ્મિનિસ્ટ્રેશન”ના કોર્સમાં પ્રવેશ મળે છે. આ અભ્યાસક્રમ અમદાવાદ, બેંગલોર, જયપુર, મુંબઈ, દિલ્હી, ગોવા સહિત ૨૪ જેટલાં સ્થળોએ ગવર્નમેન્ટ સ્પોન્સર્ડ હોટલ મેનેજમેન્ટ સંસ્થાઓમાં ચાલે છે. ગાંધીનગર ખાતે પણ આ ઈન્સ્ટિટ્યૂટની શાખા છે જ. www.nchmct.org પરથી પણ માહિતી મળી શકે છે. આ B.Sc. કોર્સમાં સંયુક્ત પ્રવેશ પરીક્ષા JEE દ્વારા પ્રવેશ મળે છે.

શૈક્ષણિક લાયકાત : અંગ્રેજી વિષય સાથે ધોરણ ૧૨ અથવા સમકક્ષ પરીક્ષા પાસ કરેલી હોવી જોઈએ.

વય : ૧લી જુલાઈના રોજ ૨૨ વર્ષથી વધુ ન હોવી જોઈએ. SC/ST ઉમેદવારો માટે આ મહત્તમ વયમર્યાદા ૨૫ વર્ષની છે.

કુલ બેઠકોની ૧૫% બેઠકો SC ઉમેદવારો માટે અને ૭.૫% બેઠકો ST ઉમેદવારો માટે અનામત છે.

આ વર્ષમાં ૧૦ + ૨ની પરીક્ષા આપી રહેલા મિત્રો પણ અરજી કરી શકે છે.

JEE-CELL, National Council for Hotel Management & Catering Technology, Library Avenue, Pusa Complex, New Delhi 110 012.

◆ વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન ક્ષેત્ર (CSIR)

સપ્ટેમ્બર, ૧૯૪૨ની સાલમાં વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે સંશોધનને વેગ મળે તે માટે ભારતમાં એક સંસ્થા શરૂ કરવામાં આવી. એને નામ અપાયું કાઉન્સિલ ઓફ સાયન્ટિફિક એન્ડ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ રિસર્ચ. આ સંસ્થાનો એ ઉદ્દેશ રહ્યો છે કે તેના દ્વારા સમગ્ર દેશમાં જાતજાતની લોકોપયોગી શોધખોળો માટે અલગ-અલગ વિસ્તારમાં સંશોધન કેન્દ્રોની સ્થાપના કરવી. ૧૯૪૭માં ભારત સ્વતંત્ર થયું. એ સમયે આ સંસ્થાને ભારત સરકારના સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી વિભાગની સીધી દેખરેખ હેઠળ મૂકવામાં આવી. આજે આ સંસ્થાની રાહબરી હેઠળ જમ્મુ-કાશ્મીરથી લઈને ચેન્નાઈ સુધી, આસામથી લઈને ભાવનગર સુધી સમગ્ર દેશમાં ઓગણચાલીસ સંશોધન સંસ્થાઓ તથા અન્ય કેન્દ્રો કામગીરી કરી રહ્યા છે.

આઝાદી બાદ ખૂબ જ ટૂંકાગાળામાં ભાવનગર ખાતે સેન્ટ્રલ સોલ્ટ, બેંગલોરમાં નેશનલ એરોસ્પેસ લેબોરેટરી, ગોવામાં નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઓશનોગ્રાફી વગેરે સંશોધનકાર્ય કરતી સંસ્થાઓની સ્થાપના સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી વિભાગની રાહતબરી હેઠળની કામગીરી કરતી CSIR સંસ્થા દ્વારા થઈ. હવે કોઈપણ એક સંસ્થા શરૂ થાય એટલે એમાં કામગીરી કરવા માટે અનેક પ્રકારના માણસોની જરૂર ઉભી થાય. આમાં સામાન્ય મજૂરથી માંડીને ટેકનોલોજીના નિષ્ણાત હોય એવા તજજ્ઞોનો સમાવેશ થાય છે. આમ, તે દરેક સંશોધન સંસ્થાઓ સ્વાયત્ત સંસ્થાઓ છે. પણ તે ભારત સરકારના CSIRના નિયંત્રણ હેઠળ ગણાય છે. આ સંસ્થા માત્ર કેન્દ્ર કે રાષ્ટ્રીય પ્રયોગશાળાઓનું નિયમન જ કરે છે એવું નથી, એ પોતે પણ સંશોધનક્ષેત્રે કામગીરી કરી રહી છે. રાષ્ટ્રીય નીતિ અને ઉજ્જવળ ભવિષ્યની તરફ મીટ માંડીને, નિકાસને પ્રોત્સાહન મળે, દેશમાં ઉત્પાદન વધારી શકાય અને આયાતનું પ્રમાણ ઘટાડી શકાય, દેશમાં બનાવવામાં આવેલી વસ્તુની ગુણવત્તા જળવાઈ રહે અને રક્ષિત ઓછી રહે, ઉર્જાના પરંપરાગત અને બિનપરંપરાગત સ્ત્રોતોનો ઉપયોગ થઈ શકે, નકામી વેડફાતી ચીજો ફરી ઉપયોગમાં લઈ શકાય, નવી નવી ટેકનોલોજીનો, નવી નવી પદ્ધતિઓનો વિકાસ થાય એ માટેનું સંશોધનકાર્ય આ સંસ્થાની રાહબરી હેઠળ થાય છે. ટેકનોલોજીના વિકાસ ઉપરાંત આ સંસ્થા દ્વારા દેશના ઉદ્યોગોને જરૂરી જાણકારી પૂરી પાડવામાં આવે છે.

આ સંસ્થાના દિલ્હીમાં આવેલા મુખ્ય મથકના ટેકનોલોજી યુટીલાઈઝેશન ડિપાર્ટમેન્ટ (TUD) દ્વારા ઉદ્યોગોને આપવામાં આવતી જાણકારી સેવાઓનું આયોજન કરવામાં આવે છે. ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ યોગ્ય રીતે થાય તે માટે અલગ અલગ વિભાગ છે, જે TUD તરીકે ઓળખાય છે. આ વિભાગ દ્વારા દેશભરમાં દસ જેટલાં પોલીટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર સેન્ટર ચલાવવામાં આવે છે.

એક જગ્યાએ ઉપયોગમાં લેવાયેલી ટેકનોલોજીનો બીજી જગ્યાએ પણ ઉપયોગ થઈ શકે તેમ હોય ત્યારે આવા કેન્દ્રની મદદથી ટેકનોલોજીની જાણકારી મળે છે. ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થાય તે વિભાગમાં પેટન્ટ વિભાગ પણ છે. અહીં પેટન્ટ અરજીઓની દરખાસ્તો આવે છે. અરજીની ચકાસણી કરીને પછી પેટન્ટ આપવામાં આવે છે. આ સંસ્થાની પ્રયોગશાળાઓ ઉદ્યોગો સાથે ટેકનોલોજીના નિષ્ણાતો તેમજ નાણાંકીય સહયોગથી કામ કરે છે. CSIR ન્યુ દિલ્હી હસ્તકની બધી જ રાષ્ટ્રીય સંશોધન સંસ્થાઓ આધુનિક સાધનો, યંત્રસામગ્રી અને કુશળ તજજ્ઞોથી સુસજ્જ છે. તેથી બહારના ઉદ્યોગોનું પરીક્ષણ અને પૃથક્કરણ અંગેનું કામ કરી આપવા માટે પણ તે સમર્થ છે. કેટલાક એકમો એવા હોય છે કે જેમાં તાલીમની જરૂર રહે છે. ટેકનોલોજી અંગેની વિશિષ્ટ તાલીમ મેળવવા માટેની સગવડો પણ આ સંસ્થાની પ્રયોગશાળાઓમાં છે.

CSIRના નેજા હેઠળ ઘણાં સામયિકોનું પ્રકાશન થાય છે. વિજ્ઞાનની વાત સામાન્ય જન સમાજ સુધી સરળતાથી પહોંચી શકે તેવા તેમજ સંશોધનને લગતાં જુદી જુદી વિગતોના સામયિકો પ્રગટ કરવામાં આવે છે. વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતોનો વ્યવહારમાં ઉપયોગ થાય તો જ લોકોને એનો લાભ મળી શકે. વિજ્ઞાનને લોકલોગ્ય બનાવવા માટે નવા નવા સંશોધનો અને તેના ઉપયોગો અંગેના સચિત્ર લેખો લોકો સમજી શકે એવી સરળ ભાષામાં આ સંસ્થા દ્વારા જુદી જુદી ત્રણ ભાષામાં પ્રગટ થાય છે : (1) સાયન્સ રિપોર્ટર-અંગ્રેજી માસિક, (2) વિજ્ઞાન પ્રગતિ-હિન્દી માસિક, (3) સાયન્સ કી દુનિયા-ઉર્દૂ ત્રિમાસિક. આ પ્રકાશનો અંગેની વિશેષ માહિતી મેળવવા માટે સિનિયર સેલ્સ એન્ડ ડીસ્ટ્રીબ્યુશન ઓફિસર પબ્લિકેશન્સ એન્ડ ઈન્ફર્મેશન ડાયરેક્ટર, CSIR, હિલ સાઈડ રોડ, ન્યુ દિલ્હી-12ને અંગ્રેજી અથવા હિન્દીમાં લખવાથી મળી શકે છે. આ ઉપરાંત, વિજ્ઞાનને લગતાં જુદા જુદા વિષયોના પુસ્તકોનું પ્રકાશન પણ સમયાનુસાર થતું રહે છે.

વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં કામ કરતી યુવાપ્રતિભાને સંશોધનકાર્ય માટે પ્રોત્સાહન મળી રહે એ હેતુથી સી.એસ.આઈ.આર. યંગ સાયન્ટીસ્ટ એવોર્ડ આપે છે. આ ઉપરાંત, સી.એસ.આઈ.આર. સાથે સંકળાયેલી સંસ્થામાં રહીને સંશોધન કરનારા વિદ્યાર્થીઓને આ સંસ્થા દ્વારા જુનિયર રિસર્ચ ફેલોશીપ અને સિનિયર રિસર્ચ ફેલોશીપ એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવે છે. જેમાં બેથી ત્રણ વર્ષના સમયગાળા માટે સંશોધન કરનારને નિયમિત રીતે દર મહિને ચોક્કસ રકમ મળતી રહે છે. એવી જ રીતે પીએચ.ડી.ની પદવી પ્રાપ્ત કર્યા પછી આગળ સંશોધન કાર્ય કરનારને પ્રોત્સાહન મળી રહે એ માટે પોસ્ટ ડોક્ટરલ ફેલોશીપ એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવે છે. આધુનિક શોધખોળોમાં મોખરે રહેવામાં આ સંસ્થા પ્રેરકબળ પૂરું પાડનારી છે.

સી.એસ.આઈ.આર.ની સિદ્ધિઓ :

0 ભારતમાં સૌપ્રથમ ડીએનએ ફિંગરપ્રિન્ટની શરૂઆત કરી.

0 કુદરતી રીતે વાંસમાં વીસ વર્ષે ફુલ આવે તેની જગ્યાએ અઠવાડિયામાં ફુલ એવા તેવા વાંસની જાત વિકસાવી.

0 અઠવાડિયે એક જ વાર લેવી પડે તેવી કુટુંબ નિયંત્રણની સ્ટેરોઈડ વગરની ગોળી 'સહેલી' શોધ કરી.

0 મોલેક્યુલર ડિસ્ટ્રીબ્યુશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને દેશની સો વર્ષ જૂની દિગ્બોઈ રિફાઈનરી રીનોવેટ કરી.

0 ચૌદ જણ બેસી શકે તેવા 'સારસ' વિમાનની રચના કરી.

0 હળદર અને લીમડાના ગુણોની અમેરીકન પેટન્ટને સફળતાપૂર્વક ચેલેન્જ કરી. વિકસતા દેશોમાં, પેટન્ટમાં, પ્રથમ ત્રણના ક્રમમાં સ્થાન મેળવ્યું. યુએસ પેટન્ટમાં મોખરાના સ્થાને રહી.

કેન્દ્રની કોગ્રેસ સરકાર દ્વારા અભ્યાસની સાથોસાથ દેશના યુવાનો વ્યવસાયિક કારકિર્દી ઘડી શકે તે માટે વર્ષ 2012-13 માટે દેશની કુલ 432 કોલેજો માટે રૂ. 4,132 લાખ, વર્ષ 2013-14 માટે રૂ. 10,342 લાખ તથા વર્ષ 2014-15 માટે રૂ. 13,400 લાખ જેટલી માતબર રકમની ફાળવણી કરવામાં આવી છે. ગુજરાતના વિદ્યાર્થી-વિદ્યાર્થીનીઓને વ્યવસાયિક અભ્યાસક્રમોનો ફાયદો થાય તે માટે 13 કોલેજોમાં વર્ષ 2012-13 માટે રૂ. 216 લાખ, વર્ષ 2013-14 માટે રૂ. 346 લાખ તથા વર્ષ 2014-15 માટે રૂ. 456 લાખની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી. હાલની કેન્દ્રની ભાજપ સરકારે શિક્ષણ માટે નાણાંકીય ફાળવણીમાં કાપ મૂકીને ગરીબ-સામાન્ય-મધ્યમ વર્ગના બાળકોને શિક્ષણથી વંચિત રાખવાનો પ્રયત્ન શરૂ કરી દીધો છે.

◆ સંરક્ષણ ક્ષેત્રે આગવી કારરક્ષી ◆

◆ ઇન્ડિયન આર્મી 10 + 2 ટેકનિકલ એન્ટ્રી સ્કીમ

ધોરણ 12 (સાયન્સ) 70% સાથે પાસ થયેલા માટે એક કાંકરે બે પક્ષી મારવા જેવી વાત.

ભારતીય લશ્કરી દળોમાં જોડાવાની એક વધુ તક આપને જણાવીએ . જેઓ ધોરણ 12 (ફિઝિક્સ-કેમિસ્ટ્રી-મેથ્સ) વિજ્ઞાન વિષયો સાથે અને ઓછામાં ઓછા 70% માર્ક્સ સાથે પાસ થયા છે, તેમને માટે આ તક બહુ જ મહત્વની છે. આ કોર્સ અંતર્ગત આપને એન્જિનિયરિંગ ડિગ્રી પણ મળે છે અને તાલીમ પૂરી થતાં જ લેફ્ટનન્ટની રેન્ક અને તે પદ પર મળતાં પગાર-લથ્થાં તો ખરાં જ. આમ, જેઓને એન્જિનિયર બનવાનું સ્વપ્ન છે અને આર્મીમાં જોડાઈને કાર્ય કરવાની ધગશ પણ છે, એવા મિત્રો માટે “એક કાંકરે બે પક્ષી” મારવા જેવી આ વાત છે. એન્જિનિયરિંગની ડિગ્રી મેળવ્યા બાદ નોકરી કે કામ શોધવાની ફિકર પણ નહીં.

કોણ અરજી કરી શકે ? ઈન્ડિયન આર્મીમાં ટેકનિકલ એન્ટ્રી (10 + 2 સ્કીમ) અંગેની જાહેરાત વર્ષમાં બે વાર એપ્રિલ અને ઓક્ટોબર માસ દરમિયાન આવે છે. અપરિણીત પુરુષ નાગરિક જ અરજી કરી શકે.

વય : સાડાસોળ થી સાડાઓગણીસ વર્ષ વચ્ચે હોવી જોઈએ.

શિક્ષણ : ધોરણ 12 (ફિઝિક્સ, મેથ્સ, કેમિસ્ટ્રી વિષયો સાથે) અને ઓછામાં ઓછા 70% માર્ક્સ સાથે પાસ હોવા જોઈએ. પસંદગીની પ્રક્રિયા :

પ્રાપ્ત થયેલા એપ્લિકેશનમાંથી ચૂંટેલા ઉમેદવારોને જ SBS (સર્વિસ સિલેક્શન બોર્ડ)ના ઈન્ટરવ્યૂ માટે બોલાવવામાં આવશે. આ SBS ઈન્ટરવ્યૂ અંગેની માહિતી નીચે મુજબ છે.

• PSYCHOLOGICAL TESTS

• GROUP TESTING OFFICER'S TEST

• PRESIDENT'S INTERVIEWS

• PILOT APTITUDE TEST

SBS ઈન્ટરવ્યૂનો ગાળો 5 દિવસનો રહેશે.

સમગ્ર તાલીમનો ખર્ચ - પુસ્તકો - વાચનસામગ્રી, ભોજન અને પહેરવેશ સહિત - આર્મી દ્વારા કરવામાં આવશે.

કેટલીક અગત્યની વાત : આ માટેની અરજી સામાન્ય રીતે આ સરનામે મોકલવાની હોય છે :

ADG Recruiting, 10 + 2 (TES), West Block - III, R. K. Puram, New Delhi 110 066.

એપ્લિકેશન સાથે ધોરણ 10 પાસ કર્યાના સર્ટિફિકેટની પ્રમાણિત નકલ (જન્મતારીખની સાબિતી માટે) તથા ધોરણ 12ની માર્કશીટની / સર્ટિફિકેટની પ્રમાણિત નકલ (શૈક્ષણિક લાયકાતની સાબિતી અર્થે) જરૂર મોકલવા.

ઉત્તમ નોકરી - ઉત્તમ પગાર - સાથે દેશસેવા તો ખરી જ.

◆ સંરક્ષણ ક્ષેત્રે એરમેનની કારકિર્દી

રાષ્ટ્રની સલામતી વિશે અભ્યાસપૂર્ણ દષ્ટિબિંદુ વ્યક્ત કરતાં કેન્દ્ર સરકારે દ્વારા સંરક્ષણ બજેટમાં 34%નો વધારો કરતાં જણાવ્યું કે, યુદ્ધ કરવાની ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરવી અને તેને વધારવી એ રાષ્ટ્ર માટે અનિવાર્ય બાબત છે. ભારતની નીતિ હંમેશાં સંરક્ષણાત્મક રહી છે. આપણે કોઈ દેશ પર હુમલો કરવાની મેલી મુરાદ ન ધરાવીએ પરંતુ હુમલા સામે રક્ષણ થઈ શકે તે માટે પણ મજબૂત, વિશાળ અને અદ્યતન શસ્ત્રસંરક્ષામયી સજ્જ એવું સૈન્ય અનિવાર્ય છે.

સૌરાષ્ટ્ર-ગુજરાતમાં યોજાતા ભરતી મેળાઓમાં અસંખ્ય ઉમેદવારો ઊભરી પડે છે. પરંતુ માત્ર સૈનિક ક્લાસમાં જ જોડાય એટલું પૂરતું નથી. NDA તેમજ CDSC અને અન્ય ડાયરેક્ટ એન્ટ્રી સ્કીમ દ્વારા ઓફિસર (લેફ્ટેનન્ટ કેડર)માં જોડાય તે માટે સહિયારા પરિણામસભર પ્રયત્નો જરૂરી છે.

રિટાયર્ડ કર્નલ શ્રી પ્રકાશ વિશ્વે પ્રસિદ્ધ કરેલા પુસ્તક Career in The Army, Navy and Air Force માં જણાવ્યા અનુસાર ભારતીય સૈન્યમાં આશરે 40 થી 45 પ્રકારે એન્ટ્રી મળી શકે છે. જ્યાં તબીબી ક્ષેત્ર એન્જિનિયરિંગ ક્ષેત્ર, કાયદા ક્ષેત્રના વિશેષજ્ઞોથી માંડીને ક્લાર્ક, પટાવાળા કે ચોકીદાર સુધીની જગ્યાઓ પર કારકિર્દીની તક મળે છે, પરંતુ જરૂર હોય છે દેશદાઝની, નિશ્ચિત થયેલાં શારીરિક ધોરણો - શૈક્ષણિક લાયકાતો વગેરેને પુરવાર કરવાની.

ભારતીય હવાઈ દળના મુખ્યતઃ ત્રણ વિભાગ છે. (1) ફ્લાઈંગ બ્રાંચ (2) ટેકનિકલ બ્રાંચ (3) ગ્રાઉન્ડ ડ્યુટી બ્રાંચ એરફોર્સમાં પણ ઓફિસર કેડરમાં એનસીએ અથવા સીડીએસઈ અથવા યુનિવર્સિટી એન્ટ્રી સ્કિમ (બહેનો માટે સ્પેશ્યલ વુમન્સ એન્ટ્રી સ્કિમ) દ્વારા ભરતી થાય છે. પરંતુ એરમેન એટલે કે વાયુ સૈનિકમાં ભરતી થવા માટે બે પ્રકારની પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવે છે.

www.careerairforce.nic.in

◆ નેવલ કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરીંગમાં પ્રવેશ

નેવલ કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરીંગ એ ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા સંચાલિત લોનાવાલા ખાતે આવેલી સંસ્થા છે. આ કોલેજ સમગ્ર એશિયા ખંડની શ્રેષ્ઠ એન્જિનિયરીંગ કોલેજ ગણાય છે. આ કોલેજમાં ભારતીય નૌકાદળની મરીન એરોનોટિકલ, ઇલેક્ટ્રીકલ, ઇલેક્ટ્રોનિક એન્જિનિયરીંગ તથા નેવલ આર્કિટેક્ચરની બ્રાન્ચ માટે ઓફિસરોને તૈયાર કરવામાં આવે છે. શ્રેષ્ઠ શિક્ષણની સાથોસાથ શિસ્ત, રમતગમત, ઈતર પ્રવૃત્તિઓ તેમજ વ્યાવસાયિકતા આ બધા જ ક્ષેત્રોમાં આ કોલેજ આગવું સ્થાન ધરાવે છે.

સ્વિમીંગ, રાઈડીંગ, ગોલ્ફ જેવી રમત રમવાની તમામ સુવિધાઓ તેમજ સાહસવીરો માટે પર્વતારોહણ હોટ એર બલુનિંગ, રીવર રાફ્ટીંગ, વિગેરે જેવી સાહસિક રમતો શીખવાની તક પણ નૌકાદળના ખર્ચે તમને મળી શકે છે. આ કોલેજમાં એડમિશન મેળવનાર તમામ વિદ્યાર્થીઓને સમગ્ર કોર્સ દરમિયાન પુસ્તકો, રહેવા-જમવા, કપડાં સહિતનો તમામ ખર્ચ ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા આપવામાં આવશે. આ ઉપરાંત કોર્સ પૂર્ણ થયા બાદ જોબ ગેરંટી પણ ખરી. તો આ કોલેજની પ્રવેશ લાયકાત અને પ્રવેશ પદ્ધતિ વિષે જાણકારી મેળવી લઈએ.

પ્રવેશ લાયકાત :-

- (1) ધોરણ-12માં મેથ્સ, ફીઝીક્સ અને કેમેસ્ટ્રી વિષયો હોવા જરૂરી છે. (એ અથવા એબી ગ્રુપ)
- (2) ધોરણ-12માં આ ત્રણ વિષયોની ટકાવારી 75% કે તેથી વધુ હોવી જરૂરી છે.
- (3) ધોરણ-10 કે ધોરણ-12માં અંગ્રેજીમાં ઓછામાં ઓછા 50 ગુણ હોવા જરૂરી છે.
- (4) 16.5 થી 19.5 વર્ષની વયેની ઉંમર હોવી જરૂરી છે.

પરીક્ષા પદ્ધતિ :-

નેવલ કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરીંગની વર્તમાનપત્રોમાં જાહેરાત આવે છે. આ જાહેરાતોમાં છપાયેલા અરજીપત્રકને વ્યવસ્થિત રીતે ભરીને નિયત કરેલ તારીખ સુધીમાં તેમાં દર્શાવેલા સરનામે પહોંચાડવાનું હોય છે.

આ અરજીપત્રકો પૈકીના કેટલાક ઉમેદવારોને ભોપાલ અથવા બેંગલોર ખાતે સર્વિસ સિલેક્શન બોર્ડ સમક્ષ રૂબરૂ ઇન્ટરવ્યુ માટે બોલાવવામાં આવશે. સતત પાંચ દિવસ સુધી અલગ-અલગ પ્રકારની પરીક્ષાઓ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરનાર વિદ્યાર્થીઓને મેરીટ મુજબ ટ્રેનિંગ માટેનો ઓર્ડર આપવામાં આવે છે. આમ પ્રવેશ કામગીરી પ્રમાણમાં અઘરી છે, પરંતુ પસંદગી પામનાર વિદ્યાર્થીની લાઇફ સ્ટાઇલ બદલી જાય છે એ પણ હકીકત છે.

પ્રવેશ મેળવ્યા બાદ :-

ટ્રેનિંગ મો સિલેક્ટ થનાર વિદ્યાર્થીઓને પ્રારંભમાં છ માસ નેવલ એકેડેમી ગોવા ખાતે નેવલ ઓરિએન્ટેશન કોર્સ એટેન્ડ કરવાનો રહેશે અને ત્યારબાદ નેવલ કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરીંગ, લોનાવાલા ખાતે 4 વર્ષનો ડિગ્રી એન્જિનિયરીંગનો અભ્યાસ કરવાનો રહેશે. અહીં વિદ્યાર્થીઓને જવાહરલાલ નહેરૂ યુનિવર્સિટીની બી.ટેક.ની ડિગ્રી મળે છે અને ભારતીય નૌકાદળમાં ટેકનિકલ ઓફિસર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે.

આ અભ્યાસક્રમની કેટલીક વિશેષ વાત :-

- (1) અહીં શિસ્ત અને અભ્યાસની નિયમિતતા અનિવાર્ય હોવાથી ચાર વર્ષના અભ્યાસગાળા દરમિયાન દર છ માસે વિદ્યાર્થીને ત્રણ અઠવાડિયાની ફ્રિક્સ એક સાથે જ રજા આપવામાં આવે છે. તે રજાઓમાં વિદ્યાર્થીઓ પોતાના ઘરે જઈ શકે છે.
- (2) અભ્યાસક્રમના સાડા ત્રણ વર્ષ બાદ અભ્યાસની સાથોસાથ દર મહિને રૂ. 8000/- જેટલું સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે.
- (3) ચાર વર્ષ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરનાર વિદ્યાર્થીને રૂ. 11500/-ના સ્ટાર્ટીંગ પગારથી સર્વિસ આપવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ નિયમોનુસાર પગાર વધતો જ રહે છે.
- (4) પગાર ઉપરાંત સમગ્ર દેશમાં લીલ ટ્રાવેલ કન્સેશનનો લાભ, પોતાના માટે તથા પોતાના કુટુંબ માટે ફ્રી મેડીકલ સર્વિસ, પ્રતિવર્ષે 60 દિવસની રજાઓ ઉપરાંત 20 પરચૂરણ રજાઓ એટલે કે વાર્ષિક પોણા ત્રણ માસની રજાઓ જેવા સંખ્યાબંધ લાભો મળે છે.

◆ ઇન્ડિયન આર્મમાં એન્જિનિયર

રાષ્ટ્રપ્રેમ ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિ માટે પોતાના દેશની સુરક્ષા સર્વોપરી હોય છે. દેશની સુરક્ષા માટે નવી નવી ટેકનોલોજીનું સંશોધન કરવું અને તેનું આર્મમાં ઇમ્પ્લીમેન્ટેશન કરવું એ સાયન્સ લાઇનમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી આર્મીની અપેક્ષા હોય છે, તેથી એન્જિનિયરીંગની ખાસ કોલેજો આર્મી વિભાગ દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે. આ કોલેજોમાં એડમિશન મેળવવું એટલે દેશની સેવા કરવાનો ઉત્તમ અવસર પામવો સાથોસાથ એન્જિનિયર બનવાનું સ્વપ્ન સાકાર કરવું અને અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યા બાદ નોકરી મેળવવા માટે કોઈ જગ્યાએ ફાંફાં મારવાની ઝંઝટમાંથી 100% મુક્તિ, કારણ કે અહીં એન્જિનિયરીંગ પૂર્ણ થતાંની સાથે જ નોકરીનો ઓર્ડર તૈયાર હોય છે.

પ્રવેશ લાયકાત :-

- (1) ધોરણ-12માં મેથ્સ, ફીઝીક્સ અને કેમેસ્ટ્રી વિષયો હોવા જરૂરી છે. (એ અથવા એબી ગ્રુપ)
- (2) ધોરણ-12માં આ ત્રણ વિષયોની ટકાવારી 70% કે તેથી વધુ હોવી જરૂરી છે.
- (3) ધોરણ-10 કે ધોરણ-12માં અંગ્રેજીમાં ઓછામાં ઓછા 50 ગુણ હોવા જરૂરી છે.
- (4) 16.5 થી 19.5 વર્ષની વયેની ઉંમર હોવી જરૂરી છે.

પ્રવેશ લાયકાત :-

ઇન્ડિયન આર્મમાં ટેકનિકલ એન્ટ્રી અંગેની જાહેરાત વર્તમાનપત્રોમાં વર્ષમાં બે વખત આવતી હોય છે. જેના અનુસંધાને વિદ્યાર્થીએ પ્રવેશ પરીક્ષા માટેની અરજી કરવાની હોય છે. ત્યારબાદ સર્વિસ સિલેક્શન બોર્ડ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને રૂબરૂ ઇન્ટરવ્યુ માટે બોલાવવામાં આવે છે. સતત પાંચ દિવસ સુધી ચાલનારા આ ઇન્ટરવ્યુમાં સફળ થનાર ઉમેદવારોને ગુણવત્તા યાદીને આધારે ટ્રેનિંગનો લેટર આપવામાં આવે છે.

◆ ગર્લ : આર્મી ઓફિસર તરીકે

આર્મીમાં બહેનોની ભરતી કરવાનો નિર્ણય લેવાતાં સાહસિક યુવતીઓ મોટા પ્રમાણમાં આર્મીમાં જોડાઈ રહી છે. બહેનોને આર્મીમાં ઓફિસર તરીકે નિમણુંક આપવામાં આવે છે. બહેનોને લશ્કરી જવાનોની માફક યુદ્ધ મોરચે લડવા જવાનું કે સીયાચીન જેવી બર્ફિલી પહાડી સરહદો પર પેટ્રોલિંગ માટેનું કાર્ય કરવાનું હોતું નથી. બહેનોને આર્મી હેડક્વાર્ટર અથવા બ્રિગેડ હેડ ક્વાર્ટરની વહીવટી જગ્યાઓ પર પોસ્ટીંગ આપવામાં આવે છે. એન્જિનિયરીંગમાં સ્નાતક થયેલ બહેનોને એન્જિનિયરીંગ રેજીમેન્ટમાં પોસ્ટીંગ અપાય છે.

બહેનો માટે આર્મીમાં ઓફિસર તરીકે બે રીતે પસંદગી કરવામાં આવે છે.

(1) ટેકનીકલ એન્ટ્રી સ્કીમ :

(1) B.E/B.Tech (ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, ટેલિકોમ, મિકેનિકલ, ઇલેક્ટ્રીકલ, સિવિલ પૈકી કોઈપણ બ્રાન્ચમાં), B.Aech., B.Sc. કરેલ હોય તેવા બહેનોને જ આ સ્કીમ હેઠળ અરજી કરવાની હોય છે.

(2) આ સ્કીમ હેઠળ જોડાવા ઇચ્છતી બહેનોને ટકાવારીનું કોઈ ધોરણ લાગુ પડતું નથી. એન્જિનિયરીંગના પાસિંગ માર્ક્સ મળ્યા હોય તો પણ અરજી કરી શકાય છે,

(2) નોન ટેકનીકલ એન્ટ્રી સ્કીમ :

(1) B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. સાથે પસાર કરેલ હોય તેવી બહેનો આ સ્કીમ હેઠળ જોડાઈ શકે છે.

(2) સ્નાતક પરીક્ષામાં ઓછામાં ઓછા 50% ગુણ ધરાવતી બહેનો જ અરજી કરી શકશે. NCC. ની સર્ટીફિકેટ બી-ગ્રેડ સાથે મેળવેલ હોય તો 10%ની છૂટ આપવામાં આવે છે.

(3) માસ્ટર ડિગ્રીમાં 50% ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થી બહેનો અરજીને પાત્ર છે.

બંને સ્કીમ હેઠળ નીચેની બાબતો સામાન્ય રહેશે :

(૧) વય મર્યાદા : ઉમેદવારોની વય 19 થી 25 વર્ષની વચ્ચે હોવી જોઈએ.

(૨) શારીરિક યોગ્યતા : ઊંચાઈ ઓછામાં ઓછી 152 સેમી અને વજન 42 કિ.ગ્રા.

(3) પગારધોરણ : માસિક 18 થી 20 હજારનો પ્રારંભિક પગાર આપવામાં આવે છે.

(4) અન્ય લાભો :

(અ) વર્ષમાં 60 દિવસની હક્ક રજા + 20 દિવસની કેઝ્યુઅલ લીવ.

(બ) વિવિધ પ્રકારના એલાઉન્સીસ

(ક) વીમાની મુસાફરીમાં 50% કન્સેશન

(ડ) નોકરીના સાત વર્ષ અથવા 37 વર્ષની વય બેમાંથી જે વહેલું પૂર્ણ થતું હોય તે ગણીને સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની તક.

(5) પસંદગીની પ્રક્રિયા :

એમ્પ્લોયમેન્ટ ન્યુઝમાં પ્રતિવર્ષ જૂન-જુલાઈમાં ખાસ જાહેરાત આવે છે. સામાન્ય રીતે જાહેરાતમાં જ અરજીપત્રકનો નમૂનો આપેલો હોય છે.

ભરેલું ફોર્મ મોકલવાનું સરનામું :

Additional Directorate General Recruiting (Women Entry Section)

West Block, 3, R.K.Puram, New Delhi - 110 066.

નિયત સમયગાળામાં અરજી કરનારે અલ્હાબાદ, ભોપાલ અથવા બેંગલોર ખાતે સાયકોલોજી અને ગ્રુપ ટેસ્ટ માટે બોલાવવામાં આવે છે. ત્યારબાદ મૌખિક ઇન્ટરવ્યુ લેવામાં આવે છે. આ બંને તબક્કામાંથી સફળ થનાર યુવતીઓનું મેરીટ લિસ્ટ તૈયાર કરવામાં આવે છે. ફીટનેસ ટેસ્ટમાંથી પસાર થનાર યુવતીઓને નિમણુંક આપવામાં આવે છે.

◆ નેશનલ ડીફેન્સ એકેડમી NDAમાં પ્રવેશ

લશ્કરની ત્રણેય પાંખ આર્મી, નેવી અને એરફોર્સમાં ઓફિસર બનવા માટે તમારે નેશનલ ડીફેન્સ એકેડમી(NDA)ની પરીક્ષા પાસ કરવી પડે છે. આ પરીક્ષા UPSC દ્વારા વર્ષમાં બે વખત લેવામાં આવે છે. રોમાંચક, સાહસપૂર્ણ અને ગૌરવપ્રદ કારકિર્દી ઘડવા માંગતા તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને NDAમાં જોડાવાનો વિચાર કરવો જ જોઈએ.

આર્મી, નેવી અને એરફોર્સ ત્રણ વીંગ પૈકી નેવી અને એરફોર્સ માટે સાયન્સ લાઈન હોવી જોઈએ કારણ કે આજના સમયમાં એરફોર્સ અને નૌકાદળને અદ્યતન ટેકનોલોજીથી સુસજ્જ કરવામાં આવેલ છે. અદ્યતન ટેકનોલોજી ધરાવતા શસ્ત્રો રડાર, કોમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ પ્લેન, જહાજો વિગેરેનું ટેકનીકલ નોલેજ ધરાવતા કુશળ એન્જિનિયરો તૈયાર કરવાનું અને ત્યારબાદ તેમને ઓફિસર બનાવવાનું કાર્ય NDA દ્વારા થાય છે. આથી, આ ક્ષેત્રમાં સાયન્સના ટેલેન્ટેડ યુવાનોની તીવ્ર માંગ રહે છે.

NDAની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનાર વિદ્યાર્થીને પૂણે નજીક ખડકવાસલા ખાતે NDA દ્વારા ઉભા કરાયેલા વિશાળ અને અતિરમણીય કેમ્પસમાં રહીને તાલીમ મેળવવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. તાલીમ દરમ્યાન એન્જિનિયરીંગનું હાઈફાઈ એજ્યુકેશન ઉપરાંત ઓફિસર ટ્રેનીંગ પણ આપવામાં આવે છે. આમ, ટ્રેનીંગ પૂર્ણ થતાની સાથે જ શાખામાં પ્રવેશ મેળવ્યો હોય તે શાખાના સ્નાતકની ડિગ્રી મળે છે. સાથોસાથ એક ઉચ્ચકક્ષાના ઓફિસરની કાબેલિયત પણ પ્રાપ્ત થાય છે. તાલીમ પૂર્ણ થયે નોકરીની 100% ગેરંટી છે. તાલીમ દરમ્યાન રહેવા, જમવા, પુસ્તકો, અભ્યાસ વિગેરેનો તમામ ખર્ચ સરકાર તરફથી આપવામાં આવે છે. આવી તક પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થનો સમન્વય થાય ત્યારે જ મળે છે.

પ્રવેશ લાયકાત :-

(1) એસ્કોર્સ અને નેવી આ બે વિંગ માટે ધોરણ-12 સાયન્સના વિદ્યાર્થીઓ જ પ્રવેશપાત્ર છે. (2) ધોરણ-12 સાયન્સ મેથ્સ અને ફીઝીક્સ વિષયો સાથે પાસ કરેલું હોવું જોઈએ. (ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓ માટે એ અથવા એબી ગ્રૂપ હોવું જોઈએ.) (3) ધોરણ-12 સાયન્સમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ પણ ફોર્મ ભરી શકે છે. (4) ઉંમર 19 વર્ષ જરૂરી છે.

પ્રવેશ ફોર્મની વિગત :-

(1) નેશનલ ડીફેન્સ એકેડેમીની જાહેરાત UPSC દ્વારા સામાન્ય રીતે એમ્પ્લોયમેન્ટ ન્યુઝમાં પ્રસિદ્ધ થતી હોય છે. NDA જાહેરાત સામાન્ય રીતે ઓક્ટોબર-નવેમ્બરમાં આવે છે. (2) પ્રવેશ ફોર્મ દરેક શહેરની હેડ પોસ્ટ ઓફિસમાંથી રૂ. 20 ચૂકવવાથી મળે છે. જાહેરાત તથા ફોર્મની સાથેના માહિતીપત્રકનો કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કરી ફોર્મ ભરવું.

The Secretary, Union Public Service Commission (UPSC), Dholpur House, Shahjahan Road, New Delhi - 110 069.

પરીક્ષા પદ્ધતિ :-

નેશનલ ડીફેન્સ એકેડેમી (NDA) એકઝામમાં કુલ બે પેપર આપવાના હોય છે : (1) પેપર-1 - મેથેમેટીક્સ - 300 ગુણ - સમય-અઢી કલાક, (2) પેપર-2 - જનરલ એબિલિટી - 600 ગુણ - સમય-અઢી કલાક. બંને પેપર અંગ્રેજી અને હિન્દી બંને ભાષામાં આપવામાં આવે છે. બંને પ્રશ્નપત્રો ઓબ્જેક્ટીવ પ્રકારના જ છે. દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલ વિકલ્પોમાંથી ખરો વિકલ્પ પસંદ કરીને દર્શાવવાનો હોય છે.

◆ ધો.12 પછી નોકરી સંલગ્ન સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા ◆

પોસ્ટલ આસિ./સોર્ટિંગ આસિ.: આ પ્રકારની જગ્યાઓ ખાલી પડે તે સમયે વર્તમાનપત્રોમાં જાહેરાત દ્વારા ભરતીની પ્રક્રિયા શરૂ થાય છે. જે-તે ડિવિઝનના સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટને અરજી કરવાની હોય છે.

ધો.12 પાસ હોય તેવા 18 થી 25 વર્ષના ઉમેદવારો આ માટે અરજીપાત્ર હોય છે. (SC/ST ને ઉપલી વયમર્યાદામાં પાંચ વર્ષની તથા OBCને ત્રણ વર્ષની છૂટ મળે છે.) ઉમેદવારે રોજગાર કચેરીમાં નામની નોંધણી કરાવેલી હોવી જરૂરી છે. આ ભરતીની પસંદગી ધો.12ના ગુણ, કમ્પ્યુટરનું જ્ઞાન, ટાઈપની જાણકારી, સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના ગુણના આધારે થાય છે. પરીક્ષામાં સામાન્ય જ્ઞાન, બહિષ્કારતુર્યના પ્રશ્નો પુછાય છે.

સ્પેશ્યલ ક્લાસ રેલવે એપ્રેન્ટિસ (SCRA) : UPSC (યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન) દ્વારા આ પરીક્ષા વર્ષમાં એક વાર અમદાવાદ કેન્દ્રમાં હોય છે.

લાયકાત : પ્રથમ કે દ્વિતીય વર્ગ સાથે ધો.12 ગણિત ઉપરાંત ભૌતિક કે રસાયણ પૈકી એક વિષય સાથે ધો.12 પાસ અથવા મુખ્ય ગણિત તથા ભૌતિક કે રસાયણ વિજ્ઞાન ગૌણ વિષય સાથે B.Sc. કરેલ અથવા છેલ્લા વર્ષની પરીક્ષા દેનાર અરજીપાત્ર છે અથવા પ્રથમ કે દ્વિતીય વર્ગ સાથે પ્રથમ કે દ્વિતીય વર્ષ બી.એસ.સી. ગણિત તથા એક વિષય ભૌતિક અને રસાયણ સાથે પાસ અરજીપાત્ર છે.

ઉમેદવારની ઉંમર પ્રવેશ વર્ષના ઓગસ્ટમાં 17 થી 21 વર્ષની હોવી જરૂરી છે. sc/st ને પાંચ વર્ષની તથા OBCને ત્રણ વર્ષની છૂટ મળે છે.

અંગ્રેજી માધ્યમમાં ત્રણ પ્રશ્નપત્રો હેતુલક્ષી સ્વરૂપે હોય છે. પ્રશ્નપત્ર-1 માં જનરલ નોલેજ અને સાયકોલોજી ટેસ્ટ પ્રશ્નપત્ર-2માં ફિઝિકલ સાયન્સના તથા પ્રશ્નપત્ર-3માં કેમિસ્ટ્રીના સવાલો હોય છે.

LIC તથા GIC માં આસિસ્ટન્ટ : લાઈફ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પો. તથા જનરલ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પોરેશનમાં આસિસ્ટન્ટ (સહાયક)ની ભરતી : જ્યારે જગ્યાઓ ખાલી પડે તે સમયે વર્તમાનપત્રોમાં આ માટેની જાહેરાત આવે છે. હિન્દીનું જ્ઞાન આવશ્યક છે. (ધો.10 કે 12 માં હિન્દી વિષય જરૂરી) આ જ રીતે ટાઈપિસ્ટની પણ ભરતી થાય છે. પરીક્ષા હિન્દી/અંગ્રેજીમાં હોય છે.

ધી શિપિંગ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા, પો.બો.નં.,9429, મુંબઈ-400093

લાયકાત : ધો.12 વિજ્ઞાનમાં ભૌતિક, રસાયણ તથા ગણિતના વિષયોમાં 60% (20 વર્ષથી ઓછી ઉંમર) ધરાવતા કે B.Sc. (22 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના) થયેલ ઉમેદવાર અરજીપાત્ર છે. (SC/ST ઉમેદવારને પાંચ વર્ષની છૂટ) . ત્રણ માસની આ ટ્રેનિંગ દરમિયાન રૂ.40 હજાર ખર્ચ આવે છે. ત્યારબાદ તેઓને ટ્રેઇની નેવિગેટિંગ ઓફિસર કેડેટ (TNO) તરીકે શિપિંગ કોર્પો. માં નોકરી મળે છે. આગળ જતાં માસ્ટર (કૅપ્ટન)ના પદ સુધી પહોંચી શકાય છે.

જાહેરાત સામાન્ય રીતે માર્ચ માસમાં આવે ત્યારે અરજીપત્ર ભરવું. પરીક્ષા ડિસેમ્બર દરમિયાન દિલ્હી મુંબઈ , કલકત્તા, ચેન્નાઈ ખાતે લેવાય છે. જેમાં અંગ્રેજી ભાષા તથા જનરલ નોલેજ, એપ્ટિટ્યૂડના પ્રશ્નો હોય છે. ત્યારબાદ મૌખિક તથા તબીબી ટેસ્ટ હોય છે.

નેશનલ ફાયર સર્વિસ કૉલેજ નાગપુર : ૨૪ જગ્યા માટે નેશનલ ફાયર સર્વિસ કોલેજ નાગપુર (મહારાષ્ટ્ર) ખાતે ૩૩ અઠવાડિયાનો સબઓફિસર્સ કોર્સ થાય છે. ૨૧ અઠવાડિયા કોલેજમાં તથા ૧૨ અઠવાડિયા દેશનાં મોટાં ફાયર સ્ટેશનોમાં ટ્રેનિંગ લેવાની હોય છે. પરીક્ષા મુંબઈ ખાતે ઓક્ટોબર માસમાં લેવાય છે. જેમાં સામાન્ય જ્ઞાન,અંગ્રેજી ,સામાન્ય વિજ્ઞાન તથા ગણિતના પ્રશ્નો હશે. પ્રશ્નપત્ર હિન્દી તથા અંગ્રેજી માધ્યમમાં ધો.12 ની કક્ષાના હેતુલક્ષી સ્વરૂપના હોય છે. પાસ થનાર માટે તબીબી પરીક્ષા યોજાય છે.

લાયકાત : ઉમેદવાર ધો.12 પાસ ઉપરાંત હિન્દી-અંગ્રેજી બન્નેમાં વાંચવા,લખવા તથા બોલવાની ક્ષમતા ધરાવતો હોવો જરૂરી છે.165 સે.મી.ઊંચાઈ , 50 કિ.ગ્રા.વજન ,81 સે.મી.છાતી તથા પાંચ સે.મી.છાતીનો કુલાવો જરૂરી છે.18થી 23 વર્ષની ઉંમર જાન્યુ.માં જરૂરી છે.(SC/ST ને પાંચ વર્ષની છૂટ મળે છે.) આ અંગેની જાહેરાત જૂન-જુલાઈમાં આવે તે સમયે અરજીપત્ર ભરવું. વર્તમાનપત્રોમાં જાહેરાત આવે છે.

એકચ્યુઅરી : એકચ્યુઅરિસ્ટનું કાર્ય જુદાજુદા પ્રકારના આંકડા એકઠા કરીને તેનું પૃથક્કરણ કરી તેને સરળ અને સીધી- સાદી ભાષામાં રજૂઆત કરવાનું છે. સામાન્યતઃ વીમા કોર્પોરેશનમાં એકચ્યુઅરિસ્ટનું કાર્ય લોકોના આયુષ્યના આંકડાબીમાર, પડવું, વાગવું વિ. બાબતો ધ્યાનમાં લઈ તેનું પૃથક્કરણ કરી જીવન વીમાના પ્રીમિયરના દર નક્કી કરવાનું રહે છે. તેમજ મિલકતોને આગ, ભાંગફોડ,લૂંટ વિગેરેથી થતા નુકસાનના આંકડા ઉપરથી મિલકતો ઉપરના વીમાના દર નક્કી કરવાના હોય છે. વિશેષમાં સરકારી વિભાગોમાં સ્થાંક એક્સચેન્જ વગેરે જગ્યાઓએ તેના જ્ઞાનનો ઉપયોગ થઈ શકે છે. સામાન્યતઃ શક્ય-અશક્યતાના સિદ્ધાંતને અનુસરીને પેન્શન, પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રેયુદ્ધટી, શેરની કિંમત, શેરમાં વ્યાજ વગેરેની ગણતરી કરી તેના દર નક્કી કરવામાં એકચ્યુઅરિસ્ટ તેના જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરી શકે છે.એકચ્યુઅરીના વ્યવસાયમાં પ્રવેશવા ઇચ્છનાર વ્યક્તિને ખૂબ જ ઊંચા પ્રકારનું ગણિતશાસ્ત્રનું અને આંકડાશાસ્ત્રનું જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. વિશેષમાં તેની યાદશક્તિ ઘણી સારી હોવી જોઈએ અને ઉચ્ચ પ્રકારના પૃથક્કરણ માટે બુદ્ધિઆંક પણ ઊંચો હોવો જોઈએ. આ માટે ઘેરબેઠાં પરીક્ષા આપી શકાય. જે વર્ષમા એપ્રિલ/મે તથા સપ્ટેમ્બર /ઓક્ટોબર માસમાં યોજાય છે. જેમાં ગણિતનાં બે તથા અંગ્રેજીનું એક પેપર હોય છે. (1) પ્રવેશ પરીક્ષા (ધો12 પછી)(2) ગ્રુપ “એ” પરીક્ષા (3) ગ્રુપ‘બી’ પરીક્ષા એકચ્યુઅરિઅલ સોસાયટી ઓફ ઇન્ડિયા, લાઈફ ઇન્સ્યુરન્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા,સેન્ટ્રલ ઓફિસ,યોગક્ષેમ જીવન વીમા માર્ગ, મુંબઈ-400021.

ઇન્ડિયન બેંક્સ એસોસિએશન : ઇન્ડિયન બેંક્સ એસોસિએશન એ તમામ ભારતીય બેંકોની સ્વૈચ્છિક કેન્દ્રિય સંસ્થા છે. આઈ.બી.એ તમામ બેંકો અને બેંકોમાં ભરતી પ્રક્રિયામાં સંકળાયેલ INSTITUTE OF BANKING PERSONNEL SELECTION આ તમામ સંસ્થાનોએ સાથે મળીને બેંકોમાં હાલ ચાલતી ભરતી પ્રક્રિયામાં ઉમેદવારોના હિતમાં એક ખૂબ જ મહત્વનો નિર્ણય કર્યો છે. આ અનુસાર ઉમેદવારે હવે એકેએક બેંકમાં અરજી કરી, ફી ભરી અને દર રવિવારે લેખિત કસોટી નહિ આપવી પડે.

WWW.IBA.ORG.IN

આ નવી સૂચિત પદ્ધતિ હેઠળ હવે આઈ.બી.પી.એસ. વર્ષમાં બે વાર લેખિત કસોટી લઈ ઉમેદવારને એના પરફોર્મસ પ્રમાણે સ્કોર કાઢ્સ ઇસ્યુ કરશે. આ પરીક્ષા લેવા બાબતે IBPSની જાહેરાત ઉમેદવારે મિડિયા દ્વારા જોવાની રહેશે. જે બેંકને ભરતીની જરૂરિયાત ઉભી થશે એ પોતાની જાહેરાત આપશે. જેમાં બેંક ઉમર, શૈક્ષણિક લાયકાત, જગ્યાએ વિગેરેની વિગતો કરશે. ઉમેદવાર એના અનુસંધાનમાં જે તે બેંકને અરજી કરશે તથા સાથે સાથે આઈબીપીએસ દ્વારા એને ઇસ્યુ કરેલ સ્કોર કાઢ્સની નકલ પણ સમ્મિલીત કરશે. ટૂંકમાં કોઈપણ બેંક હવે પોતાની આગવી લેખિત પરીક્ષા નહિ લે. કેટલા સ્કોરથી ઉપરા ઉમેદવારોને ઇન્ટરવ્યૂ ગ્રુપ ડિસ્ક્શન વિગેરે માટે બોલાવવા એ બેંક પોતે જ નક્કી કરી શકશે. આ નવી પદ્ધતિ 1 જૂન 2011થી અમલી બને ત્યાં સુધી જે બેંકોમાં અધવચ્ચેની પ્રક્રિયા હાલની પદ્ધતિ પ્રમાણે સંપન્ન કરાશે.

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા આ સૂચિત પ્રક્રિયામાં સામેલ નથી. તેથી સ્ટેટ બેંકમાં આઈબીપીએસનું સ્કોર કાર્ડ સ્વીકૃત નહીં રહે. આઈબીપીએસ દ્વારા જારી સ્કોરકાર્ડની વેલિડિટી એક વર્ષની રહેશે.

સટાફ સિલેક્શન કમિશન (SSC) : સ્ટાફ સિલેક્શન કમિશન દ્વારા કેન્દ્ર સરકારનાં જુદા જુદા ખાતાઓમાં ક્લાર્ક, આસિસ્ટન્ટ કે ઓફિસરની પરીક્ષાઓ લઈ તેમાં ઉત્તીર્ણ થનાર ઉમેદવારના ઈન્ટરવ્યુ લઈ પસંદગી કરવામાં આવે છે. જેની જાહેરાતો સમાચારપત્રો, એમ્પ્લોયમેન્ટ ન્યુઝમાં આવે છે. જેની વેબસાઈટ : WWW.SSC.NIC.IN

બેંકમાં નોકરી પ્રાપ્ત કરવા જુદી જુદી બેંકોમાં જુદી જુદી પરીક્ષા લેવામાં આવતી જે હવે IBPS દ્વારા વર્ષમાં બે વખત લેવાશે. અને તેનું સ્કોરકાર્ડ જે તે બેંકની જાહેરાત સમયે તે જોડવાનું રહેશે.

ઉપરોક્ત તમામ રેલ્વે, બેંક, સ્ટાફ સિલેક્શન, UPSC, GPSC દરેક પરીક્ષામાં ઉપયોગી પુસ્તકો અને મેગેઝીનો હોય છે. તેયારી સમયે ખૂબ જ ઉપયોગી સાબિત થયા છે. ઉપરોક્ત પરીક્ષાની તૈયારી શરૂ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે શરૂઆતમાં

(1) નવનીત, કુમાર, કિરણ પ્રકાશનના જનરલ નોલેજનાં પુસ્તકો વાંચવા સરળ પડશે.

(2) રોજગાર સમાચાર, ગુજરાતી લેટેસ્ટ ફેક્ટ, યોજના, ગુજરાતી, પ્રતિયોગિતા કિરણ (હિન્દી) મેગેઝીન વાંચવા સરળ પડશે. ત્યારબાદ થોડા સમય પછી નીચેના પુસ્તકો ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.

(1) ભારત એક ખોજ (2) વિઝાર્ડ (3) જનરલ સ્ટડી મેન્યુઅલ ટાટા પ્રકાશન (4) જનરલ સ્ટડી મેન્યુઅલ, એસ.ચાંદ પ્રકાશન (5) રિઝનીંગ વર્બલ-નોન વર્બલ, આર.એસ.અગ્રવાલ, એસ.ચાંદ પ્રકાશન (9) ઓળખજેક્ટિવ એરિથમેટિક્સ, આર.એસ.અગ્રવાલ, એસ.ચાંદ પ્રકાશન (7) જનરલ નોલેજ લ્યુસન્ટ (8) ધોરણ 7 થી 10 ઇતિહાસ, વિજ્ઞાન, ભૂગોળ, બંધારણ. (0856 નો અભ્યાસક્રમ) (9) ઇંગ્લીશ ફોર કોમ્પિટિટીવ એકઝામ ગુપ્તા, હિમાલય પબ્લિશર્સ (10) હાઈસ્કૂલ ઇંગ્લીશ ગ્રામર એન્ડ કોમ્પિટીશન, રેન એન્ડ માર્ટિન, એસ.ચાંદ પ્રકાશન

મેગેઝીન : (1) CSR (2) કોનીકલ (3) પ્રતિયોગિતા દર્પણ (4) યોજના અંગ્રેજી (5) રિડર ડાઈજેસ્ટ (6) એમ્પ્લોયમેન્ટ ન્યુઝ વિદ્યાર્થી મિત્રો ઉપરોક્ત પુસ્તકો/મેગેઝીન દરેક વ્યક્તિ સાથે ખરીદી ના શકે એટલે ગ્રુપમાં વહેંચીને ખરીદી શકાય અથવા તો તમને અનુકૂળ આવે તેવા પુસ્તકો કે મેગેઝીન મેળવી વાંચી શકાય. તમામ પુસ્તકો કે મેગેઝીન એકસાથે ખરીદવા તે ઉચિત નથી.

UPSC દ્વારા IAS / IFS / IRS ઓફિસર બનવું છે ?

રેલવે, ઈન્ડમટેક્સ, રેવન્યુ, એકાઉન્ટ-ઓડિટ, કસ્ટમ્સ-સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ જેવા કેન્દ્ર સરકારના તેમજ રાજ્ય સરકારોમાં ઈન્સ્પેક્ટર, ક્લાર્ક, સુપરવાઈઝર વગેરે હોદ્દાઓ માટે યુ.પી.એસ.સી. દ્વારા વિવિધ ભરતી પરીક્ષાઓ યોજાતી હોય છે. પરંતુ આવા દરેક વિભાગોમાં વહીવટી અમલદારોની ભરતી માટે ભારતભરમાં ફક્ત એક જ એવી આ બધી જ પરીક્ષાઓમાં શિરમોર એટલે સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષા લેવામાં આવે છે. જેને આપણે આઈ.એ.એસ. પરીક્ષા તરીકે ઓળખીએ.

આ પરીક્ષા દ્વારા દેશની સર્વોપરી ગણાતી ઈન્ડિયન એડમિનિસ્ટ્રેટિવ સર્વિસ, ઈન્ડિયન પોલીસ સર્વિસ, ઈન્ડિયન ફોરેન સર્વિસ, ઈન્ડિયન રેવન્યુ સર્વિસ, ઈન્ડિયન ઈન્ફર્મેશન સર્વિસ જેવી અનેક સેવાઓમાં ગૌરવવન્તુ સ્થાન મેળવી શકાય છે. અત્રે એ ઉલ્લેખનીય છે કે આ પરીક્ષા ચાલુ રાખવા પાછળ સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલના ખાસ પ્રયત્ન રહ્યા હતા.

શા માટે કૉલેજના અભ્યાસ સાથે આઈ.એ.એસ.ની તૈયારી?

ઉત્તર ભારતના રાજ્યમાં યુવાનો ધો. ૧૦ થી જ આઈ.એ.એસ. બનવાની તૈયારી શરૂ કરતા હોય છે. ગ્રંથયુએશન વખતે તેઓ સાથોસાથ સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષા માટે વાંચન ચર્ચાઓ વગેરેમાં ગળાડૂબ હોય છે. જેથી સ્નાતક થયા પછી તેમને સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષામાં ઝળહળતી સફળતા પ્રાપ્ત થાય. દિલ્હીની કેટલીક યુનિવર્સિટીઓમાં દેશભરમાંથી સંખ્યાબંધ યુવાનો અને યુવતીઓ આઈ.એ.એસ. બનવાની અભિલાષા સાથે આવે છે અને દિવસરાત તૈયારીમાં લાગ્યા હોય છે. અહીં તૈયારી માટેના સુંદર સ્ટડી મટીરિયલ્સ પણ મળી રહે છે અને આવી પરીક્ષાની તૈયારી માટેનું વાતાવરણ પ્રાપ્ત થાય છે. એથી જ દિલ્હીને આઈ.એ.એસ. ઉમેદવારોના કાશી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

યુ.પી.એસ.સી. (UPSC) 2019

સિવિલ સર્વિસીસના ખાલી પદો માટે યોજાતી યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન(UPSC)ની પ્રાથમિક પરીક્ષા મે મહિનામાં યોજાતી હોય છે. તેમાં સફળ થનાર વિદ્યાર્થી મેઈન અને ત્યારબાદ ઈન્ટરવ્યુ માટે ક્વોલીફાઈ થશે. પ્રાથમિક પરીક્ષા બાદ ડિસેમ્બરના રોજ મેઈન પરીક્ષા થશે, તેમાં વેકેન્સી કરતાં 13 ગણા વધુ વિદ્યાર્થીઓ લાગ લેશે. આ પરીક્ષામાં 1,000 બેઠકો માટે આશરે 5 લાખ વિદ્યાર્થીઓ લાગ લેશે. આ પરીક્ષા માટે 21-30 વર્ષની વય, ગ્રેજ્યુએશનની ડિગ્રી અથવા 2019માં ગ્રેજ્યુએશનના ફાઈનલ વર્ષમાં પ્રવેશતા વિદ્યાર્થી પ્રાથમિક લાયકાત છે. સિવિલ સર્વિસીસ મેઈન પરીક્ષામાં આ વર્ષે નવની જગ્યાએ સાત પેપર હશે, વધુમાં પર્સનલ ઈન્ટરવ્યુના માર્ક્સ 300થી ઘટાડીને 275 કરાયા છે. પહેલા જનરલ સ્ટડીઝના બે પેપર હતા, પરંતુ હવે ચાર પેપર હશે, જેમાં પ્રત્યેક પેપર 250 માર્ક્સનું હશે. પહેલાં બે વૈકલ્પિક પેપર હતા, હવે એક જ વૈકલ્પિક પેપર હશે.

પ્રિલિમિનરી પરીક્ષામાં 200 માર્ક્સના પ્રશ્નપત્રમાં મલ્ટીપલ ચોઈસવાળા 200 પ્રશ્ન પૂછાશે. આ પ્રશ્નપત્ર હિન્દી અને અંગ્રેજીમાં હશે, જો કે, અંગ્રેજી સેક્શનના પેસેજમાં હિન્દી ટ્રાન્સલેશન નહીં અપાય. ખોટો જવાબ આપવા બદલ 0.33 માર્ક્સ કપાશે, મેઈન

પરીક્ષામાં 2075 માર્ક્સના પ્રશ્નપત્રમાં જનરલ સ્ટડીઝ, અંગ્રેજી કોમ્પ્રિહેન્સન, બે વૈકલ્પિક વિષયો અને પર્સનાલીટી ટેસ્ટ હશે, તેમાં લેખિત પરીક્ષા 1800 માર્ક્સની અને પર્સનાલિટી ટેસ્ટ 275 માર્ક્સની હશે.

1950માં યુ.પી.એસ.સી.ની પરીક્ષામાં 24680 લોકોએ અરજી કરી હતી, જ્યારે 2011માં આ સંખ્યા 221 લાખ ૨ લાખ 131ની હતી. 1951માં માત્ર 9867 વિદ્યાર્થી જ ઈન્ટરવ્યુ સુધી પહોંચ્યા હતા, જ્યારે 2011માં 15303 વિદ્યાર્થીઓએ ઈન્ટરવ્યુ આપ્યા હતા.

લેખિત પરીક્ષાનું સ્વરૂપ અને કૉલેજમાં આયોજનબદ્ધ તૈયારી

સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષા મુખ્ય બે તબક્કાઓમાં વહેંચાયેલી છે. (૧) પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા અને (૨) મુખ્ય પરીક્ષા.

(૧) મુખ્ય પરીક્ષા માટેના ઉમેદવારોની પસંદગી માટે પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા, કે જે હેતુલક્ષી પ્રકારની હોય છે. (૨) મુખ્ય પરીક્ષા (લેખિત અને મૌખિક). પ્રિલિમિનરી પરીક્ષામાં બે બહુવિકલ્પ પ્રકારના હેતુલક્ષી પ્રશ્નપત્રો આવે છે, જેમાં એપ્ટિટ્યુડ ટેસ્ટનું પ્રશ્નપત્ર ૨૦૦ ગુણનું અને સામાન્ય અભ્યાસ પ્રશ્નપત્ર 200 ગુણનું હોય છે. આમ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા 400 ગુણની હોય છે. પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા માત્ર સ્ક્રીનિંગ ટેસ્ટ છે. આ પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણ એ મેરિટ લિસ્ટમાં ગણવામાં આવતા નથી. પ્રિલિમિનરી પરીક્ષાનો હેતુ મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉમેદવારની ગુણવત્તા તપાસવા માટેનો જ હોય છે. અહીં મુખ્ય પરીક્ષામાં બેસવું હોય તો પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા પાસ કરવી આવશ્યક હોય છે.

મુખ્ય પરીક્ષા બે તબક્કાઓમાં વહેંચાયેલી છે. (૧) લેખિત પરીક્ષા (૨) ઈન્ટરવ્યૂ (મૌખિક પરીક્ષા).

લેખિત પરીક્ષાત્મક પ્રકારના 9 (નવ) પ્રશ્નપત્ર હોય છે. જે ઉમેદવારોએ મુખ્ય પરીક્ષામાં યુ.પી.એસ.સી.એ નક્કી કરેલા માર્ક્સ મેળવ્યા હોય તેમને ઈન્ટરવ્યૂ માટે બોલાવવામાં આવે છે. આમ ધારો કે 500 ઉમેદવારોની ભરતી થવાની હોય તો ઈન્ટરવ્યૂ માટે બોલાવવામાં આવનાર ઉમેદવારની સંખ્યા લગભગ 1000 થી 1500 રાખવામાં આવે છે.

મુખ્ય પરીક્ષાના નવ વર્ણનાત્મક પ્રશ્નપત્રો પૈકી ભારતીય ભાષા અને અંગ્રેજી ભાષાના પ્રશ્નપત્રોમાં માત્ર ક્વોલિફાય જ થવાનું હોય છે. ઈન્ટરવ્યૂ (મૌખિક પરીક્ષા) 300 ગુણ ધરાવે છે. લેખિત પરીક્ષા અને ઈન્ટરવ્યૂના ગુણોનો સરવાળો કરીને અંતિમ મેરિટ લિસ્ટ બનાવવામાં આવે છે. આ મેરિટ લિસ્ટમાં આવેલા ક્રમ મુજબ ઉમેદવારોને તેની પસંદગી પ્રમાણે વિવિધ સેવાઓમાં સ્થાન આપવામાં આવે છે.

પ્રિલિમિનરી પરીક્ષામાં એક અને મુખ્ય પરીક્ષામાં કુલ બે વૈકલ્પિક પેપરો હોય છે. જેની પસંદગી અગાઉથી કરવી જરૂરી છે અને તે પ્રમાણે તેની તૈયારીઓ રૂપે સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષામાં આપ જે વિષય કૉલેજમાં લાણવાના હો તે જ વિષય રાખવો.

જનરલ સ્ટડીઝની તૈયારી માટે દિલ્હીના કોઈ પણ સ્ટાન્ડર્ડ પ્રકાશન ગૃહની અંગ્રેજી ગાઈડ તેમજ નેશનલ કાઉન્સિલ ફૉર એજ્યુકેશન રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેઈનિંગ ના ધો. 10 થી 12 ના ઇતિહાસ, ભૂગોળ, નાગરિકશાસ્ત્ર, બંધારણ, સામાન્ય વિજ્ઞાન, સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ ઉપરનાં પુસ્તકો મેળવવાં જરૂરી છે.

પ્રિલિમિનરી પરીક્ષાના માર્ક્સ પરીક્ષાની મેરિટમાં ગણતરીમાં લેવામાં આવતા નથી. પરંતુ મુખ્ય પરીક્ષામાં બેસવાની લાયકાત મેળવવા માટે ખૂબ જ અનિવાર્ય છે. આથી જનરલ સ્ટડીઝ અને ઓપ્શનલનું તલસ્પર્શી વાંચન અને ગહન તૈયારી કૉલેજ દરમિયાન જ થઈ જાય એ વધુ ફાયદાકારક છે.

ઈન્ટરવ્યૂનું મહત્ત્વ અને આયોજન :

ઉમેદવારની પ્રમાણિકતા, સિવિલ સર્વિસ એક્ઝામ પ્રત્યેનો અભિગમ તથા આત્મવિશ્વાસ, બુદ્ધિ-કુશાગ્રતા, ત્વરિત નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા, વિવેકબુદ્ધિ જેવા ગુણો જાણવાનો પ્રયત્ન ઈન્ટરવ્યૂમાં થતો હોય છે. સિવિલ સર્વિસમાં જે તે કક્ષાએ એડમિનિસ્ટ્રેટર એટલે કે વહીવટદારની પોસ્ટ હોય છે. સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષામાં ઉત્તરની ભાષા ગુજરાતી રાખી શકાય છે.

ભારતીય બંધારણના આઠમા શેડ્યુલમાં આવેલ ભાષાઓમાંથી કોઈ પણ ભાષામાં પ્રશ્નપત્રો લખવાની ઉમેદવારોને યુ.પી.એસ.સી.એ છૂટ આપેલી છે. આથી ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓ સિવિલ સર્વિસીઝ પરીક્ષા ગુજરાતીમાં આપી શકે છે. મોટાભાગના વિદ્યાર્થીઓના મગજમાં એવી ગ્રંથિ ઘર કરી ગઈ હોય છે કે ફાંકડું અંગ્રેજી આવડે તો અને તો જ આઈ.એ.એસ. કે આઈ.પી.એસ. અધિકારી થઈ શકાય. આથી ગુજરાતી માધ્યમના વિદ્યાર્થીઓને નાસીપાસ થયા વિના વ્યવસ્થિત તૈયારી કરીને સફળ થવાય છે.

વર્ષ 2012-13થી સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષામાં માળખાકીય મહત્વનો ફેરફાર દાખલ થયો છે. સિવિલ સર્વિસીઝ પરીક્ષામાં પ્રિલિમ પરીક્ષામાં પૂછાતા હેતુલક્ષી પ્રશ્નો માટે હવેથી નેગેટિવ માર્કિંગ દાખલ કરાયું છે. આ પદ્ધતિમાં દરેક ખોટા જવાબ માટે એક તૃતીયાંશ માર્ક કપાઈ જશે. આથી હવે માત્ર યાદશક્તિના આધારે અથવા તુફાનના આધારે જવાબો ટીક કરનાર નુકસાનમાં રહેશે. જેણે ખરેખર વિષય અને વાંચન આત્મસાત્ કર્યું હશે અને મહત્તમ જવાબો સાચા હશે તેઓ જ મેરિટમાં આવી શકશે.

આઈ.એ.એસ. પરીક્ષામાં બેસવા અંગેની લાયકાત :

રાષ્ટ્રીયતા : ઈન્ડિયન એડમિનિસ્ટ્રેટિવ સર્વિસ અને ઈન્ડિયન પોલીસ સર્વિસ માટે ઉમેદવાર માટે ભારતીય નાગરિકત્વ હોવું ફરજિયાત છે. અન્ય સર્વિસ માટે ઉમેદવારે યુ.પી.એસ.સી.નો સંપર્ક કરવો.

ઉંમર : ઉમેદવારની ઉંમર 21 વર્ષની હોવી જોઈએ અથવા 30 વર્ષ કરતાં ઓછી હોવી જોઈએ . જેનો આધાર જે તે વર્ષના ઓગસ્ટની 1લી તારીખ રહેશે. પાછલી વયમર્યાદામાં અનુસૂચિત જાતિ / અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવારોને પાંચ વર્ષ અને અન્ય પછાત વર્ગોના ઉમેદવારોને ત્રણ વર્ષની છૂટ આપવામાં આવશે.

ન્યૂનતમ શૈક્ષણિક લાયકાત : ઉમેદવારે ભારત સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થપાયેલ કોઈ પણ વિશ્વ વિદ્યાલયમાંથી સ્નાતકની પદવી હાંસલ કરેલ હોવી જોઈએ.

પ્રયત્નોની સંખ્યા : સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષામાં દરેક ઉમેદવારને મહત્તમ ચાર પ્રયત્નો મળશે. અનુસૂચિત જાતિ / અનુસૂચિત જનજાતિના ઉમેદવારો માટે પ્રયત્નોની કોઈ મર્યાદા નથી. અન્ય પછાત વર્ગોના ઉમેદવારો માટે સાત પ્રયત્નો રહેશે. તેનો અર્થ એ સરે કે, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિના વિદ્યાર્થીઓ ૩૫ વર્ષ સુધી ધારે તેટલી વખત પરીક્ષામાં બેસી શકે છે. જ્યારે અન્ય પછાત વર્ગોના વિદ્યાર્થીઓ ૩૩ વર્ષ સુધી મહત્તમ સાત પ્રયત્નો આપી શકે છે.

જરૂર છે માત્ર તમારામાં પડેલી તમારી અંદર રહેલી સુષુપ્ત શક્તિઓને ઓળખવાની. રસ્કિને કહ્યું છે કે નબળામાં નબળા માણસને પણ ઈશ્વરે કોઈ ને કોઈ વિશિષ્ટ શક્તિઓનો પુંજ આપ્યો જ હોય છે. જરૂર છે માત્ર આપણી જાતને ઓળખવાની. "If you can not love a person whom you see than how can you love your self whom you never seem."

0 સરદાર પટેલ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ પબ્લિક એડમિનિસ્ટ્રેશન email : spipa.gujarat.gov.in

ઈસરો સામે, જોધપુર-સેટેલાઈટ રોડ, અમદાવાદ.

0 આઈએએસ કોચીંગ સેન્ટર્સ email : vajiramandravi79@gmail.com

વાજીરાવ એન્ડ રવિ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ફોર સિવિલ સર્વિસીસ એક્ઝામિનેશન : 79, ઓલ્ડ રાજેન્દ્ર નગર માર્કેટ, દિલ્હી.

0 શ્રી રામ આઈએએસ e-mail : sriias@gmail.com, info@sriramias.com

11એ/222, પહેલો માફ, ઓલ્ડ રાજીન્દર નગર માર્કેટ, નવી દિલ્હી - 110060.

0 ઉજ્જવલ આઈએએસ અકાદમી www.ujjwaliasacademy.com

બી-18, ટોપ ફ્લોર, સતીજા હાઉસ, ડૉ. મુખર્જી નગર, નવી દિલ્હી - 110009.

0 ઓપી સિંહ આઈએએસ અકાદમી e-mail : sushyandsing841986@gmail.com

બી-13, પહેલો માફ, મેરઠ સ્વીટ શોપ, ડૉ. મુખર્જી નગર, દિલ્હી - 110009.

0 ક્લાસિક આઈએએસ અકાદમી www.classiciasacademy.com

યુજી 33-34, અંસલ ચેમ્બર-૧, ભીકાજી કામા પ્લેસ, નવી દિલ્હી - 110066.

0 આઈએએસ ટૂડે e-mail : karanshawn@yahoo.co.in

219, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, સેક્ટર-15-એ, પંજાબ યુનિવર્સિટી રોડ, ચંદીગઢ.

0 લક્ષ્ય આઈએએસ સ્ટડી સર્કલ e-mail : cseupsc@gmail.com

એસસીઓ 210, ટીએફ સેક્ટર-36-ડી, ચંદીગઢ.